

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
IĞDIR VALİLİĞİ
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ**

**IĞDIR İLİ
2020 YILI ÇEVRE DURUM RAPORU**

**HAZIRLAYAN:
ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü**

IĞDIR- 2021

ÖNSÖZ

Küresel etkiler yaratabilen çevre sorunları oldukça karmaşık nitelikte olup, çoğunlukla sosyo-ekonomik konularla bağlantılıdır. Hava, su kirliliği, katı ve tehlikeli atık oluşumu, toprak bozulması, ormansızlaşma, iklim değişikliği, biyolojik çeşitlilik kaybı gibi çevre sorunları siyasi sınırlara bağlı kalmadan insan sağlığı, üretkenliği ve güvenliği, canlı türleri ve gıda güvenliği üzerinde büyük tehdit oluşturmaktadır. Tüm bu tehdit unsurlarının üzerine gidilmesi ve çözümünü bulunması zaruri olup, sorunların çözümünün ilk aşaması da sorunun ne olduğunun ve nedenlerinin tespiti ile mümkündür. Çevre Durum Raporları, çevre problemlerinin analiz edilmesine ve çözümü için temel oluşturmaktadır. Iğdır İli Çevre Durum Raporu, İlimizin çevresel problemlerinin tespiti ve yapılabilecek çalışmalarla ilgili kaynak niteliğine bir çalışmadır.

Iğdır İli Çevre Durum Raporunun hazırlanmasında emek harcayan, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz personellerine teşekkür ederim.

Hüseyin Engin SARIİBRAHİM
Iğdır Valisi

Sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşamak tüm insanların anayasal hakkı olup; bu amaç doğrultusunda çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevrenin kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların en temel ödevleri arasındadır.

Sanayi ve teknolojideki gelişmeler ve insan nüfusun hızla artması neticesindeki tüketim çoğalması sonucunda oluşan çevre kirliliği ve buna bağlı olarak bitmez gibi düşünülen doğal kaynakların hızla tükeniyor olması çevre konusunu ülkelerin yönetiminde en önemli gündem maddesi haline getirmiştir. Çevre kirliliği sınır tanımaz özellikte olduğundan küresel bir sorun haline gelmiş ve topyekün mücadele edilmesi gerektiği bilincine ulaşılmıştır.

Çevre koruma ve çevre sorunlarını giderme çalışmalarının daha etkin bir şekilde yapılabilmesi ancak çevre sorunlarının neler olduğunun bilinmesi ile mümkündür. Çevresel durumu anlamaya yönelik olarak hazırlanan Çevre Durum Raporları, ilgili tüm sektörlerin çevre ile ilişkilerinin ortaya konulduğu, çevre konusundaki değişmelerin takip edilebileceği, çevreyi koruma ve çevre sorunlarını giderme noktasında yön gösterebilecek nitelikte kapsamlı bir rapordur.

İl Müdürlüğümüzce hazırlanmış olan raporun, kişilere, kurum ve kuruluşlara faydalı olacağı düşüncesiyle, hazırlanmasında destek veren tüm kurum ve kuruluşlara ve emeklerini esirgemeyen İl Müdürlüğümüzün güzide personellerine teşekkürlerimi sunarım.

Muhammed BEKTAŞ
Çevre ve Şehircilik İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

Sayfa

GİRİŞ	1
A. HAVA	4
A.1. HAVA KALİTESİ.....	4
A.2. HAVA KALİTESİ ÜZERİNE ETKİ EDEN KİRLLETİCİLER	7
A.3. HAVA KALİTESİNİN KONTROLÜ KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALAR	10
A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları	12
A.4. ÖLÇÜM İSTASYONLARI	13
A.5. GÜRÜLTÜ.....	16
A.6. İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ EYLEM PLANI ÇERÇEVESİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR	18
A.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	20
B. SU VE SU KAYNAKLARI	21
B.1. İLİN SU KAYNAKLARI VE POTANSİYELİ	21
B.1.1. Yüzeysel Sular	21
B.1.1.1. Akarsular	21
B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar	21
B.1.2. Yeraltı Suları	21
B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri	22
B.2. SU KAYNAKLARININ KALİTESİ	23
B.3. SU KAYNAKLARININ KİRLİLİK DURUMU	23
B.3.1. Noktasal kaynaklar	23
B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar	23
B.3.1.2. Eysel Kaynaklar	23
B.3.2. Yayılı Kaynaklar	23
B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar	23
B.3.2.2. Diğer	24
B.4. DENİZLER	24
B.5. SEKTÖREL SU KULLANIMLARI VE YAPILAN SU TAHSİSLERİ	24
B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu	24
B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	24
B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti	24
B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.	25
B.5.2. Sulama.....	25
B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	25
B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı	25
B.5.3. Endüstriyel Su Temini	25
B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı	26
B.5.5. Rekreasyonel Su Kullanımı	26
B.6. ÇEVRESEL ALTYAPI	26
B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri.....	26
B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri.....	30
B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler	30
B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması	31
B.7. TOPRAK KİRLİLİĞİ VE KONTROLÜ.....	32
B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirilenmiş Sahalar.....	32
B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi	32
B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar	32
B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği	32
B.8. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	33

C. ATIK	34
C.1. BELEDİYE ATIKLARI (KATI ATIK BERTARAF TESİSLERİ)	34
C.2. HAFRIYAT TOPRAĞI, İNŞAAT VE YIKINTI ATIKLARI	36
C.3. SIFIR ATIK YÖNETİMİ	37
<i>C.3.1. Eğitimler</i>	37
<i>C.3.2. Atık Getirme Merkezleri</i>	38
<i>C.3.3. Atık Miktarları</i>	38
<i>C.3.4. Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı</i>	40
<i>C.3.5. Ekipman</i>	41
<i>C.3.6. Kompost</i>	41
<i>C.3.7. Sıfır Atık Belgesi</i>	42
C.4. AMBALAJ ATIKLARI	42
C.5. TEHLİKELİ ATIKLAR	45
C.6. ATIK MADENİ YAĞLAR	46
C.7. ATIK PİL VE AKÜMÜLATÖRLER	47
C.8. BİTKİSEL ATIK YAĞLAR	48
C.9. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER	48
C.10. ATIK ELEKTRİKLİ VE ELEKTRONİK EŞYALAR	49
C.11. ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ ARAÇLAR	50
C.12. TEHLİKESİZ ATIKLAR	50
<i>C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları</i>	51
<i>C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül</i>	51
<i>C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları</i>	51
C.13. TIBBİ ATIKLAR	51
C.14. MADEN ATIKLARI	59
C.15. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	59
Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI	61
Ç.1. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALAR	61
Ç.2. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	61
D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK	62
D.1. FLORA	62
D.2. FAUNA	62
D.3. ORMANLAR, MİLLİ PARKLAR VE TABİAT PARKLARI	62
<i>D.3.1. Ormanlar</i>	62
<i>D.3.2. Milli Parklar</i>	62
<i>D.3.3. Tabiat Parkları</i>	64
D.4. ÇAYIR VE MERA	64
D.5. SULAK ALANLAR	65
D.6. TABİAT VARLIKLARINI KORUMA ÇALIŞMALARI	66
<i>D.6.1. Tabiat Anıtları</i>	66
<i>D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları</i>	66
<i>D.6.3. Anıt Ağaçlar</i>	66
<i>D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri</i>	66
<i>D.6.5. Doğal Sit Alanları</i>	66
D.7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	67
E. ARAZİ KULLANIMI	68
E.1. ARAZİ KULLANIM VERİLERİ	68
E.2. MEKÂNSAL PLANLAMA	72
<i>E.2.1. Çevre Düzeni Planı</i>	72
E.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	73

F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ	75
F.1. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ İŞLEMLERİ.....	75
F.2. ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ.....	76
F.3. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	77
G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI.....	78
G.1. ÇEVRE DENETİMLERİ	78
G.2. ŞİKÂyetLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	79
G.3. İDARİ YAPTIRIMLAR.....	79
G.4. ÇEVRE KANUNU UYARINCA DURDURMA CEZASI UYGULAMALARI.....	81
G.5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	81
H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ	82

ÇİZELGELER DİZİNİ

Sayfa

Çizelge A.1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri.....	5
Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları.....	6
Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi.....	6
Çizelge A.4 –2020 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri	7
Çizelge A.5 – 2020 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları.....	10
Çizelge A.6 - 2020 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı.....	10
Çizelge A.7 - 2020 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler	13
Çizelge A.8 - 2020 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	16
Çizelge A.9 - 2020 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aştığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO : mg/m^3).....	16
Çizelge B.10 –İlin akarsuları.....	21
Çizelge B.11 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar	21
Çizelge B.12 – Yeraltı suyu potansiyeli	22
Çizelge B.13 - 2020 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları	23
Çizelge B.14 – 2020 yılı itibariyle kentsel atıksu arıtma tesislerinin durumu.....	28
Çizelge B.15 – 2020 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu	30
Çizelge B.16 – 2020 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı.....	30
Çizelge B.17 – 2020 yılı itibariyle arıtıldıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu	31
Çizelge B.18 - 2020 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler.....	32
Çizelge B.19 – 2020 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları	32
Çizelge B.20 - 2020 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb)	33
Çizelge B.21 - 2020 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları.....	33
Çizelge B.22 - 2020 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri (İğdır Belediye Başkanlığı, 2021).....	35
Çizelge C.23 – 2020 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi.....	37
Çizelge C.24 – 2020 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler	37
Çizelge C.25 – 2020 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri.....	38
Çizelge C.26 – 2020 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı	39
Çizelge C.27 – 2020 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı	40
Çizelge C.28 – 2020 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar.....	41
Çizelge C.29 – 2020 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamında kompost üretimi bilgileri.....	41
Çizelge C.30 - Temel Seviye Sıfır Atık Belgesi almış kurum türlerine ilişkin bilgiler.....	42
Çizelge C.31 - 2019 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*	42
Çizelge C.32 - 2020 yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı.....	43
Çizelge C.33 - 2020 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı.....	43
Çizelge C.34 - 2020 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	44

Çizelge C.35 – 2020 yılında Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı (AAYP) durumu.....	44
Çizelge C.36 - 2020 yılında Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum	44
Çizelge C.37 - 2019 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*	46
Çizelge C.38 – 2019 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları.....	47
Çizelge C.39 – Yıllar itibariyle toplanan atık akü ve pil miktarı (kg)*	47
Çizelge C.40 – 2019 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler	48
Çizelge C.41 –2019 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler	48
Çizelge C.42 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)	49
Çizelge C.43 –2020 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar	50
Çizelge C.44 - 2020 yılı teslim alınan ÖTA sayısı.....	50
Çizelge C.45 – 2019 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri	50
Çizelge C.46 –2019 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi.....	51
Çizelge C.47 –2019 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı.....	51
Çizelge C.48 – 2020 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı	52
Çizelge C.49 – Iğdır İlindeki Yıllara göre tıbbi atık miktarı.....	59
Çizelge C.50 – 2020 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı	59
Çizelge C.51 – 2020 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı.....	60
Çizelge Ç.52 – 2020 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı	61
Çizelge Ç.53 – 2020 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları	61
Çizelge D.54- Milli Parklar Coğrafi Katmanına Ait Öz Nitelik Bilgileri	63
Çizelge D.55- Sulak Alanlar Coğrafi Katmanına Ait Öznitelik Bilgileri.....	65
Çizelge E.56- Iğdır İli 2020 Yılı Toprak Sınıflarına Göre Arazi Kullanım Durumu	69
Çizelge E.57- Iğdır İli 2020 Yılı İtibariyle Arazi Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, TUİK)	69
Çizelge E.58 – Arazi kullanım sınıflandırması	71
Çizelge F.59 – Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2020 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı	75
Çizelge F.60 – Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2014-2020 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı	76
Çizelge F.61 – 2014-2020 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı	76
Çizelge F.62 – 2020 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzni/Çevre İzni ve Lisansı Belgesi sayıları.....	77
Çizelge G.63 - 2020 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı.....	78
Çizelge G.64 – 2020 yılında ÇŞİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları.....	79
Çizelge G.65 – 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı.....	79

GRAFİKLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Grafik A.1 - 2020 yılında Iğdır Merkez istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*	14
Grafik A.2 - 2020 yılında Iğdır Merkez istasyonu SO ₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği* ...	14
Grafik A.3 - 2020 yılında Iğdır Aralık istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği* ..	15
Grafik A.4 - 2020 yılında Iğdır Aralık istasyonu PM ₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği* ..	15
Grafik A.5 –2020 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı	17
Grafik B.6 - 2020 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı	24
Grafik B.7 - 2020 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı	26
Grafik B.8 – Iğdır İlinde Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı	27
Grafik B.9 – 2020 yılında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı	27
Grafik C.10 - 2020 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu	34
Grafik C.11 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı.....	38
Grafik C.12 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı	40
Grafik C.13 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı	41
Grafik C.14 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı.....	43
Grafik C.15 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı	44
Grafik C.16 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*	45
Grafik C.17 – 2019 yılı atık madeni yağ toplama miktarları &	47
Grafik C.18 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)	49
Grafik C.19 - Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (ton)	49
Grafik C.20 - Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı	49
Grafik C.21 –2019 yılı kül atıklarının yönetimi	51
Grafik D.22- Iğdır İli Çayır ve Mera Durumu.....	65
Grafik E.23 – Iğdır İli 2020 Yılı Arazi Kullanım Durumu (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, TUİK) ...	69
Grafik F.24 – 2020 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	75
Grafik F.25 – 2020 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı	76
Grafik F.26 – 2020 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı.....	77
Grafik G.27 – ÇŞİM tarafından 2020 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı.....	78
Grafik G.28 – 2020 yılında ÇŞİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı	79
Grafik G.29 – 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı.....	80
Grafik G.30 - 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı.....	80

HARİTALAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Harita A.1 –Iğdır ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri.....	13
Harita B.2- Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi (Google Earth)	31
Harita E.2 – Iğdır, Kars, Ardahan, Ağrı 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planları	73

GİRİŞ

Prof. Dr. M. Fahrettin KIRZIOĞLU'na göre Iğdır bölgesine ilk yerleşen kavim Orta Asya'dan (M.Ö.-4000) tarihinde gelen Hurilerdir. Iğdır'ın adı; 24 Oğuz boyundan ikincisi sayılan Üç-Ok koluna mensup Oğuz Han'ın altı oğlundan biri olan Cengiz Alp'in en büyük oğlu "Iğdır Beğ"den gelmektedir. Bu boyun ilk başbuğu Iğdır Beğ'dir. Iğdır kelime olarak "iyi, büyük, ulu, ünlü, yiğit, başkan ve bahadır" gibi anlamlara gelmektedir.

Iğdır İli ile ilgili olarak bugüne kadar yapılan çeşitli arkeolojik araştırmalar sonucu, bölgede tarihin en eski devirlerinden itibaren yerleşimin olduğunu görüyoruz. Iğdır Ovasında küçük taş aletlerle çakmaktaşıdan yapılmış aletlerin bulunmuş olması, mezolitik (yontma taş) devrin bu bölgede yaşandığını göstermektedir.

14 Kasım 1920 tarihinde 15. Kolordu Komutanı Kazım Karabekir Paşa komutasındaki Kahraman Türk ordusunca Ermeni işgalinden kurtarılarak, Türkiye topraklarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Iğdır Kars'a bağlı bir ilçe iken, ekonomik ve coğrafi konumu dikkate alınarak 27 Mayıs 1992 tarih ve 3806 Sayılı Kanunla Kars ilinden ayrılarak Türkiye'nin 76. İli olmuştur. İl merkezi, Aralık, Karakoyunlu ve Tuzluca ilçeleri ile Karakoyunlu Köyü Kars İliinden ayrılarak Iğdır İline bağlanmıştır.

Iğdır Ovası Doğu Anadolu Bölgesi'nin mikro klima özelliği gösteren, en alçak ve yüzölçümü en geniş olan ovalarından biridir. Doğu Anadolu gibi yüksek platolar ve dağlık bölgelerin geniş yer kapladığı bir bölgede bulunan ve sahip olduğu bağıl yüksekliği ile havza olarak belirlenen Iğdır ili çevresine göre gerek iklim gerekse toprak ve bitki örtüsü gibi doğal çevre özellikleri bakımından oldukça değişik özellikler gösterir.

İl ve İlçe Sınırları:

İlin yüzölçümü 3588 km² ve Iğdır Ovasının ortalama yüksekliği 800-900 m. arasında değişmektedir. İlin %26'sını (922 km²) ova,%74'ünü (2,617 km²) dağlık ve engebeli alan oluşturur. İlde Merkez İlçe ile birlikte 4 ilçe 3 belde ve 156 köy bulunmaktadır. Bu ilçelerin merkeze olan uzaklıkları ile yüzölçümleri aşağıda gösterilmiştir.

Iğdır İlçelerinin Merkeze Uzaklıkları ve Yüzölçümleri

İLÇE	MERKEZE UZAKLIĞI (km)	YÜZÖLÇÜMÜ (km ²)
MERKEZ		1.431
ARALIK	45	709
KARAKOYUNLU	14	194
TUZLUCA	38	1.254

Kaynak: Iğdır İl Çevre Durum Raporu 2007

İlin Coğrafi Durumu:

Iğdır İli, Doğu Anadolu Bölgesinin Erzurum-Kars Bölümünde yer alır. 44°48' doğu boylamı ve 39°05' kuzey enlemi Iğdır İli toprakları üzerinden geçmektedir. Kuzey ve kuzeydoğu sınırını Aras Nehri ve bu nehrin yatağı boyunca geçen Ermenistan sınırını teşkil eder. Güneydoğusunda ve doğusunda Nahcivan ve İran, güneyde Ağrı İli, batı ve kuzeybatısında Kars İli yer almaktadır.

Iğdır ovası ve çevresi Türkiye ve Doğu Anadolu ölçüsünde kendine özgü iklim özellikleri ile yöresel klima alanı içine girmektedir. Iğdır, yazları sıcak ve kurak, kışları ılıman bir iklime sahiptir.

Iğdır İli, çevresindeki yüksek alanlardan tamamen farklı bir iklime sahiptir. Bu farklılıkların sebebi, sıcaklığın yüksek ve yağışların az oluşudur. Yarı kurak bir iklime sahip olan Iğdır İli, Doğu Anadolu ölçüsünde kendine özgü iklim koşullarıyla bir yöresel klima alanı oluşturmaktadır. Aralık, Ocak ve Şubat aylarının sıcaklık ortalamasının çok düşük olmaması nedeniyle kış mevsimi fazla soğuk geçmemektedir. İlkbahar mevsiminde sıcaklık ortalaması 10°C'nin, yaz mevsimi sıcaklık ortalaması ise 24°C'nin üzerine çıkmaktadır. Sonbahar mevsiminin ortalama sıcaklık değerleri, ilkbahar mevsimi ile benzerlik göstermektedir. Don olayları kış mevsiminde ağırlıklı olarak Aralık, Ocak ve Şubat aylarında görülür. Nisan ve Ekim aylarında don olayına seyrek rastlanır. Kış gününü ifade eden şiddetli soğuklar ise, en fazla Ocak ayında görülmektedir.

Iğdır'da rüzgarın en fazla görüldüğü sektör batı sektörüdür (Sw,W.Nw). Bunları kuzeyden esenler takip etmekte ve en seyrek olarak da doğu sektörlü rüzgarlar görülmektedir. Yatay hava hareketleri olup, kirletici emisyonların dağılım, yayılım ve seyrelmesine etkisi olan önemli bir faktördür. Rüzgar hızı ile kirleticilerin dağılıp seyrelmesi orantılı değişkenlerdir. Aynı zamanda hakim rüzgar yönü de önemlidir.

İlin Topografyası ve Jeomorfolojik Durumu:

Doğu Anadolu Bölgesinin Erzurum-Kars Bölümü ile Yukarı Murat-Van Bölümü arasında yer alan dağ sırasıyla Iğdır Ovasını güneyden kuşatan dağlık kütleler batıdan doğuya sırasıyla Durak Dağı (2.811 m), Zor Dağı (3.196m), Zor Dağlarında Haçça Tepesi (2.486 m), Köroğlu Tepesi (2.895 m), Pamuk Dağı (2.639m), Büyük Ağrı Dağı (5.137m), ve Küçük Ağrı Dağı (3.896 m), sönmüş volkan dağlarından oluşmuştur. Ağrı Dağı Türkiye'nin en yüksek dağdır ve eteklerinde yaylalar bulunmaktadır.

Aras Nehri boyunca doğu-batı doğrultusunda uzanan Iğdır Ovası, Batı Iğdır Ovası, Doğu Iğdır Ovası ve Dil Ovasından oluşmaktadır. Batı ve Doğu Iğdır Ovası 832 km², Dil Ovası ise 90 km² 'lik alanı kaplar. Iğdır Ovasının Türkiye-İran sınırına kadar uzaklığı 100 km'ye yaklaşır. Ortalama ova genişliği 20 km. kadardır. Deniz seviyesinden yüksekliği güneyden-kuzeye ve batıdan-doğuya doğru gidildikçe azalmaktadır. Ortalama yüksekliği 850 m.'dir. Bağıl yükseklikleri 60 metreyi aşmayan Kireçtepe ve Ateştepe gibi yükseltiler hariç tutulursa tamamen engebesiz ve düz bir ovadır. Deniz seviyesinden yüksekliği; batıda Çalpala Köyü dolaylarında 910 m., doğuda Dil Ucunda 795 m.'dir. Ova yüzeyinde ortalama eğim değerleri %1-2 arasında değişmektedir. Aras Nehri taşıdığı sedimentlerle kendi yatağını yükseltmiş ve ova yüzeyinin üstüne çıkmıştır. Eğim doğrultusu, Aras Nehrinden itibaren güneydoğuya doğrudur.

Genetikleri yönünden azonal topraklar sınıfına giren ova topraklarında hakim olan formasyon bazalttır. Bazaltlar üzerinde muhtelif zamanlarda farklı yerlerden taşınmak suretiyle alüvyal karakterli toprak örtüsü oluşmuştur. Batı ve güneydeki yamaç araziler kolüvyal karakterlidir.

Aras Nehrinin İğdır Ovası topraklarının bünyesi üzerinde büyük etkisi olmuştur. Geçmiş devirlerde taşkınlar ve Aras Nehrinin yatak değiştirmelerine bağlı olarak kil, silt, kum ve değişik bünyede topraklar oluşmuştur. Ovada granüler yapıda olan topraklarda geçirgenlik, su tutma kapasitesi ve havalandırma gibi özelliklerin elverişli oluşuna karşılık, diğer yapılarıdaki topraklarda bu özellikler zayıftır.

Ova topraklarının büyük bir kısmında derinlik 150 cm.'den daha fazla olup, batıdan doğuya doğru gidildikçe, toprak kalınlığı genellikle artmaktadır. Toprak derinliğini sınırlayan çakıl ve kum katmanları olup, bu katmanlar, Aras nehrinin geçmiş devirlerde yatak değiştirmeleri sonucu oluşmuştur. Bundan dolayı bazı alanlarda toprak derinliği 10 cm.'ye kadar iner.

İl Müdürlüğünün Çevre Bölümünün Yapısı:

İl Müdürlüğümüzün Çevre bölümünde, Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğü ile ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğü bulunmakta ve bu şubelerde birer çevre mühendisi, vekaleten şube müdürlüğü yapmakta, Çevre Yönetimi ve Denetimi Şube Müdürlüğünde bir adet şehir plancısı (doğum izninde), ÇED ve Çevre İzinleri Şube Müdürlüğünde ise kadrosu başka bir ilde olan bir adet geçici görevli çevre mühendisi bulunmaktadır.

A. HAVA

A.1. Hava Kalitesi

Modern yaşamın getirdiği şehirleşmenin bir sonucu olan hava kirliliği, yerel ve bölgesel olduğu kadar küresel ölçekte de etki alanına sahiptir. Hava kirliliğinin insan sağlığına önemli etkileri olması sebebiyle, hava kalitesi konusuna tüm dünyada büyük önem verilmektedir. Hava kirliliği problemlerini çözmek ve strateji belirlemek için, bilimsel topluluk ve ilgili otoritenin her ikisi de atmosferik kirlenici konsantrasyonlarını izlemek ve analiz etmek konusuna odaklanmışlardır (Kyrkilis vd, 2007). Otoritelerin hava kalitesinin korunması ve iyileştirilmesi konusunda sorumluluklarının yanı sıra, halk sağlığını doğrudan etki eden bir konu olması sebebiyle, kamuoyuna iletişim araçları vasıtasıyla hava kirliliği güncel bilgilerini sunması da sorumlulukları arasındadır.

Ülkemizde dış ortam hava kalitesine ilişkin parametrelerin yönetimi Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği gereğince gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda, 2020 yılı itibarıyla geçerli olan hava kalitesi limit değerlerine ilişkin bilgi Çizelge A.1'te verilmektedir.

Ancak farklı kirleticilere ait ölçümleri anlamak bu konuda çalışan bir bilim insanı için mümkün olsa bile genel halk ve yerel otoriteler için oldukça zor olmaktadır. Bu sebeple, hava kirliliğinin/hava kalitesinin durumunu kamuoyuna açıklarken halkın kolayca anlayabileceği bir sınıflama sistemi kullanılmaktadır. Tüm dünyada yaygın olarak kullanılan, Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) denilen bu sınıflama sistemi ile havadaki kirleticilerin konsantrasyonlarına göre hava kalitesi için iyi, orta, kötü, tehlikeli vb şeklinde derecelendirme yapılmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde indeks hesaplanmasında kullanılan yöntem ve kriterler, kendi ülkelerinde uygulanan hava kalitesi standartlarına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Bir ulusun hava kalitesinin iyileştirilmesi konusundaki başarısı, yerel ve ulusal hava kirliliği sorunları ve kirlilik azaltmadaki gelişmeler konusunda doğru ve iyi bilgilendirilmiş vatandaşların desteğine bağlıdır (Sharma vd, 2003a). Bir bölgedeki kirlenici seviyelerini anlamak için uygun bir aracın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu araç, vatandaşın hava kirliliği seviyesi hakkında doğru ve anlaşılabilir şekilde bilgi sağlarken, aynı zamanda ilgili otoritelerin toplum sağlığını korumak için önlem almaları konusunda kullanılabilir olmalıdır (Kyrkilis vd, 2007).

Bu amaçla, geliştirilen standart değerler, gerek uyarıcı ve anlaşılabilir olması gerekse de kullanımı açısından yaygın olarak bir indekse çevrilerek sunulabilmektedir. Belli bir bölgedeki hava kalitesinin karakterize edilmesi için ülkelerin kendi sınır değerlerine göre dönüştürdükleri ve kirlilik sınıflandırılmasının yapıldığı bu indekse Hava Kalitesi İndeksi (HKİ) (Air Quality Index/AQI) adı verilmektedir. İndeks belirli kategorilerde farklı tanım ve renkler kullanılarak ifade edilmekte ve ölçümü yapılan her kirlenici için ayrı ayrı düzenlenmektedir (Yavuz, 2010).

Ulusal Hava Kalitesi İndeksi, ulusal mevzuatımız ve sınır değerlerimize uygun olarak oluşturulmuştur. 5 temel kirlenici için hava kalitesi indeksi hesaplanmaktadır. Bunlar; partikül maddeler (PM₁₀), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃) dur.

Çizelge A.1 – Hava kalitesi değerlendirme ve yönetiminde limit değerlerinde kademeli azaltım ve uyarı eşikleri

KİRLLETİCİ	ORTALAMA SÜRE	LİMİT DEĞER		UYARI EŞİĞİ
		2019 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	2020 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	
SO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	350	350	500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	125	125	
	yıllık ve kış dönemi (1 Ekim’den 31 Mart’a kadar) -insan sağlığının korunması için-	20	20	
NO ₂	saatlik -insan sağlığının korunması için-	250	240	400 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (hava kalitesinin temsili bölgelerinde bütün bir “bölge” veya “alt bölge”de veya en azından 100 km ² ’de – hangisi küçükse- üç ardışık saatte ölçülür)
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	40	
NO _x	yıllık -vejetasyonun korunması için-	30	30	----
PM ₁₀	24 saatlik -insan sağlığının korunması için-	50	50	----
	yıllık -insan sağlığının korunması için-	40	40	
Pb	yıllık -insan sağlığının korunması için-	0,5	0,5	----
BENZEN	yıllık -insan sağlığının korunması için-	7	6	----
CO	maksimum günlük 8 saatlik ortalama -insan sağlığının korunması için-	10.000	10.000	----

(Kaynak: Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği)

Hava kalitesine ilişkin hava kalite indeksi karşılaştırması da Çizelge A.2' de verilmektedir.

Çizelge A.2 - Ulusal hava kalite indeksi kesme noktaları

İndeks	HKİ	SO ₂ [µg/m ³]	NO ₂ [µg/m ³]	CO [µg/m ³]	O ₃ [µg/m ³]	PM10 [µg/m ³]
		1 Sa. Ort.	1 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	8 Sa. Ort.	24 Sa. Ort.
İyi	0 – 50	0-100	0-100	0-5.500	0-120 ^L	0-50
Orta	51 – 100	101-250	101-200	5.501-10.000	121-160	51-100
Hassas	101 – 150	251-500	201-500	10.001-16.000 ^L	161-180 ^B	101-260
Sağlıksız	151 – 200	501-850	501-1.000	16.001-24.000	181-240 ^U	261-400
Kötü	201 – 300	851-1.100	1.001-2.000	24.001-32.000	241-700	401-520
Tehlikeli	301 – 500	>1.101	>2.001	>32.001	>701	>521

L: Limit Değer

B: Bilgi Eşiği

U: Uyarı Eşiği

Çizelge A.3 - Ulusal hava kalitesi indeksi

Hava Kalitesi İndeksi (AQI) Değerler	Sağlık Endişe Seviyeleri	Renkler	Anlamı
Hava Kalitesi İndeksi bu aralıkta olduğunda..	..hava kalitesi koşulları..	..bu renkler ile sembolize edilir..	..ve renkler bu anlama gelir.
0 - 50	İyi	Yeşil	Hava kalitesi memnun edici ve hava kirliliği az riskli veya hiç risk teşkil etmiyor.
51 - 100	Orta	Sarı	Hava kalitesi uygun fakat alışılmadık şekilde hava kirliliğine hassas olan çok az sayıdaki insanlar için bazı kirlenmeler açısından orta düzeyde sağlık endişesi oluşabilir.
101- 150	Hassas	Turuncu	Hassas gruplar için sağlık etkileri oluşabilir. Genel olarak kamunun etkilenmesi olası değildir.
151 - 200	Sağlıksız	Kırmızı	Herkes sağlık etkileri yaşamaya başlayabilir, hassas gruplar için ciddi sağlık etkileri söz konusu olabilir.
201 - 300	Kötü	Mor	Sağlık açısından acil durum oluşturabilir. Nüfusun tamamının etkilenme olasılığı yüksektir.
301 - 500	Tehlikeli	Kahverengi	Sağlık alarmı: Herkes daha ciddi sağlık etkileri ile karşılaşabilir.

Çizelge A.4 –2020 yılı itibariyle sürekli emisyon ölçüm sistemleri (ÇŞİM, 2021)

SEKTÖR	TESİS SAYISI	BACA SAYISI
Ağaç İşleme Tesisleri	-	-
Asit Üretim Tesisleri	-	-
Atık Geri Kazanım ve Bertaraf Tesisleri	2	1
Cam Üretim Fabrikaları	-	-
Çimento	-	-
Demir - Çelik ve Metalurji Fabrikaları	-	-
Doğalgaz Çevrim ve Termik Santraller	-	-
Gıda Fabrikaları	-	-
Gübre Fabrikaları	-	-
Kağıt Fabrikaları	-	-
Kimya Fabrikaları	-	-
Kireç Fabrikaları	-	-
Lastik Üretim Tesisleri	-	-
Otomotiv	-	-
Petrol ve Petrokimya Tesisleri	-	-
Şeker Fabrikaları	-	-
Tekstil Fabrikaları	-	-
TOPLAM	2	1

A.2. Hava Kalitesi Üzerine Etki Eden Kirleticiler

Hava kirliliği, doğrudan veya dolaylı olarak insan sağlığını etkileyerek yaşam kalitesini düşürmektedir. Günümüzde hava kirliliği nedeniyle yerel, bölgesel ve küresel sorunlar yaygın olarak yaşanmaktadır.

Yoğun şehirleşme, şehirlerin yanlış yerleşmesi, motorlu taşıt sayısının artması, düzensiz sanayileşme, kalitesiz yakıt kullanımı, topoğrafik ve meteorolojik şartlar gibi nedenlerden dolayı büyük şehirlerimizde özellikle kış mevsiminde hava kirliliği yaşanabilmektedir.

Bir bölgede hava kalitesini ölçmek, o bölgede yaşayan insanların nasıl bir hava teneffüs ettiğinin bilinmesi açısından çok büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, önemli bir nokta da, bir bölgede meydana gelen hava kirliliğinin sadece o bölgede görülmeyip meteorolojik olaylara bağlı olarak yayılım göstermesi ve küresel problemlere de (küresel ısınma, asit yağmurları, vb) sebep olmasıdır.

Renksiz bir gaz olan kükürtdioksit (SO₂), atmosfere ulaştıktan sonra sülfat ve sülfürik asit olarak oksitlenir. Diğer kirleticiler ile birlikte büyük mesafeler üzerinden taşınabilecek damlalar veya katı

partiküller oluşturur. SO₂ ve oksidasyon ürünleri kuru ve nemli depozisyonlar (asitli yağmur) sayesinde atmosferden uzaklaştırılır.

Azot Oksitler (NO_x), Azot monoksit (NO) ve azot dioksit (NO₂), toplamı azot oksitleri (NO_x) oluşturur. Azot oksitler genellikle (%90 durumda) NO olarak dışarı verilir. NO ve NO₂' nin ozon veya radikallerle (OH veya HO₂ gibi) reaksiyonu sonucunda oluşur. İnsan sağlığını en çok etkileyen azot oksit türü olması itibari ile NO₂ kentsel bölgelerdeki en önemli hava kirleticilerinden biridir. Azot oksit (NO_x) emisyonları insanların yarattığı kaynaklardan oluşmaktadır. Ana kaynakların başında kara, hava ve deniz trafiğindeki araçlar ve endüstriyel tesislerdeki yakma kazanları gelmektedir.

İnsan sağlığına etkileri açısından, sağlıklı insanların çok yüksek NO₂ derişimlerine kısa süre dahi maruz kalmaları, şiddetli akciğer tahribatlarına yol açabilir. Kronik akciğer rahatsızlığı olan kişilerin ise bu derişimlere maruz kalmaları, akciğerde kısa vadede fonksiyon bozukluklarına yol açabilir. NO₂ derişimine uzun süre maruz kalınması durumunda ise buna bağlı olarak solunum yolu rahatsızlıklarının ciddi oranda arttığı gözlenmektedir.

Toz Partikül Madde (PM₁₀), partikül madde terimi, havada bulunan katı partikülleri ifade eder. Bu partiküllerin tek tip bir kimyasal bileşimi yoktur. Katı partiküller insan faaliyetleri sonucu ve doğal kaynaklardan, doğrudan atmosfere karışırlar. Atmosferde diğer kirleticiler ile reaksiyona girerek PM'yi oluştururlar ve atmosfere verilirler. (PM₁₀ -10 µm'nin altında bir aerodinamik çapa sahiptir) 2,5 µm'ye kadar olan partikülleri kapsayacak yasal düzenlemeler konusunda çalışmalar devam etmektedir. PM₁₀ için gösterilebilecek en büyük doğal kaynak yollardan kalkan tozlardır. Diğer önemli kaynaklar ise trafik, kömür ve maden ocakları, inşaat alanları ve taş ocaklarıdır. Sağlık etkileri açısından, PM₁₀ solunum sisteminde birikebilir ve çeşitli sağlık etkilerine sebep olabilir. Astım gibi solunum rahatsızlıklarını kötüleştirebilir, erken ölümü de içeren çeşitli ciddi sağlık etkilerine sebep olur. Astım, kronik tıkalı akciğer ve kalp hastalığı gibi kalp veya akciğer hastalığı olan kişiler PM₁₀'a maruz kaldığında sağlık durumları kötüleşebilir. Yaşlılar ve çocuklar, PM₁₀ maruziyetine karşı hassastır. PM₁₀ yardımıyla toz içerisindeki mevcut diğer kirleticiler akciğerlerin derinlerine kadar inebilir. İnce partiküllerin büyük bir kısmı akciğerlerdeki alveollere kadar ulaşabilir. Buradan da kurşun gibi zehirli maddeler %100 olarak kana geçebilir.

Karbonmonoksit (CO), kokusuz ve renksiz bir gazdır. Yakıtların yapısındaki karbonun tam yanmaması sonucu oluşur. CO derişimleri, tipik olarak soğuk mevsimlerde en yüksek değere ulaşır. Soğuk mevsimlerde çok yüksek değerlere ulaşılmasının bir sebebi de enverziyon durumudur. CO'in global arka plan konsantrasyonu 0.06 ve 0.17 mg/m³ arasında bulunur. 2000/69/EC sayılı AB direktifinde CO ile ilgili sınır değerler tespit edilmiştir.

Enverziyon, sıcak havanın soğuk havanın üzerinde bulunarak, havanın dikey olarak birbiriyle karışmasının engellenmesi durumudur. Kirlilik böylece yer seviyesine yakın soğuk hava tabakasının içerisinde toplanır.

CO'in ana kaynağı trafik ve trafikteki sıkışıklıktır. Sağlık etkileri, akciğer yolu ile kan dolaşımına girerek, kimyasal olarak hemoglobinle bağlanır. Kandaki bu madde, oksijeni hücrelere taşır. Bu yolla, CO organ ve dokulara ulaşan oksijen miktarını azaltır. Sağlıklı kişilerde, daha yüksek seviyelerdeki CO'e maruz kalmak, algılama ve gözün görme gücünü etkileyebilir. Hafif ve daha ağır kalp ve solunum sistemi hastalığı olan kişiler ve henüz doğmamış ve yeni doğmuş bebekler, CO kirliliğine karşı en riskli grubu oluşturur.

Kurşun (Pb), doğada metal olarak bulunmaz. Kurşun gürültü, ışın ve vibrasyonlara karşı iyi bir koruyucudur ve hava yoluyla taşınır. Kurşun, maden ocakları ve bakır ve tunç (Cu+Sn) alaşımı işlenmesi, kurşun içeren ürünlerin geriye dönüştürülmesi ve kurşunlu petrolün yakılmasıyla çevreye yayılır. Kurşun içeren benzin ilavesi ürünlerinin de kullanılması, atmosferdeki kurşun oranını yükseltir.

Ozon (O₃), kokusuz renksiz ve 3 oksijen atomundan oluşan bir gazdır. Ozon kirliliği, özellikle yaz mevsiminde güneşli havalarda ve yüksek sıcaklıkta oluşur (NO₂+ güneş ışınları = NO+ O => O+ O₂ = O₃). Ozon üretimi uçucu organik bileşikler (VOC) ve karbon monoksit sayesinde hızlandırılır veya güçlendirilir. Ozonun oluşması için en önemli öncü bileşimler NO_x (Azot oksitler) ve VOC'dır. Yüksek güneş ışınlarının etkisiyle ozon derişimi Akdeniz ülkelerinde Kuzey-Avrupa ülkelerinden daha yüksektir. Sebebi ise güneş ışınlarının ozon'un fotokimyasal oluşumundaki fonksiyonundan kaynaklanmasıdır.

Diğer kirleticilere kıyasla ozon doğrudan ortam havasına karışmaz. Yeryüzüne yakın seviyede ozon karmaşık kimyasal reaksiyonlar yoluyla oluşur. Bu reaksiyonlara NO_x, metan, CO ve VOC'ler (etan (C₂H₆), etilen (C₂H₄), propan (C₃H₈), benzen (C₆H₆), toluen (C₆H₅), xilen (C₆H₄) gibi kimyasal maddelerde eklenir. Ozon çok güçlü bir oksidasyon maddesidir. Birçok biyolojik madde ile etkileşimde bulunur. Tüm solunum sistemine zarar verebilir. Ozonun zararlı etkisi derişim oranına ve ozona maruziyet süresine bağlıdır. Çocuklar büyük bir risk grubunu oluşturur. Diğer gruplar arasında öğlen saatlerinde dışarıda fiziksel aktivitede bulunanlar, astım hastaları, akciğer hastaları ve yaşlılar bulunur.

Iğdır ili etrafı yüksek dağlarla çevrili ova konumunda bir il olması, rüzgar hızının ve yağış oranının düşük olması, rüzgar erozyonu görülmesi, kent üzerinde oluşan inversiyon tabakası nedeniyle, hava kirliliği kış mevsiminde ilde önemli bir sorun haline gelmektedir.

İlimizin çevre düzeni planı 20.04.2012 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir. İlde büyük ölçüde plansız kentleşme söz konusudur. Iğdır'a göç fazlası olduğu için çarpık yapılaşmalar boy göstermekte ve alt yapı sorunları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca sosyal ve teknik alt yapı eksikliğinden kaynaklanan kirlilik görülmektedir.

Plansız kentleşme, fakir orman örtüsü ve ısınma amaçlı odun yakılması, yeşil alanların tahrip olmasına sebep olmaktadır. Şehrimizde yeşil alanların, park bahçe ve oyun alanlarının kent içindeki toplam oranı %10 civarındadır (143,1 km²). Kişi başına düşen yeşil alan miktarı ise yaklaşık 24.000 m²'dir. Araçların kullanıldığı trafik yollarının ve yaya yollarının, toplam alan içindeki oranı, %20 civarındadır.

Bakanlığımız tarafından her yıl yayımlanan Genelgeye göre, İlimiz 1. derece kirliliği iller kapsamında olup, İlde ısınma amacıyla odun, kömür ve fuel-oil kullanılmakla beraber, 2017 yılı itibari ile doğal gaz kullanımına büyük oranda başlanılmıştır.

Çizelge A.5 – 2020 yılında kullanılan yakıt türleri ve miktarları
(Serhat Doğalgaz, ÇŞİM, 2021)

	Katı Yakıt			Doğalgaz		Fuel Oil	
	Kullanım Yeri	Cinsi	Tüketim Miktarı (ton)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (sm ³)	Kullanım Yeri	Tüketim Miktarı (kg)
Sanayi						-	-
						-	-
						-	-
						-	-
	Tüketim Miktarı (ton)		Tüketim Miktarı (sm ³)		Tüketim Miktarı (m ³)		
Konut	8.150		16.825.452 m ³		-		

Not: İlde, 2020 yılsonu itibari ile yaklaşık 25000 dairenin 17360'ında doğalgaz kullanımına başlanılmıştır. Kullanılan fueloil miktarı verileri elde edilememiştir.

Endüstriyel Emisyonlar

İlimizde büyük sanayi tesisleri olmadığından, endüstriyel emisyon kirliliği yaşanmamaktadır. İlimizde, Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliğine tabi, 15 adet akaryakıt (lpg, otagaz) istasyonu kapasitelerinin düşük olması sebebiyle emisyon izninden muaf tutulmuşlardır. İlimizde emisyon iznine tabi 21 tesis bulunmaktadır.

Trafikten Kaynaklanan Emisyonlar

İlimiz, yeni il olmasına rağmen, İldeki araç sayısı oldukça fazladır. Bu araçlar az da olsa çevreyi kirletmektedir. Araçların egzoz emisyon ölçümleri, İlimizde mevcut olan Egzoz Emisyon Ölçüm Yetki Belgesine sahip 4 adet Ölçüm İstasyonu tarafından yapılmaktadır.

Çizelge A.6 - 2020 yılındaki araç sayısı ve egzoz ölçümü yaptıran araç sayısı
(ÇŞİM, 2021)

Egzoz Gazı Emisyon Ölçüm Yetki Belgesi Düzenlenen Firma Sayısı	İldeki Toplam Araç Sayısı	Egzoz Ölçümü Yaptıran Araç Sayısı
4		

A.3. Hava Kalitesinin Kontrolü Konusundaki Çalışmalar

Hava kirliliğini ve hava kirliliğinin olumsuz etkilerini gidermek amacıyla ilimizde hava kirliliği ile mücadele çerçevesinde, her yıl İlimiz Mahalli Çevre Kurulunda kararlar alınmaktadır. Mahalli Çevre Kurulunda alınan kararlarla, İlimiz merkez ilçe ve diğer ilçelerin kirlilik derecelendirmesi göz önüne alınarak, buralarda kullanılacak yakıt kriterleri, bu yakıtların satışının kimler tarafından ve hangi esaslar çerçevesinde yapılacağı, hangi maddelerin ısınma amacıyla kullanılmasının yasak olduğu, yakma sistemlerinin özellikleri ve bakımı ile ilgili esaslar, motorlu taşıtlardan kaynaklanan egzoz gazı emisyon kirliliğinin önlenmesine ilişkin esaslar, kaloriferlerin yakılmaya başlaması için sıcaklık

şartları ve kalorifer yakma saatleri, yakma teknikleri, tüketicilerin uyması gereken esaslar, halkın sorumlulukları ve alacakları önlemler konusunda bilgilendirilmesine dair esaslar, denetim ekiplerinin oluşturulması ve esasları, alınan kararlara aykırı durumlarda uygulanacak müeyyideler belirlenmektedir.

2012 yılında Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüzce 19.11.2012 tarih ve 2009/09 sayılı Mahalli Çevre Kurul Kararı alınmıştır. Alınan bu kararın uygulanabilirliğinin sağlanması amacıyla, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüzce, Belediye anonsları, yerel radyo ve gazeteler ve internet siteleri aracılığıyla halkımıza bilgi ve uyarı duyuruları yapılmakta olup, Belediye Zabıta Müdürlüğü'ne gönderdiğimiz duyuru metinleri tüm binalara tutanak karşılığı dağıtılmaktadır. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz, İl Özel İdaresi Sekreterliği, Belediye Başkanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Müdürlüğü ve Halk Sağlığı Müdürlüğü personelinden oluşan denetim ekipleri oluşturulmuştur. Kaloriferlerin aynı anda yakılması ile kirlilik yükü arttığından, İlimizdeki mahalleler, 2 bölgeye ayrılmış ve kaloriferlerin belirlenen saatler arasında ateşlenmesi kararı alınmıştır.

1. Bölge; Bağlar Mah., Emek Mah., İçin İlk Ateşleme Saatleri

Sabah= 05:30- 06:00 arası ve Akşam= 15:00- 15:30 arası

2. Bölge Topçular Mah., Söğütlü Mah. ve Atatürk Mah. İçin İlk Ateşleme Saatleri

Sabah= 06:30- 07:00 arası ve Akşam= 16:00- 16:30 arası

Olacak şekilde belirlenen saatlerde denetim ekipleri tarafından, denetimler kış sezonu boyunca devam ettirilmiştir.

Denetim ekipleri tarafından, kömür satıcıları, ev, işyerleri ve kamu kurum ve kuruluşlarının denetimleri yapılmıştır. Denetimler esnasında Müdürlüğümüz personeli tarafından, kalorifer kazanlarının tekniğine uygun yakılması, kazan ve baca temizlik ve bakımlarının yaptırılması, kömür torbalarının yakılmaması, ateşçi belgesi olmayan kişilerin kurslara katılarak eğitim almaları konularında gerekli uyarılar yapılmıştır. Müdürlüğümüzce bastırılan "Hava Kirliliği Önleme Broşürü" ve "Kalorifer Yakma Talimatnamesi" tüm ilimize dağıtılmıştır. Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile gerekli görüşmeler yapılarak, kalorifer yakan kişilere yönelik olarak Müdürlüğümüzce bilgilendirme toplantısı yapılmış ve ateşleyici kursları sürekli hale getirilmiştir.

Ayrıca, İl Müdürlüğümüzce, Kamu Kurum ve Kuruluşlarının yakıt alımları esnasında, ihaleye konu kömürlerinden numune alınarak, analize gönderilmiştir.

İ

İl Müdürlüğümüzce yine aylık olarak vatandaşlarımızın araçlarının egzoz gazı emisyon ölçümlerini yaptırıp yaptırmadıklarının tespiti amacıyla denetimler yapılmıştır.

Müdürlüğümüz tarafından ilimizde yaşanan hava kirliliğine dikkat çekmek ve alınacak tedbirleri halkımıza duyurmak için, hava kirliliği, kalorifer ve soba yakma teknikleri, baca ve kazan temizliği, izolasyonun sağlanması, yakma saatleri, yakılması uygun olan ve olmayan yakıtlar ve özellikle sabah ve akşam saatlerinde enverziyonun sıkça yaşandığı, enverziyon yaşanan günlerde özellikle hasta kişilerin ve çocukların dikkatli olmaları, yakma saatlerinin düzenlenmesi, toplu taşıma araçlarının tercih edilmesi ile ilgili bilgiler hazırlanarak, sıklıkla basın kuruluşlarına gönderilmiş, gazetelerde konu sık sık gündeme getirilmiştir.

İlimiz hava kalitesi olarak değerlendirildiğinde; 2010 yılında hava kirliliğinde Ülke genelinde ikinci sırada, 2011 yılında günlük sınır değer aşımında ise 8. sırada yer alıyordu. Ancak, 2012 yılında kış dönemi için, İl Müdürlüğümüzce uygulanan "Temiz Hava Eylem Planı" projesi ile hava kalitesinde ciddi oranlarda iyileşme görülmüştür. 2013, 2014 ve 2015 ve 2016 yıllarında ise meteorolojik

sebeplerden ötürü (kışın sert geçmesi ve kar yağışının olmaması, rüzgar hızının düşük olması vb.) hava kirliliği istenilen seviyeye düşürülemedi.

Ancak, 2017 yılında il merkezinin yaklaşık %54'ünün, 2018 yılında, il merkezinin yaklaşık %58'inin ve 2019 ve 2020 yıllarında da il merkezinin yaklaşık %72'sinin doğalgaza geçmesi ile beraber hava kalitesinde büyük oranda iyileşme görülmüştür.

A.3.1. Temiz Hava Eylem Planları

2020 yılı Temiz Hava Eylem Planları İle ilgili olarak yapılan çalışmalara ait bilgiler aşağıda belirtilmiştir.

Eylem Planı Adı	Eylem	Gerçekleşme Durumu	Açıklama
IĞDIR İLİ THEP (Ocak-Aralık)	Isı Yalıtım Sistemi Kullanılması	Devam Ediyor	Isı yalıtım sistemi (yeni yapılan binalarda yalıtım belediye ve müdürlüğümüzce zorunlu tutularak yaptırılmakta, eskilerde ise bilgilendirme çalışmaları ile yapılmaktadır.
	Münaveveli yakma sistemi kullanılması	Devam Ediyor	Münaveveli yakma sistemi (Kirliliğin yoğun olduğu zaman dilimlerinde özellikle her yıl münaveveli yakma sistemi uygulanmaya çalışılmaktadır.)
	Denetimlerin yapılması	Devam Ediyor	Denetimler yakıt olarak 2020'de yaklaşık 100 konut, 20 işletme, 20 kamu kurumu denetimi ile analiz işlemleri ve egzoz denetimleri olarak da 51 adet yapılmış emisyon ölçüm denetimleri bulunmaktadır.
	Bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışması	Devam Ediyor	Bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmaları her yıl basın ve yayın yolu ile yapılmaktadır.
	Kursların verilmesi	Devam Ediyor	Kurslar kapsamında, 2020'de pandemi nedeni ile kurs verilmemiştir.
	Çevre eğitimlerinin verilmesi	Devam Ediyor	Çevre eğitimleri kapsamında, 2020'de pandemi nedeni ile eğitim verilmemiştir.
	Ağaçlandırma çalışmalarının yapılması	Devam Ediyor	Ağaçlandırma çalışmaları kapsamında, 2020'de yaklaşık 3.000 ha ağaçlandırma yapılmıştır.
	Yolların asfalt malzeme ile kaplanması	Devam Ediyor	Şehir içi ve şehirlerarası yolların asfalt ve bitümlü malzeme ile kaplanması kapsamında, 2020 Ocak - Aralık arası yaklaşık 15000 ton asfalt malzeme ile yaklaşık 12 km yol yapılmıştır.
	Doğalgaz kullanımı	Devam Ediyor	Doğalgaz kullanımı kapsamında, 2020 Aralık itibari ile toplamda 17.360 abone doğalgaza geçmiştir.

A.4. Ölçüm İstasyonları

İlimizde Çevre ve Şehircilik Bakanlığımıza ait 2 adet Hava Ölçüm İstasyonu bulunmaktadır.

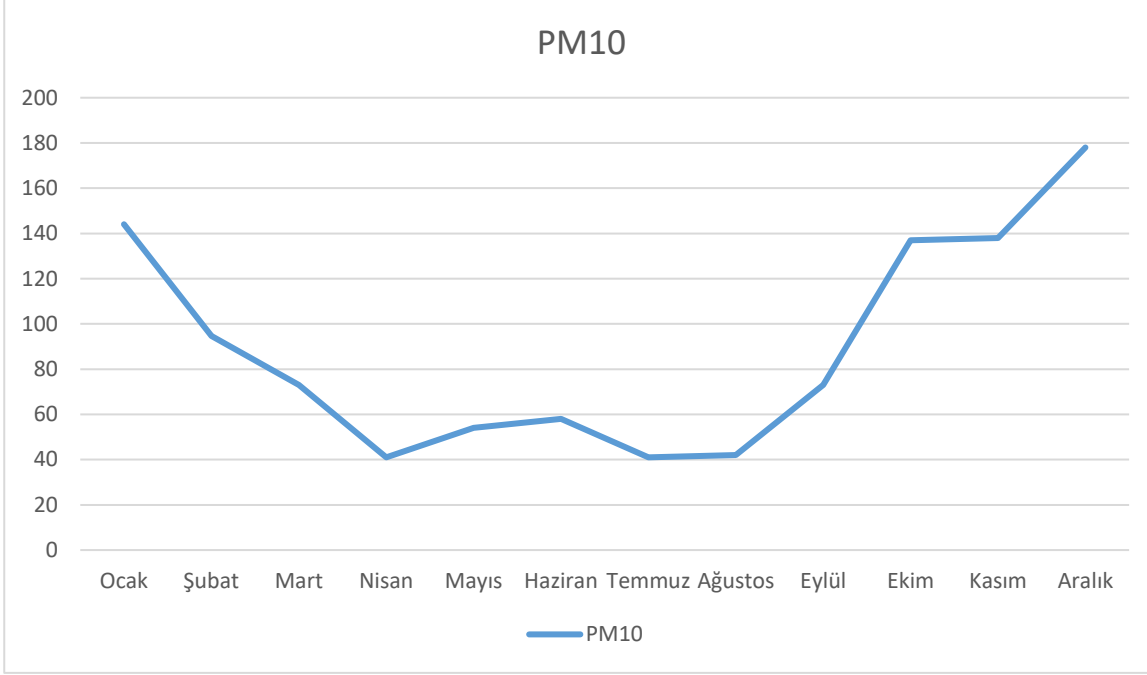

Harita A.1 –İğdır ilinde bulunan hava kirliliği ölçüm cihazlarının yerleri

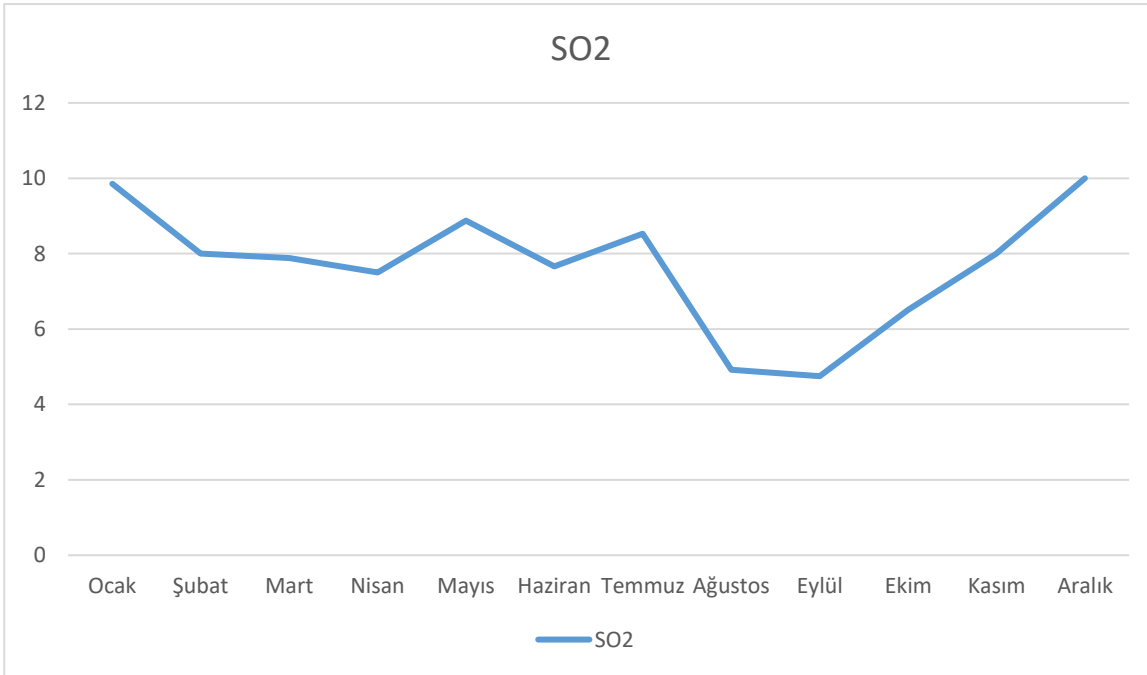
Çizelge A.7 - 2020 yılında hava kalitesi ölçüm istasyon yerleri ve ölçülen parametreler

İSTASYON YERLERİ	İSTASYON TÜRÜ (Isınma/Trafik/ Sanayi)	HAVA KİRLİTİCİLERİ					
		SO ₂	NO _x	CO	O ₃	HC	PM
Meteoroloji Müdürlüğü bahçesi		X	X				X
Aralık İlçesi TİGEM Bahçesi		X	X				X

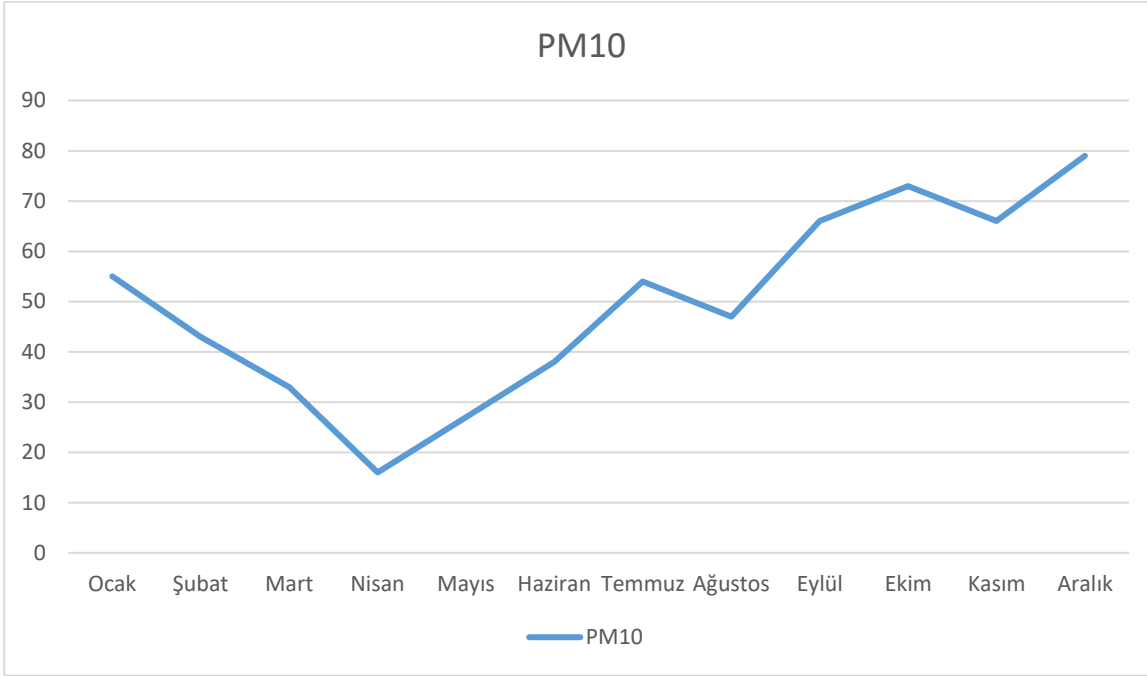
(havaizleme.gov.tr, 2021)

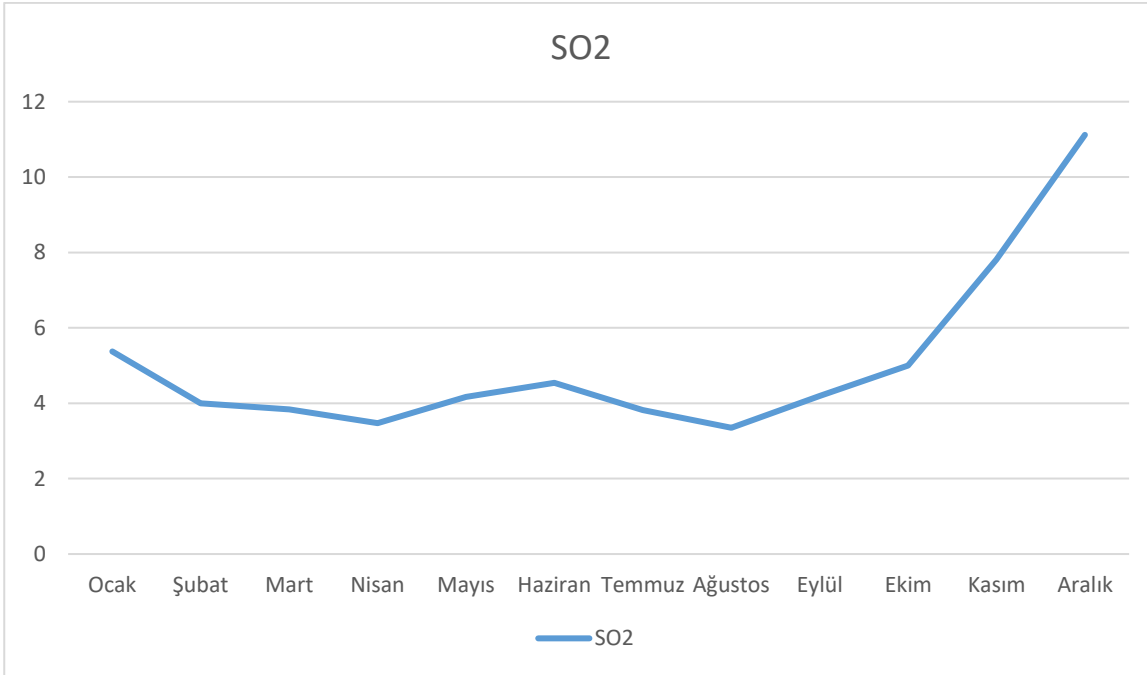
Grafik A.1 - 2020 yılında Iğdır Merkez istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2021)

Grafik A.2 - 2020 yılında Iğdır Merkez istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, Yıl)

Grafik A.3 - 2020 yılında Iğdır Aralık istasyonu PM₁₀ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2021)

Grafik A.4 - 2020 yılında Iğdır Aralık istasyonu SO₂ parametresi günlük ortalama değer grafiği*
(havaizleme.gov.tr, 2021)

Çizelge A.8 - 2020 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO: mg/m^3)

(havaizleme.gov.tr, 2021)

MERKEZ	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	9,85	-	144	23										
Şubat	8,08	-	94,68	22										
Mart	7,88	-	73,15	20										
Nisan	7,49	-	41,05	13										
Mayıs	8,88	-	53,55	13										
Haziran	7,66	-	57,51	17										
Temmuz	8,53	-	41,19	22										
Ağustos	4,92	-	41,78	20										
Eylül	4,75	-	72,57	21										
Ekim	6,51	-	137,38	17										
Kasım	8,06	-	138,11	23										
Aralık	10,01	-	178,41	23										

*AGS: Sınır değerini aşıldığı gün sayısı

Çizelge A.9 - 2020 yılı hava kalitesi parametreleri aylık ortalama değerleri ve sınır değerini aşıldığı gün sayıları ($\mu\text{g}/\text{m}^3$; CO: mg/m^3)

(havaizleme.gov.tr, 2021)

ARALIK	SO ₂	AGS*	PM10	AGS*	CO	AGS*	NO	AGS*	NO ₂	AGS*	NO _x	AGS*	OZON	AGS*
Ocak	5,37	-	54,98	5										
Şubat	4,07	-	43,22	5										
Mart	3,84	-	32,68	20										
Nisan	3,47	-	16,44	4										
Mayıs	4,17	-	26,87	4										
Haziran	4,54	-	37,93	8										
Temmuz	3,82	-	54,39	13										
Ağustos	3,35	-	47,52	9										
Eylül	4,19	-	65,58	12										
Ekim	5,03	-	73,11	20										
Kasım	7,81	-	65,86	11										
Aralık	11,12	-	78,86	13										

*AGS: Sınır değerini aşıldığı gün sayısı

A.5. Gürültü

Gürültü; insan ve toplum üzerinde olumsuz etki yapan ve istenmeyen seslerdir. Gürültü kirliliği kişinin işitme sağlığını ve algılamasını olumsuz yönde etkiler. Fizyolojik ve psikolojik dengelerini bozabilen ve iş performansını azaltarak verim düşüklüğüne sebep olan, çevrenin hoşluğunu ve sakinliğini yok ederek niteliğini değiştiren önemli bir çevre kirliliği türü olarak tanımlanmaktadır. Bir çevre sorunu olarak ele alındığında, gürültünün insan ve toplum sağlığı açısından kabul edilebilecek en yüksek düzeylerinin ortaya konması daha sonra incelenip çevredeki mevcut gürültü koşullarının ölçüm ve tahmin yöntemleriyle belirlenmesi ve bunlara bağlı olarak gürültünün bir sistem içinde kontrol altına alınması çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

Gürültü, insanlarda işitme kayıplarının yanı sıra önemli bir stres ajanı olarak psikolojik, sinir ve dolaşım sistemlerini etkileyerek çeşitli hastalıklara yol açmaktadır. Dünyada ve ülkemizde, meslek hastalıkları arasında en yaygın olanı, gürültü nedenli işitme kayıplarıdır. Gürültü yalnızca işyeri zararlısı değil aynı zamanda da önemli bir çevresel patolojik etkendir. Sesin iki temel belirleyicisi, frekansı ve şiddetidir. Sesin şiddeti doğrudan kulak zarına ulaşan mekanik basınçla ilişkilidir ve

desibel (dB) olarak ölçülür. Kulağımız 0-140 dB arası sesleri algılar. 140 dB, kulakta ağrı, kulak zarında yırtılma gibi etkiler yapar. Frekans ise saniyede geçen titreşim sayısıdır ve birimi hertz'dir (Hz). İnsan kulağı 20-20.000 Hz arasındaki sesleri duyar. Bu sınırın altındaki seslere infrasonik, üstündeki seslere de ultrasonik sesler denir. Konuşma sesi aralığı da 500-2000 Hz arasında değişir. Uluslararası standartlara göre, işitme sistemine zarar veren gürültü düzeyi, 100-10.000 MHz ve 85 dB düzeyidir.

Kişinin, sessiz bir ortamda 1,5 metreden günlük konuşmaları anlamakta güçlük çekmeye başladığı sınır, gürültü düzeyi olarak kabul edilebilir. Bu sınır 500, 1.000 ve 2.000 Hz frekanslarda ortalama 25 dB değerine karşılık gelmektedir.

Gürültü Kaynakları

Trafik Gürültüsü:

İlimiz genelinde araç sayısının fazla olması nedeniyle, İl bazında gürültü yükü fazla olmakla birlikte, trafikten kaynaklanan gürültü kirliliğini önlemek için, ağır tonajlı kaynakların şehir merkezine girmeleri yasaklanmıştır.

Endüstri Gürültüsü:

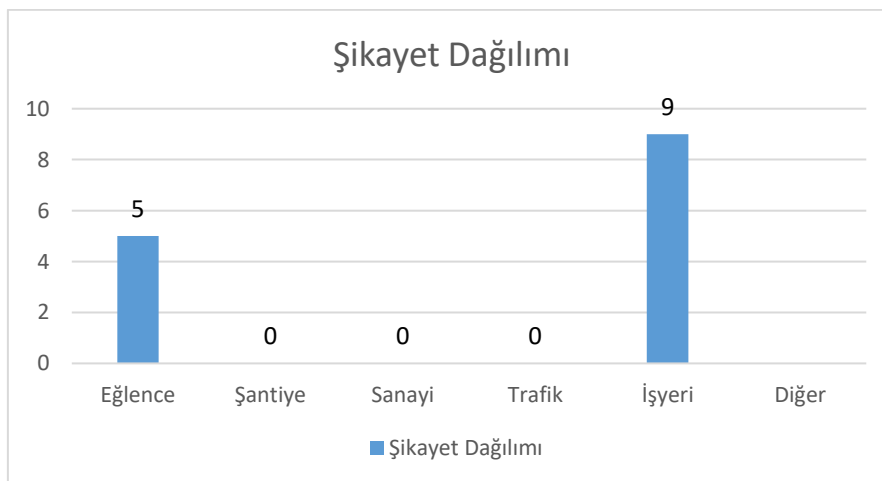
İlimizde gürültü kaynağı olabilecek ağır sanayi tesisleri bulunmamaktadır.

İnşaat Gürültüsü:

İlimizde, inşaattan kaynaklanan gürültü konusunda, İl Müdürlüğümüze yapılmış herhangi bir şikayet bulunmadığından, inşaat gürültüsü konusunda ölçüm çalışması yapılmamıştır.

Yerleşim Alanlarında Oluşan Gürültüler:

İlimizde işyerlerinde, evlerde, eğlence yerlerinde, kafelerde ve çay bahçelerinde oluşan gürültü konusunda, Müdürlüğümüz elemanları tarafından şikayet üzerine ve/veya rutin denetimler yapılmakta ve bu denetimler sırasında gürültü ölçüm cihazıyla yapılan ölçümler sonrasında gerekli uyarılar ve bilgilendirmelerle, halkımızın gürültü kirliliği konusunda bilinçlenmesi sağlanmaktadır.

Grafik A.5 –2020 yılında gürültü konusunda yapılan şikayetlerin dağılımı (ÇŞİM, 2021)

A.6. İklim Değişikliği Eylem Planı Çerçevesinde Yapılan Çalışmalar

Ülkemizde, emisyonların tesis seviyesinde takibine yönelik mevzuat çalışmaları 2010 yılında başlamış, Bakanlığımız ve ilgili kurumlar ile kuruluşlar arasında oluşturulan teknik bir çalışma grubu Sera gazı emisyonlarının takibine ilişkin yasal çerçevenin temelleri “ Sera Gazı Emisyonlarının Takibi Hakkında Yönetmelik ” in 25 Nisan 2012 Tarihli ve 28274 Sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle atılmıştır. Yönetmelik, Doğrulayıcı Kuruluşlar için TÜRKAK tarafından yapılması gereken akreditasyon yükümlülüğünü 2017 yılına ertelemek üzere revize edilerek 17 Mayıs 2014 tarih ve 29003 Sayılı Resmi Gazete’ de tekrar yayımlanmıştır. Yönetmeliğimiz ihtiyaçlar doğrultusunda bir kez daha revize edilmiş, 31 Mayıs 2017 tarihli ve 30082 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanmıştır.

Söz konusu yönetmelik, 2003/87/EC sayılı AB Emisyon Ticareti Direktifinin, sera gazı emisyonlarının izlenmesi, raporlanması ve doğrulanması konularını uyumlaştıracak şekilde hazırlanmış olup, AB Çevre Müktesebatına uyum çerçevesinde önemli bir adım atılmıştır.

Ulusal mevzuat kapsamında, elektrik, çimento, demir-çelik, rafineri, seramik, kireç, kâğıt ve cam üretimi gibi sektörlerden kaynaklanan ve ulusal sera gazı emisyonlarının yaklaşık yarısını teşkil eden sera gazı emisyonları tesis seviyesinde izlenmektedir.

Yönetmelik kapsamında yürütülecek izleme ve raporlama iş ve işlemlerinin detaylandırılmasına yönelik “Sera Gazı Emisyonlarının İzlenmesi ve Raporlanması Hakkında Tebliğ” 22 Temmuz 2014 tarih ve 29068 sayılı Resmi Gazete’ de, tesis bazında hazırlanacak emisyon raporlarının Bakanlığa gönderilmeden önce yetkili bağımsız kuruluşlarca doğrulanması ile ilgili hususlar ve bahse konu doğrulayıcıların yetkilendirilmesine ilişkin şartlara yönelik “Sera Gazı Emisyon Raporlarının Doğrulanması ve Doğrulayıcı Kuruluşların Yetkilendirilmesi Tebliği” ise 02 Nisan 2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik kapsamındaki tesisler öncelikle sera gazı izleme planlarını hazırlayarak sera gazı emisyonlarının ilk izlenmeye başlanacağı tarihten en az 6 ay önce Bakanlığa onay için göndermekle yükümlüdür. İzleme planı onaylandıktan sonra tesis, sera gazı emisyonlarını bu plan çerçevesinde her takvim yılı (1 Ocak -31 Aralık) için izlemek ve her yılın 30 Nisan tarihine kadar bir önceki yılın sera gazı emisyon raporunu Bakanlıktan tarafından yetkilendirilmiş doğrulayıcı kuruluşlara doğrularak Bakanlığa raporlamakla yükümlüdür.

Türkiye Ozon Tabakasının Korunmasına Dair Viyana Sözleşmesi ve Ozon Tabakasını İncelten Maddelere Dair Montreal Protokolü 1991 yılında taraf olmuştur. Montreal Protokolünün Yirmi sekizinci Taraflar Konferansında kabul edilen Kigali Değişikliği, Bakanlığımız tarafından, ilgili iş ve işlemleri yürütmek üzere Dışişleri Bakanlığına iletilmiş olup 29 Mayıs 2019 tarihinde “Yirmi sekizinci Taraflar Toplantısında üzerinde Mutabakata Varılan Montreal Protokolüne Yönelik Değişiklik (Kigali Değişikliği-2016) Dair Kanun Teklifi” TBMM Dış İşleri komisyonunca kabul edilmiştir.

Kigali Değişikliğini kabul edebilmek, bu değişikliğin kendi iç mevzuatlarına uyumunu sağlayabilmek adına taraf ülkelerde Montreal Protokolü tarafından fonlanan etkinleştirme faaliyetleri (Enabling Activities) yürütülmektedir. Bu faaliyetler kapsamında ülkemizde önce kamu kurumları ve özel sektör için değişikliğin getirileri konusunda bilgilendirme toplantıları yapılmış ayrıca konuya ilişkin ilgili sektörlerin katılımı ile çalıştaylar düzenlenmiştir. Bu şekilde ülkemizin Değişiklik getiri ve yükümlülüklerine hazır hale getirilmesi planlanmaktadır. Bu değişiklik ile 2050 itibarıyla 80 milyar

ton CO₂ eşdeğeri emisyonun engellenmesi beklenmektedir. Bu şekilde küresel sıcaklık artışını 2°C'nin altında tutulması yönündeki amaca çok belirgin bir katkı sağlanacaktır. Çeşitli tarihlere kamu kurumları ve özel sektör ile istişare çalışmaları düzenlenmiş ve değişikliğin kabulü ile kurumlara düşen sorumluluklarda yapılması gerekenlere ilişkin yol haritası belirlenmiştir.

Öte yandan günün gelişen şartları ve ülkemizin durumu da göz önüne alınarak değişen şartları karşılamak üzere; Ozon Tabakasını İncelten Maddelere İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 06 Ekim 2020 tarihli ve 31266 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

“Florlu Sera Gazı İçeren Ürün veya Ekipmana Müdahale Eden Gerçek ve Tüzel Kişilerin Belgelendirilmesine İlişkin Tebliğ” 24/09/2020 tarihli ve 31254 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle florlu sera gazları ile çalışan teknik personelin bilgi ve birikiminin artırılması desteklenerek Bakanlığımız mevzuatlarının hükümlerinin uygulanmasında verimin artması hedefine katkı sağlayacaktır.

Bunun yanında, Bakanlığımız tarafından yürütülmekte olan “Sera Gazı Ulusal Katkı Hedefinin Gerçekleştirilmesi için Kapasite Geliştirme ve İzleme Projesi” kapsamında ulusal katkı çerçevesinde yer almakta olan enerji, ulaştırma, sanayi, tarım, orman ve atık sektörleri ile ilişkili kamu kurumları, özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik sektörel temelde kapasite geliştirme ve farkındalık faaliyetleri gerçekleştirilmiş, Sera gazı projeksiyonlarına temel teşkil eden veri tabanlarının hazırlanarak alt projeksiyon çalışmaları, Paris Anlaşması'na taraf olan ülkelerin sunmuş oldukları ulusal katkılarda yer alan azaltım ve uyuma yönelik hedef ve politikaların sektör temelinde incelenerek ülkemiz politikalarına yol gösterici değerlendirmeler yapılmasına katkı sağlayacağı beklenilmektedir.

Ayrıca Karbon Piyasalarına Hazırlık Ortaklığı (Partnership of Market Readiness-PMR) Dünya Bankası Projesi ile Türkiye de yasal ve kurumsal altyapı analizleri ve diğer ülkelerdeki iyi uygulamalar çerçevesinde taslak bir İklim Değişikliği Kanunu hazırlanmış, taslak emisyon ticaret sistemi mevzuatı, emisyon ticaret sisteminin uygulanabilmesi için kurumsal çerçeve oluşturulmuş, Paris Anlaşması Madde 6 altında Türkiye'nin konumunun belirlenmesi, sera gazı emisyon sınırı ve tahsisat planlarının belirlenmesi çalışmaları yürütülmüştür.

İklim Değişikliği 7. Ulusal Bildirimi ve 3. İki Yıllık Raporun Hazırlanmasına Destek Projesi ile Sözleşmenin Ek I Taraf Ülkesi olarak Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS) kapsamında Türkiye Cumhuriyeti İklim Değişikliği Yedinci Ulusal Bildirimi 26 Aralık 2018 tarihinde; Üçüncü İki Yıllık Raporu 1 Ocak 2018 tarihinde BMİDÇS Sekretaryasına sunulmuştur. Bunun yanında Dördüncü İki Yıllık Rapor hazırlanmış olup, 27 Aralık 2019 tarihinde Sekretaryaya sunulmuştur. Proje kapsamında 2023 – 2030 yılları iklim değişikliği eylem planı ve 2050 iklim değişikliği stratejisi hazırlık çalışmalarına devam edilmektedir.

“Düşük Karbon Salımı için Çözümsel Tabanlı Strateji ve Eylem Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi” ile iklim değişikliği ile çözümsel tabanlı mücadele yoluyla küresel çabalara katkı sağlayarak insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının azaltılması hedeflenmiş, bu çerçevede; atık, bina, ulaştırma ve tarım sektörlerinde düşük karbonlu büyüme fırsatlarının değerlendirilerek, çevreye duyarlı ekonomik büyümeyi sağlayan yeni iş alanları, Ar-Ge ve yenilikçi yaklaşımların araştırılması, uzun vadede düşük karbonlu kalkınmayı desteklemek için analitik bir temel sağlayarak AB iklim politikası ve mevzuatı ile zaman içerisinde uyum sağlamak amacıyla haiz Proje, Ağustos 2020 itibariyle başarıyla tamamlanmıştır.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından elde edilecek bilgilerin kapsamı; Bakanlığımızın Stratejik Planıyla ve Planda belirtilen iklim değişikliği ile ilişkili Üst politika belgeleriyle uyumlu olma bazında değerlendirilerek; Eksen 1: Çevre başlığı altındaki “Hedef 1.2. Hava Kalitesi ve Gürültü Kontrolü, İklim Değişikliği ve Ozon Tabakasının Korunması” na paralel unsurlar içermelidir.

Stratejik Planda yer alan söz konusu hedef kapsamında özellikle; “sera gazı emisyonlarının azaltılması ve iklim değişikliğine uyum ile ilgili ulusal ölçekte plan, proje ve mevzuat çalışmaları devam etmekte olduğu” ifade edilmiştir. Bu doğrultuda iklim değişikliğine uyum, sera gazı azaltımı ve ozon tabakasının korunması bağlamında yürütülen çalışmalar da mevcuttur.

Bakanlığımız 2019-2023 Stratejik Planı kapsamında, 30 Büyükşehir Belediyesinde Yerel İklim Değişikliği Eylem Planının (YİDEP) hazırlanabilmesi için mevzuat çalışmaları yapılacağı belirtilmiştir.

Bu doğrultuda; yerel yönetimlerce Yerel İklim Değişikliği eylem planlarının hazırlanmasına dönük mevzuat ve Teknik Kılavuz hazırlama çalışmaları başlatılmıştır. Son yıllarda ülkemizde yaşanan iklim ile ilişkili afetlerin sayı, sıklık ve şiddetindeki artışa koşut olarak bölgesel düzeyde de iklim değişikliğine karşı direncin artırılması amacıyla bölge ve şehir ölçeğinde ele alınması gereken eylem ihtiyaçlarının tespit edilerek çözüm önerilerinin belirlenmesi doğrultusunda Bölgesel İklim Değişikliği Eylem Planlarının hazırlanması çalışmaları da devam etmektedir.

İklim Değişikliği Eylem Planı çalışmalarımız devam etmektedir. Ayrıca doğalgazın İlimizde tam olarak yaygınlaşması için çalışmalarımız devam etmektedir

A.7. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizin hava kalitesini etkileyen meteorolojik, coğrafik, topoğrafik v.b koşullarında iyileştirme yapılamasa bile, değiştirilebilecek hususlar için, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz ile diğer kurum ve kuruluşların çabaları ve vatandaşların bilinçli davranışları ile hava kalitesi en iyi düzeye getirilmeye çalışılmaktadır.

Kaynaklar

havaizleme.gov.tr

İğdır Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

TUV-TURK

TUİK

B. SU VE SU KAYNAKLARI

B.1. İlin Su Kaynakları ve Potansiyeli

B.1.1. Yüzeysel Sular

B.1.1.1. Akarsular

İlimizde bulunan akarsular ve uzunlukları Çizelge B.10'da verilmiştir.

Çizelge B.10 –İlin akarsuları
(ÇŞİM, 2021)

AKARSU İSMİ	Toplam Uzunluğu (km)	İl Sınırları İçindeki Uzunluğu (km)	Debisi (m ³ /sn)	Kolu Olduğu Akarsu	Kullanım Amacı
Aras Nehri	930	548	42.2	Kura Nehri	Enerji ve Sulama
Orta Karasu Çayı	10.5	10.5	5	Aras Nehri	Sulama
Aşağı Karasu Çayı	12	12	5	Aras Nehri	Sulama

B.1.1.2. Doğal Göller, Göletler ve Rezervuarlar

İlimizde sulak alan olarak, bilgilerini Bakanlığımıza göndermiş olduğumuz göl statüsünde olabilecek Bulakbaşı Sazlığı bulunmaktadır. 135 Ha'lık alan üzerinde Ağrı Dağı'ndan çıkan su kaynakları ile beslenen bir göldür. Gölün etrafında bulunan köylerde yapılan tarım ve hayvancılık gölü kirletebilecek etkenlerdir. Ancak göldeki organik kirlilik ile ilgili bir çalışma yapılmamıştır. Ağrı Dağı'ndan çıkan su kaynakları ile beslenen bu göl, 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu kapsamında olan Su Ürünleri İstihsal ve Üreme Sahasıdır. 2013 yılı içerisinde tescil edilen sulak alan bulunmamaktadır. Aras-Karasu sulak alanı 65.130 Ha olup henüz hazırlanmış bir yönetim planı bulunmamaktadır.

Çizelge B.11 - Mevcut göl, gölet ve rezervuarlar
(Orman ve Su İşleri Şube Müdürlüğü, 2019)

Gölün/Göletin/ Rezervuarın Adı	Tipi	Göl hacmi, m ³	Sulama Alanı (net), ha	Çekilen Su Miktarı, (m ³)	Katılan Su Miktarı, (m ³)	Kullanım Amacı
Bulakbaşı Sazlığı	Sazlık		135	-		Su Ürünleri İstihsal ve üreme sahası

B.1.2. Yeraltı Suları

Çizelge B.12 – Yeraltı suyu potansiyeli
(İğdır Çevre Durum Raporu 2011)

Kaynağın İsmi	hm³/yıl
Orta Karasu Çayı Kaynakları	31.535
Aşağı Karasu Kaynağı	157.680
Suveren Kaynağı	15.765

B.1.2.1. Yeraltı Su Seviyeleri

İğdır Ovası akifer yönünden geniş bir alana sahiptir. Akiferin taban derinliği, Yayı, Enginalan ve Çavuşbahçe köylerinden geçen çizgi ile Çalpala köyleri arasında kalan sahada, 100-150 m. kadardır. Bunun dışında Batı ve Doğu İğdır Ovalarında akiferin taban derinliği 150-200 m. arasındadır. Ancak, Koçkırın Köyünde yapılan sondaj çalışması sonucunda akiferin taban derinliğinin 250 m. olduğu tespit edilmiştir. Akiferden saniyede yaklaşık 70 lt su çekilebilir.

Su havzasında açılan sondaj kuyularından alınan numunelerde, yapılan analizlerin sonucuna göre, Organik Madde 0,30 ile 3,76 mgr/O₂/lt arasında değişiklik göstermektedir. Sulama suyu yönünden C2S1-C3S1 aralığındadır.

Yüksek tuzluluk gösteren alanlar; Batı İğdır Ovasının güneyinde Halfeli, Karakuyu, Erhacı ve İğdır arasında kalan saha ile Doğu İğdır Ovasının tamamını kapsayan Taşburun, Bulakbaşı, Kırışbağı, Saraçlı, Tazeköy ve Kerimbeyli arasında kalan geniş sahadır. Bu sahada suyun pH değeri 7-8,5 arasındadır.

a) Orta Karasu Çayı Kaynakları: Doğu İğdır Ovasının güneyinde Bulakbaşı ile Hıdırlı Köyü arasında, başlıca Bulakbaşı, Yazlık ve Gürgöre gibi yüksek debili kaynaklardan meydana gelmiş bir zon alır. Alüvyon-Bazalt kontağından çıkmaktadır. pH değeri 7,4-8,2 arasındadır. Orta sertlikte, orta tuzlu ve az sodyumlu sulardır.

b) Aşağı Karasu Kaynağı: Ateş Tepenin güneyinde Türkiye-İran sınırından çıkmaktadır. Başlangıçta debileri 1 m³/sn olup, Aras Nehrine döküldüğü yerdeki toplam boşalım 5 m³/sn dir. C3S1 aralığında olan az sodyumlu sulardır.

c) Suveren Kaynağı: Suveren Köyü'nün 1 km. güneyinden çıkan kaynak suyu, 1 km. aktıktan sonra tekrar kayalar içine süzülerek kaybolur. Debisi 30 – 60 lt/sn' dir.

Yeraltı Suyu Oluşumu: Ovada yağışın yeterli derecede olmaması sebebiyle ve fazla su sıfır olduğundan, yeraltı suyuna yağıştan beslenme yoktur. Akifer, başlıca güneydeki volkanik kayalardan yanal olarak, Aras Nehri ile kuzeyden ve sulama suyundan süzülme ile beslenmektedir.

İğdır Ovası'nda yeraltı suları hakkında bilgi almak amacıyla, sığ akiferde (6-10 m.) ve derin akiferde sondaj kuyuları açılmıştır. Sığ akiferde açılmış kuyu sularının hepsinde, EC ve toplam tuz değerleri müsaade edilen değerlerin üstünde bulunmaktadır. Ayrıca, çoğunda Ca, Mg, SO₄, Cl ve sertlik değerleri, müsaade edilebilen değerlerin üstündedir. Bu nedenle sığ kuyu suları içmeye uygun değildir.

B.2. Su Kaynaklarının Kalitesi

Iğdır Ovası'nda yer altı suları hakkında bilgi almak amacıyla sığ akiferde (6-10 m) ve derin akiferde sondaj kuyuları açılmıştır. Sığ akiferde açılmış kuyu sularının hepsinde EC ve toplam tuz değerleri müsaade edilen değerlerin üstünde bulunmaktadır. Ayrıca çoğunda Ca, Mg, SO₄, Cl ve sertlik değerleri müsaade edilebilen değerlerin üstündedir. Bu nedenle sığ kuyu suları içmeye uygun değildir. İlimizde Gaziler, Acıçay, Hamurkesen, Yazlık Köyü, Gürgöre ve Hıdırlı kaynak sularından düzenli olarak su numunesi alınarak, kimyasal ve ağır metal analizleri yapılmaktadır. Söz konusu su kaynaklarında kirlenici vasfı olmamasına karşılık, Hamurkesen kaynağı dışındaki kaynakların, ağır metal içeriklerine bakıldığında, içme ve kullanma suyu olarak kullanılması uygun bulunmamıştır.

Çizelge B.13 - 2020 yılı yüzey ve yeraltı sularında tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan nitrat kirliliği ile ilgili analiz sonuçları
(Kaynak, yıl)

Su Kaynağının Cinsi (Yüzey/ Yeraltı)	Adı	Kullanım amacı ve kullanılan miktar				Analiz Yapılan İstasyonun				
		İçme ve kullanma suyu	Enerji üretimi	Sulama suyu	Endüstriyel su temini	Akım gözlem istasyonu kodu	Analiz sonuçları YSKY (Tablo-5)	Yeri (İlçe, Köy, Mevkii)	Koordinatları	Yıllık Ortalama Nitrat Değeri (mg/L)

B.3. Su Kaynaklarının Kirlilik Durumu

B.3.1. Noktasal kaynaklar

B.3.1.1. Endüstriyel Kaynaklar

İl genelinde yalnızca Iğdır-Tuzluca karayolunda OSB alanı mevcut olup, İlimiz genelinde, alıcı ortama yoğun endüstriyel kaynaklı atıksu deşarjı söz konusu değildir.

B.3.1.2. Evsel Kaynaklar

Şehir kanalizasyon sistemi dal yapısında olup, ayrık sistem esasına göre projelendirilmiştir. İlimizin evsel atık suları ve yağmur suları mevcut kanalizasyon şebekesine bağlanmaktadır. Evsel atıksular için Atıksu Arıtma Tesisi inşaatı başlamıştır.

B.3.2. Yayılı Kaynaklar

B.3.2.1. Tarımsal Kaynaklar

Tarımsal faaliyetlerde kullanılan gübre ve toprağın aşırı sulama ile su kaynaklarına taşınması, vatandaşların bağ ve bahçelerinde kullandığı ilaçların boş kutularını sulama kanallarına atmaları

kirliliğe neden olmaktadır. Yine, İlimizde erozyon sonucu bir miktar toprak, su kaynaklarına taşınmaktadır.

B.3.2.2. Diğer

B.4. Denizler

İlimizde deniz bulunmamaktadır

B.5. Sektörel Su Kullanımları ve Yapılan Su Tahsisleri

B.5.1. İçme ve Kullanma Suyu

B.5.1.1 Yüzeysel su kaynaklarından kullanılan su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

İlimizde içme suyu arıtma tesisi bulunmamaktadır. İçme suyu yüzeysel kaynaktan karşılanmamakta, yeraltı suyundan karşılanmaktadır.

Grafik B.6 - 2020 yılı belediyeler tarafından içme ve kullanma suyu şebekesi ile dağıtılmak üzere temin edilen su miktarının kaynaklara göre dağılımı
(İğdır Belediye Başkanlığı, 2021)

B.5.1.2. Yeraltı su kaynaklarından temin edilen su miktarı ve içme suyu arıtım tesisi mevcudiyeti

İlde 6.025.000 m³/yıl miktarında içme suyu, 9 adet derin kuyudan alınan Q=175 lt/sn ile karşılanmaktadır. Kişi başına düşen su miktarı 152 lt/kişi-gün içme suyu olarak kullanılmaktadır.

İlde içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen belediye sayısı ve bu kapsamda hizmet alan nüfus, aşağıda tablo halinde verilmiştir.

B.5.1.3. İçme Suyu temin edilen kaynağın adı, mevcut durumu, potansiyeli vb.

İlimizde içme suyu temin edilen 9 adet Kuyudan alınan sular şehir merkezinde yapılan KK=855.50m. olan V=4.000 m³'lük betonarme gömme toplama deposuna terfi edilmektedir. V=4.000 m³'lük deponun hemen yanında inşa edilen 4 gruplu ana terfi merkezi ise Doğu ve Batı olarak iki zona ayrılmış şebekenin ayaklı depolarına içme suyu terfi edilmektedir. Batı bölgesinin ihtiyacı için V=100 m³'lük ayaklı depoya Q=42.00 lt/sn su terfi edilmektedir. Doğu bölgesinin ihtiyacı için ise V=300 m³'lük ayaklı depoya Q=108,00 lt/sn su terfi edilmesi öngörülmüş olmasına karşın şu anki işletme itibarıyla yalnızca V=4.000m³'lük toplama deposundan alınan sular, ana terfi merkezi vasıtası ile direk şebekeye basılmaktadır. Ayaklı depoların altına belediye tarafından by-pass yapılmıştır. Bu by-pass vasıtası ile, şebeke dolduğunda ayaklı depo bağlantı hattı denge bacası marifetiyle olumsuz basınçlar giderilmeye çalışılmıştır.

Iğdır ilinin mevcut şebekesi Doğu ve Batı olarak iki bölgeye ayrılmıştır. Batı şebekesi 100 m³'lük ayaklı depodan beslenmektedir. Şebekede EDK=858,00 m., EYK=863,00 m.'dir. Doğu şebekesi 300 m³'lük ayaklı depodan beslenmektedir. Şebekede EDK=850,00 metre, EYK=860,00 metredir.

B.5.2. Sulama

B.5.2.1. Salma sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Konu ile ilgili detaylı bilgi edinilememiştir.

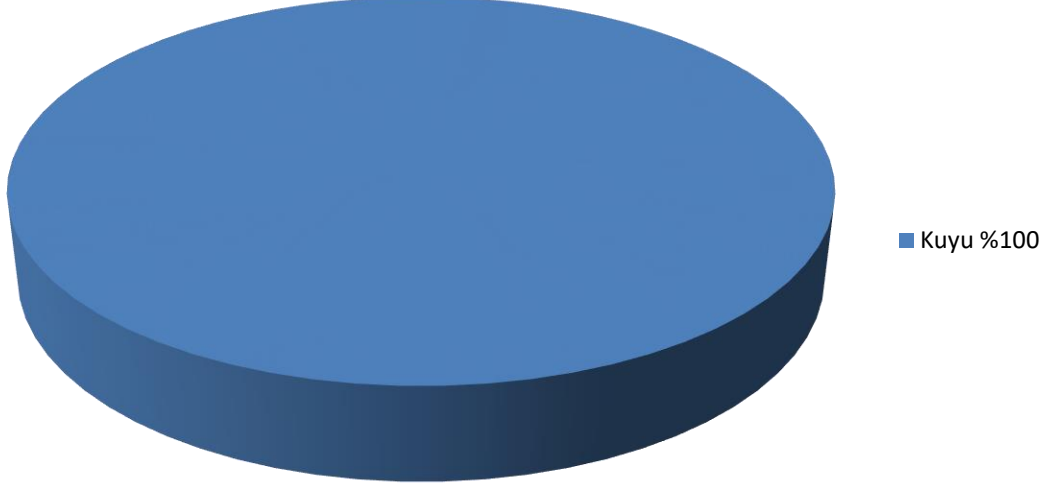
B.5.2.2. Damlama, yağmurlama veya basınçlı sulama yapılan alan ve kullanılan su miktarı

Konu ile ilgili detaylı bilgi edinilememiştir.

B.5.3. Endüstriyel Su Temini

İlimizde, OSB'nin içme ve kullanma suyu sondaj kuyuları ile Iğdır Orman İşletme Müdürlüğü tarafından yapılan ortak çalışma neticesinde, Yeşil Kuşak Kent Ormanında açılan kuyulardaki yeraltı suyundan temin edilmektedir.

Endüstrinin Kullandığı Suyun Kaynaklara Göre Dağılımı

Grafik B.7 - 2020 yılında endüstrinin kullandığı suyun kaynaklara göre dağılımı
(İğdır Belediye Başkanlığı, 2021)

B.5.4. Enerji Üretimi Amacıyla Su Kullanımı

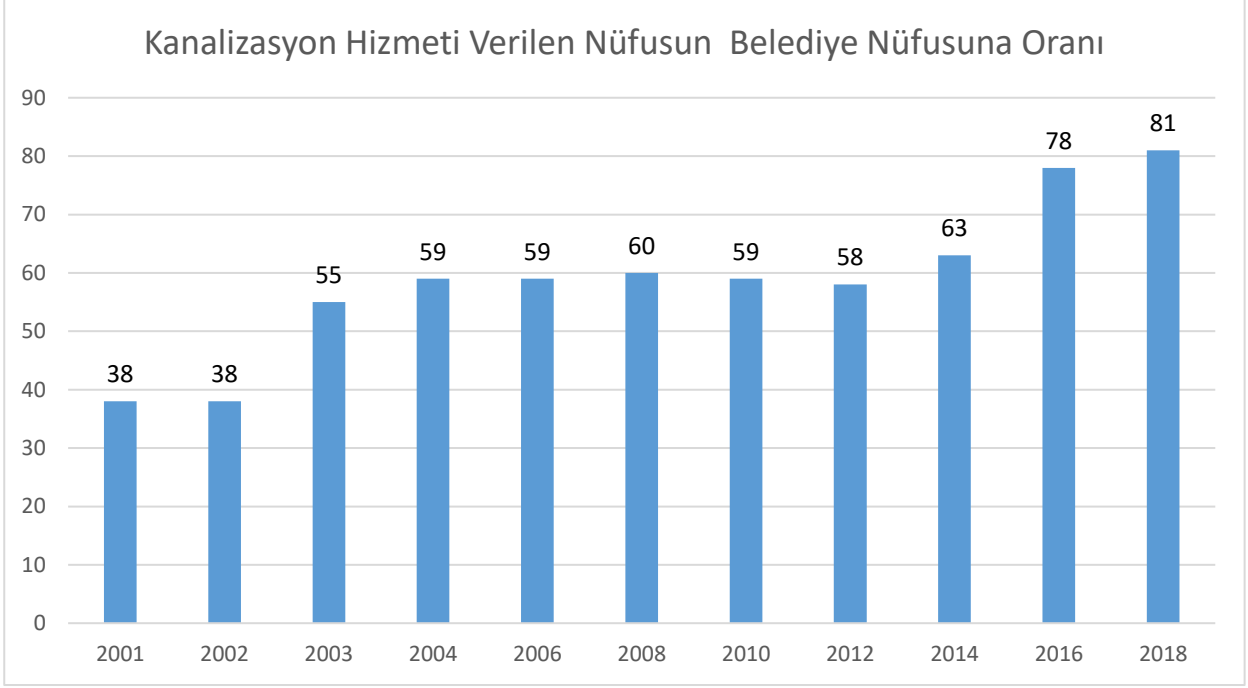
İlimizde DSİ tarafından enerji üretmek amacıyla yapılan ve yap- işlet- devret (YİD) modeli uygulanan ve şu anda işletmede olan 2 adet Hidroelektrik Santrali (HES) ile özel teşebbüse ait işletmede olan 1 adet Hidroelektrik Santrali (HES) mevcuttur.

B.5.5. Rekreatiyonel Su Kullanımı

İlimiz genelinde rekreatiyonel amaçlı su kullanımı söz konusu değildir.

B.6. Çevresel Altyapı

B.6.1. Kentsel Kanalizasyon Sistemi ve Atıksu Arıtma Tesisi Hizmetleri

Grafik B.8 – Iğdır İlinde Kanalizasyon Hizmeti Verilen Nüfusun Belediye Nüfusuna Oranı
(TÜİK,2021)

Grafik B.9 – 2020 yılında atıksu arıtma tesisi ile hizmet verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı
(Kaynak, yıl)

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

B.6.2. Organize Sanayi Bölgeleri ve Münferit Sanayiler Atıksu Altyapı Tesisleri

İlimizde Çalpala Köyü hudutları içerisinde 200 hektarlık bir alanda “İğdır Organize Sanayi Bölgesi”nin 67 hektarlık birinci ve 133 hektarlık ikinci etabının altyapısının bitirilmesi ile birlikte (2. Etapın elektrik işlemleri, 30/11/2016 tarihinde tamamlanmıştır.) 2020 yılı sonu itibari ile 19’u üretimde, 3’ü kapalı, 15’i inşaat aşamasında olup; Ayrıca arsa tahsisi yapılan 7 adet yatırımcı firma ise proje yapım aşamasındadır.

Organize Sanayi Bölgesinin atıksu arıtma tesisi bulunmamakla birlikte, ön etüt arıtma tesisi projesi hazırlanmış olup, kirlilik parametreleri belirlenmiş ve OSB’deki üretim portföyüne göre ilerleyen dönemlerde projelendirme yapılarak yapım sürecine geçilecektir.

Çizelge B.15 – 2020 yılı OSB, Serbest Bölgeler ve Sanayi Sitelerinde atıksu arıtma tesislerinin (AAT) durumu

(Kaynak, yıl)

OSB/Serbest Bölge/Sanayi Sitesi Adı	Mevcut Durumu	Kapasitesi (ton/gün)	SAİS Kabini Durumu (var/yok)	AAT Türü	AAT Çamuru Miktarı (ton/gün)	Deşarj Ortamı
İğdır OSB	Yok					

*22.03.2015 tarih ve 29303 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri (SAİS) Tebliği” kapsamında ülke genelinde kurulu kapasitesi 10.000 m³/gün ve üzerinde olan atıksu arıtma tesisinin çıkış sularında debi, pH, İletkenlik, Çözünmüş Oksijen, Sıcaklık ve KOİ (Kimyasal Oksijen İhtiyacı) ile AKM (Askıda Katı Madde) parametreleri 7/24 online izlenmektedir. Bu sayede tesislerin atıksularını arıtmadan su kaynaklarımıza deşarj etmeleri engellenmektedir.

Çizelge B.16 – 2020 yılı itibariyle münferit sanayiye ait atıksu arıtma tesisi (AAT) sayısı

(Kaynak, yıl)

Tesis Statüsü	Toplam Tesis Sayısı	AAT’si Olan Tesis Sayısı
Üretim Sektörü/Sanayi Tesisi		
Turizm Tesisi veya Site Yönetimi		
Diğer		

B.6.3. Katı Atık (Düzenli) Depolama Tesisleri Atıksuları İçin Önlemler

İlimizde Melekli Beldesi Hanako Mevkiinde İğdır İli Çevre Hizmetleri Birlik Başkanlığı tarafından yapılmış olan Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi mevcuttur.

Harita B.2- Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi (Google Earth)

Katı Atık Düzenli Depolama tesisinde çöp suları, tesiste mevcut olan drenaj sistemi marifetiyle sızdırmaz çöp sızıntı suyu havuzlarında toplanır ve buradan gündüz sıcak havalarda pompa vasıtasıyla çöplerin üzerine geri devir yöntemiyle pompalanarak çöp sızıntı sularının hacmi azaltılır. Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi 2013 yılı itibariyle faaliyete geçmiş olup Çevre İzni kapsamında “Bakanlığımızca verilmiş olan 23.01.2015 tarihli Çevre İzin ve Lisans Belgesi” mevcuttur.

B.6.4. Atıksuların Geri Kazanılması ve Tekrar Kullanılması

İlimizde Belediye Başkanlığı'na ait atıksu arıtma tesisi inşaatına başlanmış olup; Iğdır Üniversitesi Rektörlüğü, Iğdır Şehit Bülent Aydın Havalimanı ve Dilucu Gümrük Müdürlüğü'ne ait 3 adet Atıksu Arıtma Tesisi bulunmaktadır

Çizelge B.17 – 2020 yılı itibariyle arıtıldıktan sonra bertaraf edilen atıksu durumu (Kaynak, yıl)

ARITILDIKTAN SONRA BERTARAF EDİLEN ATIKSU DURUMU
--

Alıcı Ortama Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kanalizasyona Deşarj Edilen (m ³ /yıl)	Kentsel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Tarımsal Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Endüstriyel Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Çevresel/Ekolojik Yeniden Kullanım (m ³ /yıl)	Başka Bir Tesise Su Kaynağı (m ³ /yıl)	TOPLAM (m ³ /yıl)

B.7. Toprak Kirliliği ve Kontrolü

B.7.1. Noktasal Kaynaklı Kirlenmiş Sahalar

İlimizde, noktasal kaynaklı toprak kirliliği tespit edilmemiştir.

Çizelge B.18 - 2020 yılı için tespit edilen noktasal kaynaklı toprak kirliliğine ilişkin veriler

(Kaynak, yıl)

Süpheli Saha Sayısı	Takip Gerektiren Saha Sayısı	Kirlenmiş Saha Sayısı

B.7.2. Arıtma Çamurlarının Bertaraf Yöntemi

İlimizde, Atıksu Arıtma Tesislerinden kaynaklı oluşan arıtma çamurlarının bertarafı ile ilgili mevzuat çerçevesinde işlemler yapılmaktadır.

B.7.3. Madencilik faaliyetleri ile bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılmasına ilişkin yapılan çalışmalar

İlimizde maden ocağı olarak, pomza ve kum-çakıl ocakları mevcuttur. İlde bulunan iki adet pomza ocağına ait, 12 adet bazalt ocağı ve kırma eleme tesisine ait ve 10 adet kum-çakıl ocağına ait "Doğaya Yeniden Kazandırma Planı" mevcut olup, söz konusu maden ocakları halen çalışmaya devam etmektedir. Doğaya Yeniden Kazandırma Planı dahilinde herhangi bir işlem yapılmamıştır.

B.7.4. Tarımsal Faaliyetler İle Oluşan Toprak Kirliliği

İlimizde tarım alanlarının kullanılması sonucu tespit edilen herhangi toprak kirliliği yoktur. Kullanılan ticari gübrelere ilişkin veriler Çizelge B.19 ve B.20 de verilmiştir.

Çizelge B.19 – 2020 yılında kullanılan ticari gübre tüketiminin bitki besin maddesi bazında ve yıllık tüketim miktarları

(İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2021)

Bitki Besin Maddesi	Bitki Besin Maddesi Bazında Kullanılan Miktar	İlde Ticari Gübre Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan

	(ton)	(ha)
Azot	4.810	76.000
Fosfor	3.879	
Potas	20	
TOPLAM	8.709	

Çizelge B.20 - 2020 yılında tarımda kullanılan girdilerden gübreler haricindeki diğer kimyasal maddeleri (tarımsal ilaçlar vb) (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2021)

Kimyasal Maddenin Adı	Kullanım Amacı	Miktarı (ton)	İlde Tarımsal İlaç Kullanılarak Tarım Yapılan Toplam Alan (ha)
İnsektisitler		2,57	55.400
Herbisitler		19.000 (Lt)	
Fungisitler		31.567	
Rodentisitler			
Nematositler			
Akarisitler		3.27	
Kışlık ve Yazlık Yağlar		1.000 (Lt)	
Diğer			
TOPLAM			

Çizelge B.21 - 2020 yılında topraktaki pestisit vb tarım ilacı birikimini tespit etmek amacıyla yapılmış analizin sonuçları (Kaynak, yıl)

Analizi Yapan Kurum/Kuruluş	Analiz Yapılan Yer (İlçe, Köy, Mevkii, Koordinatları)	Analiz Tarihi	Analiz Edilen Madde	Tespit Edilen Birikim Miktarı (µg/kg- fırın kuru toprak)

B.8. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizin Atıksu sorunlarının iyileştirmek için Bakanlığımız ve Avrupa Birliğinin ortaklaşa fonunda (IPA) öncelikli iller kapsamındadır. Sanayinin ilde gelişmemiş olması nedeniyle, Toprak Kirliliği ve Endüstriyel Atıksu kirliliği görülmemektedir.

Kaynaklar

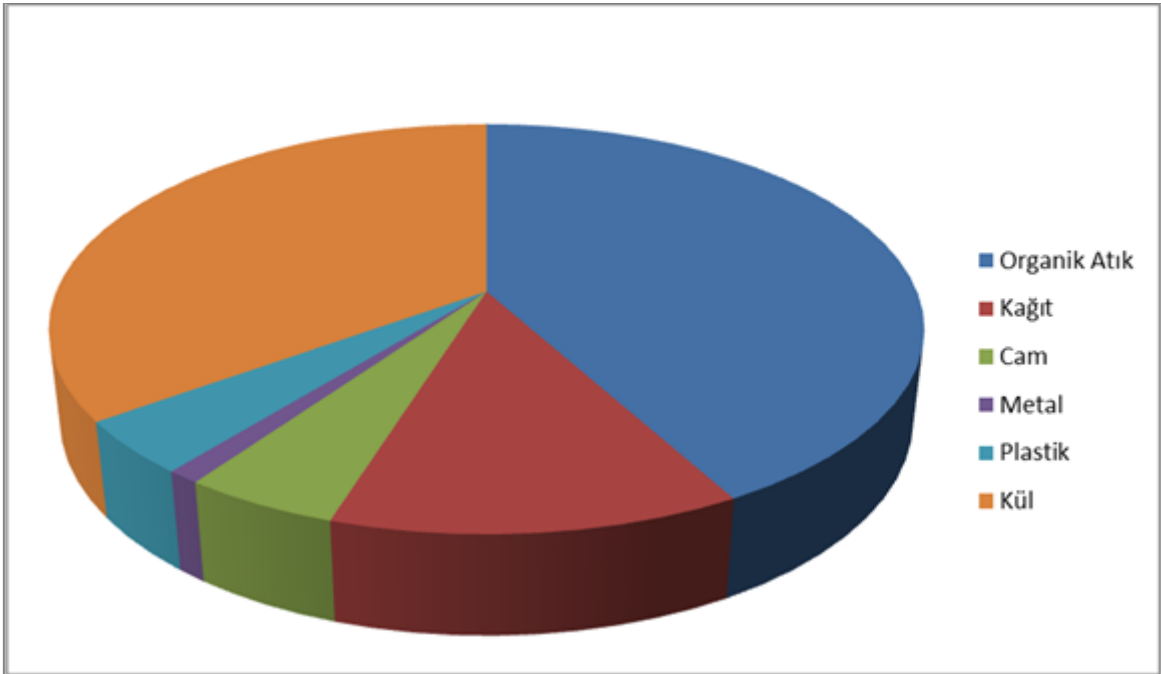
- Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
- TUİK
- İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2021
- Çevre Durum Raporu, 2010

C. ATIK

C.1. Belediye Atıkları (Katı Atık Bertaraf Tesisleri)

İlimizde Çevre Hizmetleri Birlik Başkanlığı tarafından yapılan Katı Atık Düzenli Depolama tesisi 2012 yılı itibariyle faaliyete geçmemiş olup, 2013 yılında Birlik Başkanlığı tarafından işletilmesine başlanılmıştır. Iğdır Merkez Belediye Başkanlığı tarafından yapılan analiz sonucu Katı Atık kompozisyonu Grafik C.10'da verilmiştir.

Grafik C.10 - 2020 yılı itibariyle katı atık kompozisyonu
(Iğdır Belediye Başkanlığı, 2021)

Çizelge B.22 - 2020 yılı için il/ilçe belediyelerince toplanan ve yerel yönetimlerce (büyükşehir belediyesi/ belediye/ birliklerce) yönetilen belediye atığı miktarı ve toplanma, taşınma ve bertaraf yöntemleri (Iğdır Belediye Başkanlığı, 2021)

C.2. Hafriyat Toprağı, İnşaat Ve Yıkıntı Atıkları

İl/İlçe Belediye veya Birliğin Adı	Birlik ise Birliğe Üye Olan Belediyeler	Nüfus		Toplanan Ortalama Katı Atık Miktarı (ton/gün)		Geri Kazanılan Ortalama Atık Miktarı (ton/gün)		Kişi Başına Üretilen Ortalama Katı Atık Miktarı (kg/gün)		Atık Kompozisyonu (yıllık ortalama, %)				
		Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Yaz	Kış	Organik	Kağıt	Cam	Metal	Plastik
Çevre Hizmetleri Birlik Başkanlığı tarafından yapılmı gerçekleştirilen Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi 2013 yılında işletmeye alınmıştır.	İğdır Merkez	91.300	91.300	80	100			1	1,1	48	12	3,1	1,1	4,2
	İğdır Karakoyunlu	2.886	2.886	1	1			1	1,1					
	İğdır Tuzluca	9.586	9.586	6	6			1	1,1					
	İğdır Aralık	6.497	6.497	4	4			1	1,1					
	İğdır Melekli	3.750	3.750	2	2			1	1,1					
	İğdır Hoşhaber	2.830	2.830	1	1			1	1,1					
	İğdır Halfeli	7.540	7.540	3	3			1	1,1					
	İğdır İl Özel İdaresi	11.950	11.950					1	1,1					
	Ağrı Doğubeyazıt	77.079	77.079					1	1,1					
	Ağrı Diyadin	20.597	20.597					1	1,1					
	Birlik Geneli	234.015	234.015					1	1,1					

“İlimizde, “Hafriyat Toprağı İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında, hafriyat, inşaat ve yıkıntı atıklarının depolanması amacıyla depolama yeri belirlemek için

çalışmalar yapılmaktadır. Belediye Başkanlığı tarafından Alikamerli Mahallesi sınırları içinde kalan, eskiden kum ocağı olarak kullanılan alanın, hemen yakınında yerleşim biriminin ve tarım arazilerinin bulunması sebebiyle, hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları depolama alanı olarak kullanılmasının uygun olmadığı Belediye Başkanlığına bildirilmiştir. Belediye Başkanlığınca alternatif yer seçimine gidilmiştir. Belediye Başkanlığı tarafından Küllük Köyü sınırları içerisinde kalan 3223 nolu parsel içinde bulunan alanın hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları depolaması amacıyla Milli Emlak Müdürlüğüne müracaat edilmiştir.

Çizelge C.23 – 2020 yılı itibariyle hafriyat toprağı, inşaat ve yıkıntı atıkları yönetimi
(Kaynak, yıl)

Belediye Adı	Üretilen İnşaat /Yıkıntı Atığı Miktarı (m ³ /yıl)	Ortaya Çıkan Hafriyat Toprağı Miktarı (m ³ /yıl)	İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının Yönetimi		Hafriyat Toprağı Yönetimi
			Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Düzenli Depolama Tesisi Sayısı	Döküm Sahası Sayısı
İl Geneli (Toplam)					

C.3. Sıfır Atık Yönetimi

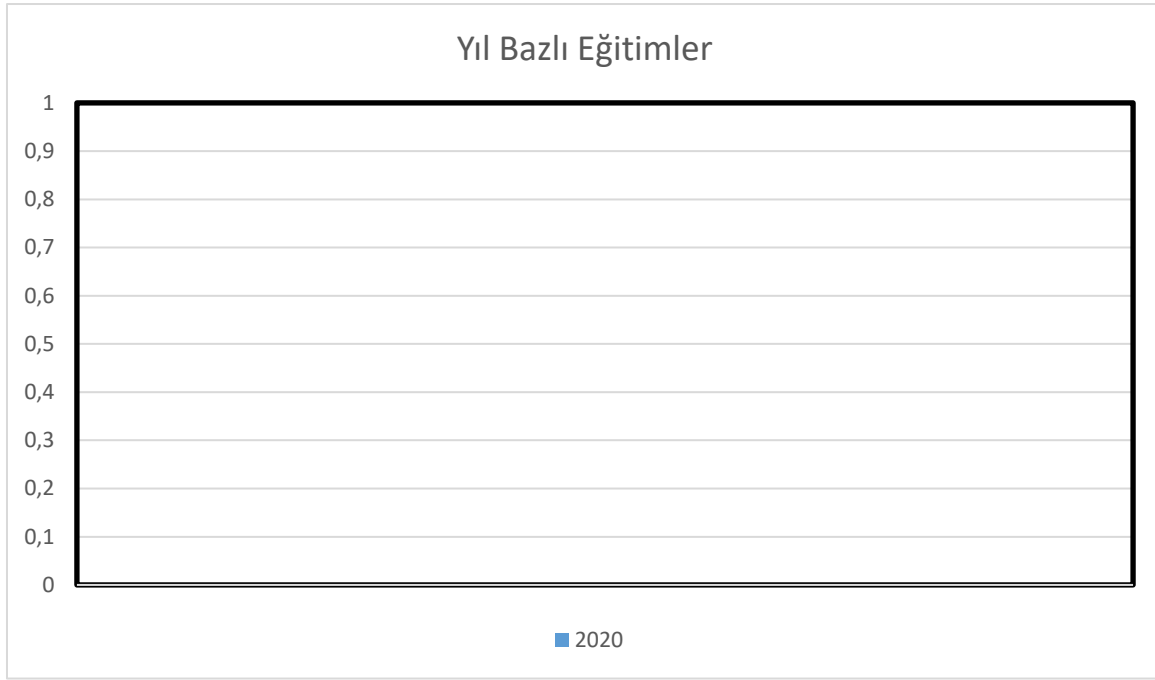
Sıfır Atık Yönetimi kapsamında hedef kitlelere yönelik eğitimler, ilde yer alan atık getirme merkezleri ve bilgileri, toplanan atık miktarları, sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayıları ve üretilen kompost miktarlarına ilişkin bütün paydaşların yaptığı işlere sayısal değerler aşağıda belirtilmiştir.

C.3.1. Eğitimler

Pandemi nedeni ile eğitim verilmemiştir.

Çizelge C.24 – 2020 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimler
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü,2021)

Hedef Kitle	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Eğitim Verilen Kişi Sayısı
Kurum Temsilcileri	0	0
Öğrenci	0	0

Grafik C.11 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında verilen eğitimlere katılan kişi sayısı
(ÇŞİM, 2021)

C.3.2. Atık Getirme Merkezleri

Iğdır İlinde Atık Getirme Merkezi bulunmamaktadır.

Çizelge C.25 – 2020 yılı itibariyle Atık Getirme Merkezleri
(Kaynak, Yıl)

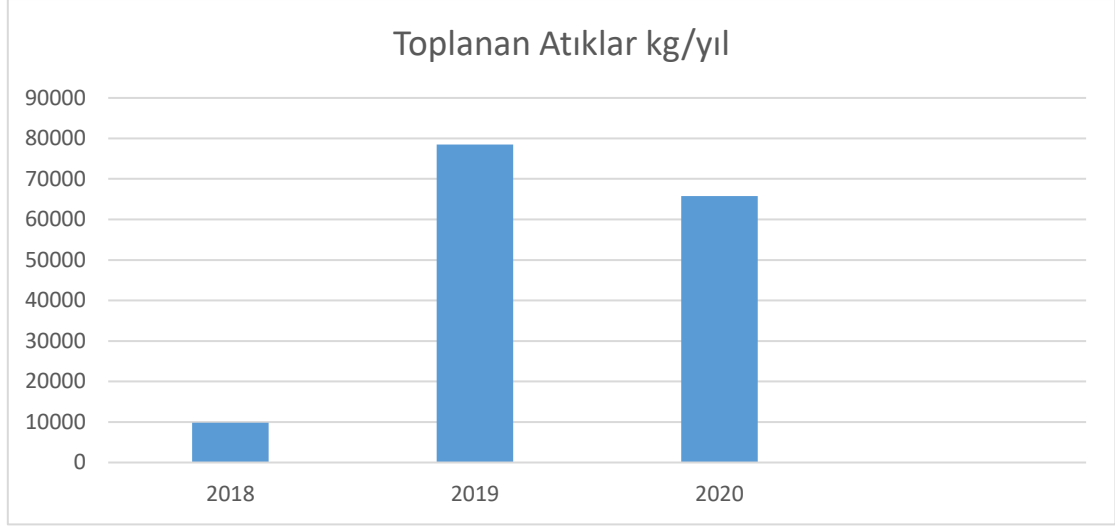
Atık Getirme Merkezi (AGM)	Belediye/AVM/OSB/Üniversite/Site/havaalanı	İlçesi	Toplanan Atık Türü Sayısı	Toplanan Atık Grupları
1. Sınıf AGM	.... Belediye			
2. Sınıf AGM	.... AVM			
3. Sınıf AGM	....OSB, Üniversite, Site, havaalanı			
Mobil Atık Getirme Merkezi	.....Belediye			

C.3.3. Atık Miktarları

Çizelge C.26 – 2020 yılında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı
(Çevre ve Şehircilik Müdürlüğü, 2021)

	İlçe	Toplanan Atık Miktarı (Kg)
Kağıt, karton (15 01 01, 15 01 05, 20 01 01)	Merkez	10.895
Plastik (15 01 02, 15 01 05, 17 02 03, 20 01 39)	Merkez, Aralık	250
Metal (15 01 04, 17 04 07, 20 01 40)	Merkez	66
Cam (15 01 07, 17 02 02, 20 01 02)	Merkez, Aralık	14
Ahşap (15 01 03, 17 02 01, 20 01 38)	Merkez	-
Tekstil (15 01 09, 20 01 10, 20 01 11)		-
Pil(16 06 01*)	Merkez, Tuzluca	6.328
Akü (16 06 02*, 16 06 03*, 16 06 04, 16 06 05, 20 01 33*, 20 01 34)	Merkez	-
Toner-Kartuş (08 03 17*, 20 01 27*)	Merkez	4
Aydınlatma (20 01 21*)	Merkez	-
Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (20 01 23*, 20 01 35*, 20 01 36, 16 02 13*, 16 02 14*, 09 01 10, 09 01 11, 09 01 12)	Merkez	2
İlaçlar (20 01 31*, 18 01 08*, 18 02 07*, 20 01 32)		-
Bitkisel atık yağ (20 01 25, 20 01 26*)	Merkez	2.131
Tıbbi Atık (18 01 01, 18 01 02, 18 01 03, 18 01 06, 18 01 10, 18 02 01)	Merkez, Tuzluca	99.839
Hacimli atıklar (20 03 07)		-
Atık Motor Yağı (13 02 08)	Merkez, Karakoyunlu	1.513
Geri Dönüşemeyen Atık (15 02 03, 20 01 41, 20 02 02)	Merkez, Aralık	127
Araç bakım/onarım(16 01 03, 16 01 07*)		-
Tehlikeli atık (20 01 13*, 20 01 14*, 20 01 15*, 20 01 17*, 20 01 19*, 20 01 27*, 20 01 29*, 20 01 37*)	Merkez, Tuzluca	1.671
Organik atık		-
Karışık (plastik, kağıt, cam, metal)	Merkez, Aralık, Tuzluca, Karakoyunlu	62.180
TOPLAM		185.020

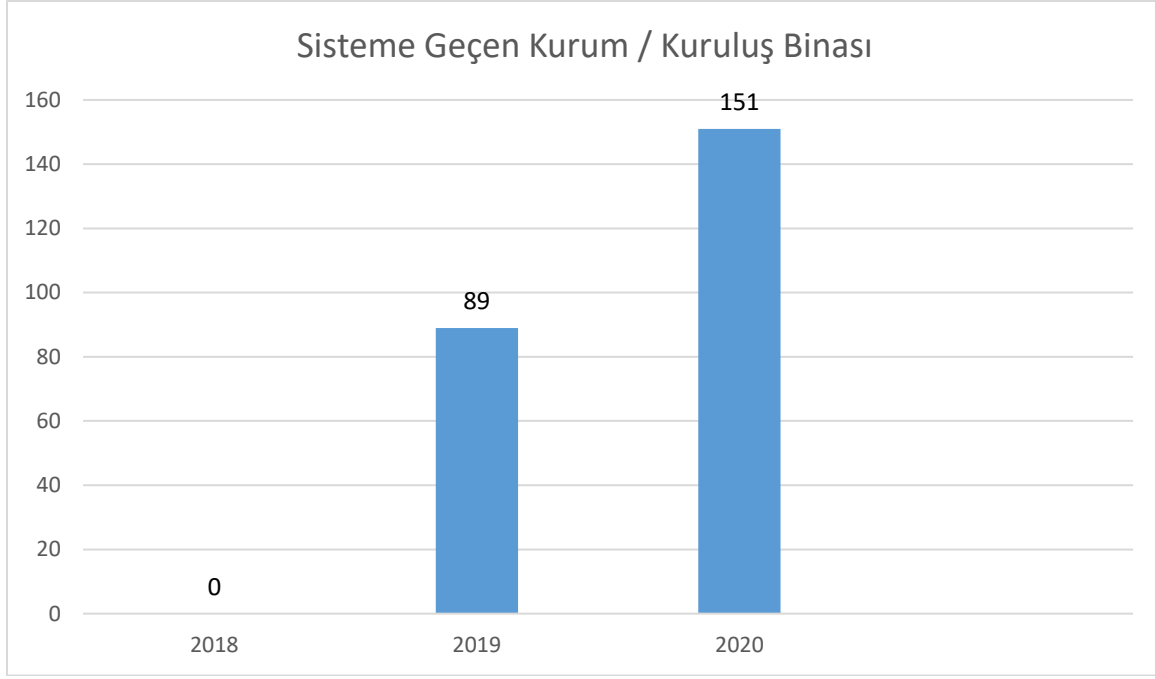

Grafik C.12 – Yıllar bazında sıfır atık yönetimi kapsamında toplanan atık miktarı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

C.3.4. Sisteme Geçen Kuruluş Sayısı

Çizelge C.27 – 2020 yılı itibariyle sıfır atık sistemini uygulayan kurum/kuruluş sayısı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

Kurum Türü	Toplam Kurum Sayı	Sisteme Geçen Kurum Sayısı
300 Ve Üzeri Konuta Sahip Siteler		
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisi		
Alışveriş Merkezi		
Belediye		
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi		
ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi		
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü		
Eğitim Kurumu ve Yurtlar		
Havalimanı		
İl Özel İdaresi		
İş merkezi ve Ticari Plaza		
Kamu Kurum ve Kuruluşu		
Konaklama İşletmeleri		
Liman		
Organize Sanayi Bölgesi		
Sağlık Kuruluşu		
Tren ve Otobüs Terminali		
Zincir Marketler		

Grafik C.13 – Yıllar itibariyle sıfır atık sistemine geçen kurum/kuruluş binası sayısı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

C.3.5. Ekipman

Çizelge C.28 – 2020 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamındaki ekipmanlar
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

Kurumlardaki Kumbara Sayısı	Kurumlardaki Konteyner Sayısı	Belediye Genelindeki Konteyner Sayısı
1.800	50	50

C.3.6. Kompost

Veri bulunmamaktadır.

Çizelge C.29 – 2020 yılı itibariyle sıfır atık yönetimi kapsamında kompost üretimi bilgileri
(Kaynak, Yıl)

	Kompost Tesisi Sayısı	Toplam Kapasitesi	Yıllık Üretilen Kompost Miktarı (kg)
Belediye Geneli			
Kurum/Kuruluşlar			

C.3.7. Sıfır Atık Belgesi

Çizelge C.30 - Temel Seviye Sıfır Atık Belgesi almış kurum türlerine ilişkin bilgiler
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

Kurum Türü	Sıfır atık sisteminde faaliyet bildiren sayısı	Sıfır Atık Belgesi alan sayısı
300 Ve Üzeri Konuta Sahip Siteler	0	0
Akaryakıt istasyonları ve Dinlenme Tesisi	27	15
Alışveriş Merkezi	0	0
Belediye	7	0
ÇED Yönetmeliği Ek-1 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	2	0
ÇED Yönetmeliği Ek-2 Listesinde Yer Alan Sanayi Tesisi	40	5
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	1	1
Eğitim Kurumu ve Yurtlar	250	24
Havalimanı	1	1
İl Özel İdaresi	1	0
İş merkezi ve Ticari Plaza	0	0
Kamu Kurum ve Kuruluşu	47	19
Konaklama İşletmeleri	11	0
Liman	0	0
Organize Sanayi Bölgesi	1	1
Sağlık Kuruluşu	40	2
Tren ve Otobüs Terminali	0	0
Zincir Marketler	63	38

C.4. Ambalaj Atıkları

İlimizde Ambalaj Atıklarının Kontrolü Yönetmeliği kapsamında, ambalaj atıkları konusunda lisans almış 1 adet Toplama Ayırma Tesisi, bulunmaktadır.

Çizelge C.31 - 2019 yılı ambalaj ve ambalaj atıkları istatistik sonuçları*
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

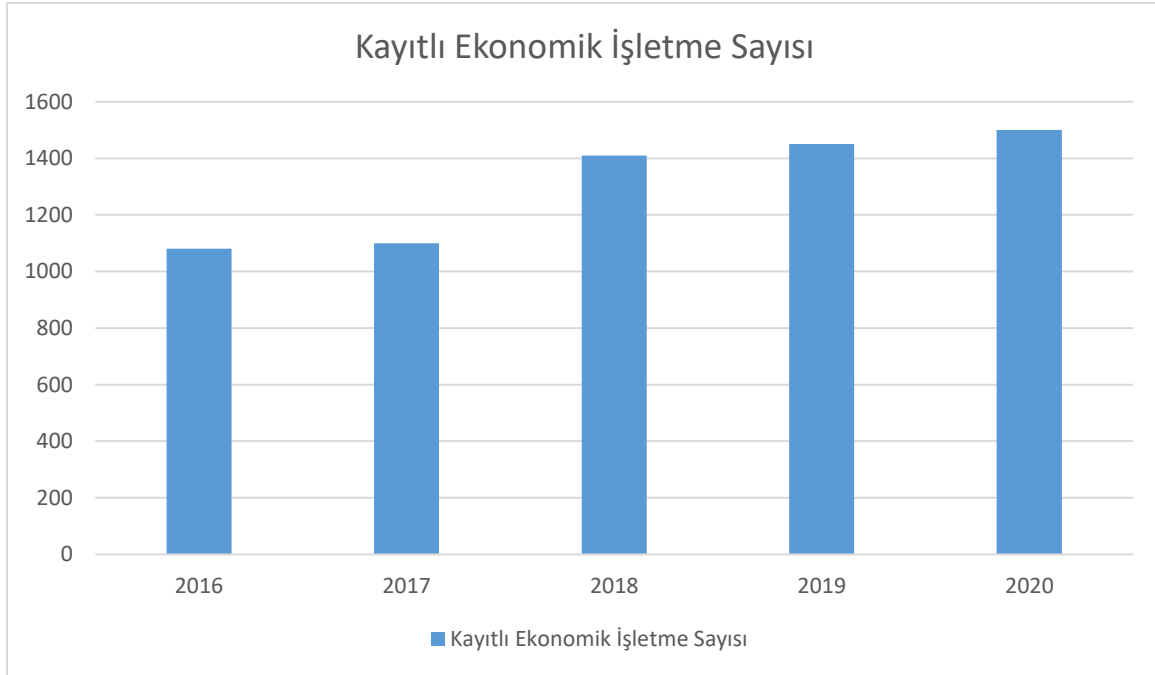
Ambalaj Cinsi	Toplanan Ambalaj Atığı Miktarı	Geri Kazanılan Ambalaj Atığı Miktarı
Plastik	250	-
Metal	66	-
Kompozit	-	-
Kağıt Karton	10.895	-
Cam	14	-
Ahşap	-	-
Karışık	62.180	-
Toplam	73.405	-

Ambalaj Bilgi Sisteminde 2020 yılı istatistikleri henüz değerlendirme ve inceleme süreci devam eden ham veriyi içerdiğinden, çizelge ve grafikler son veri olarak 2019'u içermektedir. Söz konusu süreç sona erdiğinde, doğrulanmış istatistik veriye Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında Ambalaj Bülteninden ulaşılabilir.

Çizelge C.32 - 2020 yılında kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(Kaynak, yıl)

Piyasaya Süren İşletme Sayısı	
Ambalaj Üreticisi Sayısı	
Tedarikçi Sayısı	

Grafik C.14 – Yıl bazında kayıtlı ekonomik işletme sayısı

(İğdır Ticaret ve Sanayi Odası, 2021)

Çizelge C.33 - 2020 yılında kayıtlı ambalaj atığı toplama ayırma tesisi sayısı

(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

Ambalaj Atığı Toplama Ayırma	1. Tip TAT Sayısı	2. Tip TAT Sayısı	3. Tip TAT Sayısı

Tesisi (TAT) Sayısı Toplam			
1			1

Çizelge C.34 - 2020 yılında ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

Ambalaj Atığı Geri Kazanım Tesisi (GKT) Sayısı Toplam*	Plastik Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kağıt-Karton Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Cam Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Metal Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Ahşap Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Kompozit Ambalaj Atığı GKT Sayısı	Tekstil Ambalaj Atığı GKT Sayısı
1	1						

*Bir geri kazanım tesisi birden fazla ambalaj atığı işleyebileceğinden toplam Geri Kazanım Tesis Sayısı farklı olabilir.

Iğdır Belediye Başkanlığı Ambalaj Atık Yönetim Planı, 2020 yılı itibari ile tamamlanma aşamasındadır.

Grafik C.15 – Yıl bazında bulunan ambalaj atığı geri kazanım tesisi sayısı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

Çizelge C.35 – 2020 yılında Belediyelerin Ambalaj Atık Yönetim Planı (AAYP) durumu
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

Belediye Adı	Nüfusu	AAYP Durumu (Var-Yok)	AAYP Onay Tarihi
Iğdır Belediyesi	91.300	Yok	

Iğdır İlinde, Atık Getirme Merkezi henüz bulunmamakta olup; fizibilite çalışmaları başlamıştır.

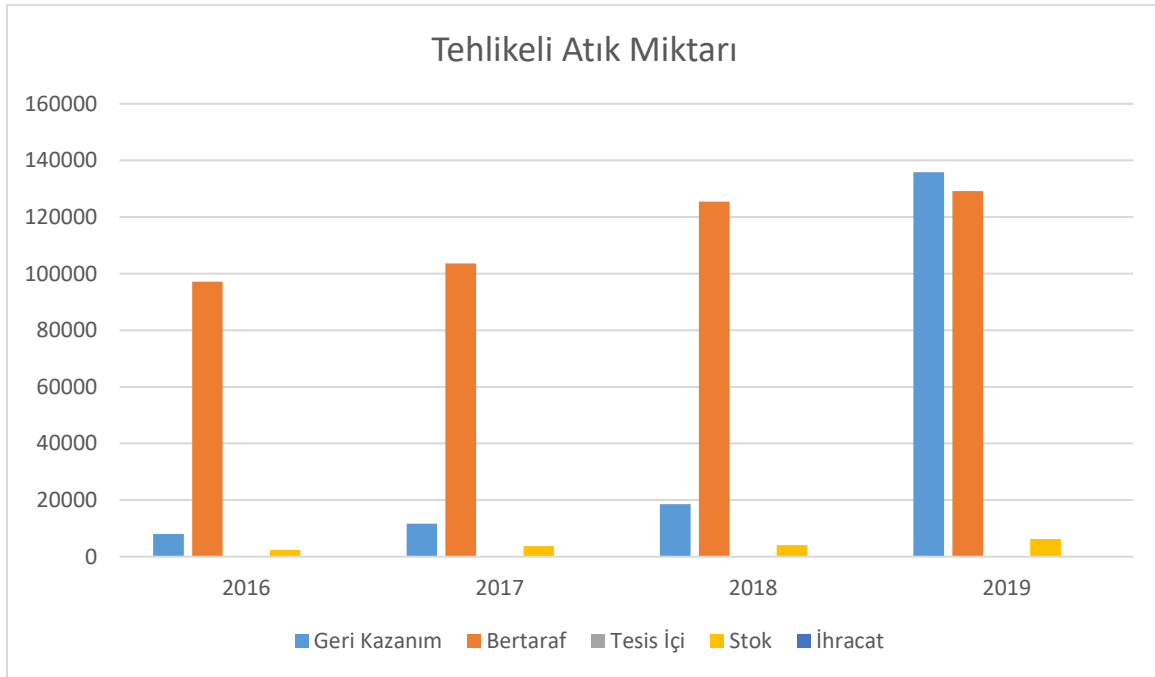
Çizelge C.36 - 2020 yılında Atık Getirme Merkezleri ile ilgili durum
(Kaynak, yıl)

Atık Getirme Merkezi (AGM)	Sahibi	Kurucu Türü (Belediye-AVM-OSB-Havalimanı-Satış Noktası vd.)	Adresi	İzin/Onay tarihi	Atık Grupları
1. Sınıf AGM					
2. Sınıf AGM					
3. Sınıf AGM					

C.5. Tehlikeli Atıklar

İlimizde, Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında, lisans almış tehlikeli atık bertaraf tesisi bulunmamaktadır.

İlde oluşan tehlikeli atıkların, diğer atıklardan ayrı biriktirilerek, Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında lisans almış, Geri Kazanım veya Bertaraf Tesislerine gönderilmek suretiyle bertaraf edilmesinin sağlanması için, İl Müdürlüğümüzce tehlikeli atık üreticilerinin bilgilendirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Aynı zamanda tehlikeli atık üreticilerinin, Bakanlığımız tarafından hazırlanmış olan Tehlikeli Atık Beyan Sistemini kullanabilmeleri için, atık üreticilerine kullanıcı adı ve şifre verilerek, bir önceki yıla ait tehlikeli atıkların elektronik ortamda atık beyan sistemine girmeleri sağlanmaktadır.

	Geri Kazanım	Bertaraf	Tesis İçi	Stok	İhracat
2016	8.047	97.168	0	2.438	0
2017	11.680	103.597	0	3.707	0
2018	18.508	125.471	0	4.070	0
2019	135.793	129.188	0	6.239	0

Grafik C.16 – Atık yönetim uygulaması verilerine göre ilimizdeki tehlikeli atık yönetimi*
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

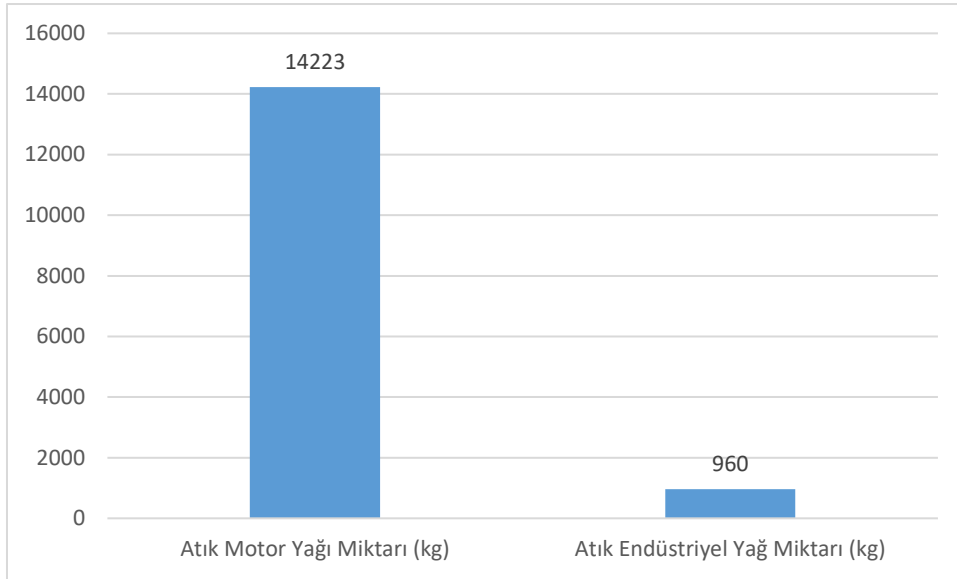
Çizelge C.37 - 2019 yılında atık işleme yöntemine göre atık miktarları*
(Atık Yönetim Uygulaması, yıl)

ATIK İŞLEME YÖNTEMİ KODU (R/D)	ATIK İŞLEME YÖNTEMİ ADI	MİKTAR (kg)
R1	Enerji üretimi amacıyla başlıca yakıt olarak veya başka şekillerde kullanma	8.911
R2	Solvent (çözücü) ıslahı/yeniden üretimi	176
R9	Kullanılmış yağların yeniden rafine edilmesi veya diğer tekrar kullanımları	3.185
R12	Atıkların R1 ile R11 arasındaki işlemlerden herhangi birine tabi tutulmak üzere değişimi	15.050
R13	R1 ile R12 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atıkların stoklanması (atığın üretildiği alan içinde geçici depolama, toplama hariç)	56.637
D5	Özel mühendislik gerektiren toprağın altında veya üstünde düzenli depolama (çevreden ve her biri ayrı olarak izole edilmiş ve örtülmüş hücreli depolama ve benzeri)	13
D9	D1 ile D12 arasında verilen işlemlerden herhangi biri ile bertaraf edilen nihai bileşiklere veya karışımlara uygulanan ve bu ekin başka bir yerinde ifade edilmeyen fiziksel-kimyasal işlemler (örn: buharlaştırma, kurutma, kalsinasyon ve benzeri)	123.622
D10	Yakma (karada)	24
D15	D1 ile D14 arasında belirtilen işlemlerden herhangi birine tabi tutuluncaya kadar atığın üretildiği alan içinde geçici depolama (ara depolama tesisleri ve toplama işlemi hariç)	5.529

*Atık Beyan Sisteminde yer alan tehlikeli atık verisi, atık üreticilerinin gerçekleştirdikleri beyanlardan oluşmakta olup beyan yılında atık üreticisinin tesiste oluşan ve geri kazanım/bertaraf amacıyla atık işleme tesisine gönderilen tehlikeli atık verisini içermektedir.

C.6. Atık Madeni Yağlar

İlimizde mevcut olan sanayi sitesinde bulunan araç bakım onarım yerleri gibi küçük çaplı işletmelerden kaynaklanan, atık motor yağlarının, üretildikleri yerlerde, sızdırmaz zemin üzerinde, sızdırmaz bidonlarda biriktirilerek yetkilendirilmiş kuruluşlar aracılığıyla toplanması için, İl Müdürlüğümüzce gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

Grafik C.17 – 2019 yılı atık madeni yağ toplama miktarları &
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

& Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

Atık motor yağı kodları : 13 02 04*, 13 02 05*, 13 02 06*, 13 02 07*, 13 02 08*
Atık endüstriyel yağ kodları : 12 01 06*, 12 01 07*, 12 01 10*, 12 01 12*, 13 01 01*, 13 01 04*, 13 01 05*, 13 01 09*, 13 01 10*, 13 01 11*, 13 01 12*, 13 01 13*, 13 03 01*, 13 03 06*, 13 03 07*, 13 03 08*, 13 03 09*, 13 03 10*, 13 05 06*, 19 02 07*

Çizelge C.38 – 2019 yılı için atık madeni yağ geri kazanım ve bertaraf miktarları
(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

Geri kazanım ^{&&} (kg)	Nihai bertaraf (kg)	İhracat (kg)	Stok (kg)
9.693	5.490	0	4.325

&& Ek yakıt olarak kullanım dahildir.

İlde, tehlikeli atık sınıfına giren atık motor yağlarının geri kazanımı konusunda İl Müdürlüğümüze müracaat olmadığından, Geçici Faaliyet Belgesi veya lisans verilmiş Geri Kazanım Tesisi ve Atık Yağ Taşıma Aracı bulunmamaktadır.

C.7. Atık Pil ve Akümülatörler

İlimizde, atık akümülatörlerin toplandığı ve geçici depolama izni alması gereken, Atık Akümülatör Geçici Depolama Alanı ve akümülatör dernekleri tarafından yetkilendirilmiş bölge bayisi bulunmadığından, izin verilmiş Atık Akü Geçici Depolama Alanı ve lisans verilmiş Atık Akü Taşıma Aracı mevcut değildir. İlimizde, akümülatör ürünlerinin dağıtımını ve satışını yapan işletmeler ve araç bakım onarım yerleri tarafından toplanan atık akümülatörler, Kars ve Erzurum'da bulunan bölge bayiliklerine gönderilmektedir.

Çizelge C.39 – Yıllar itibariyle toplanan atık akü ve pil miktarı (kg)*

(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

2014	2015	2016	2017	2018	2019
-	-	25	-	325	600

*Atık kodları:

160601 Kurşunlu piller ve akümülatörler

160602 Nikel kadmiyum piller

160603 Cıva içeren piller

160604 Alkali piller (16 06 03 hariç)

160605 Diğer piller ve akümülatörler

160606 Piller ve akümülatörlerden ayrı toplanmış elektrolitler

200133 16 06 01, 16 06 02 veya 16 06 03'un altında geçen pil ve akümülatörler ve bu pilleri içeren sınıflandırılmamış karışık pil ve akümülatörler

200134 20 01 33 dışındaki pil ve akümülatörler

C.8. Bitkisel Atık Yağlar

İlimizde, Belediye Başkanlığınca henüz bitkisel atık yağ toplama sistemi oluşturulmamış olup, Bitkisel Atık Yağların Kontrolü Yönetmeliği kapsamında, İl Müdürlüğümüze müracaat olmadığından, izin ya da lisans verilmiş Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi veya Bitkisel Atık Yağ Taşıma Aracı bulunmamaktadır.

İlimizde, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz tarafından, bitkisel atık yağların, üretildikleri yerlerde diğer atıklardan ayrı olacak şekilde, sızdırmaz kaplarda biriktirilerek, bitkisel atık yağ taşımak amacıyla lisans almış taşıma araçlarına teslim edilmesi ve böylece atık bitkisel yağların ekonomiye kazandırılması ile ilgili gerçekleştirilmesi düşünülen projeler mevcut olup, söz konusu projelerin hayata geçirilmesi için gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

Çizelge C.40 – 2019 yılı için atık bitkisel yağlarla ilgili veriler

(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

Bitkisel Atık Yağ Ara Depolama Lisansı Verilen Tesisi Sayısı ¹	Toplanan Bitkisel Atık Yağ Miktarı (kg) ²		Lisans Alan Geri Kazanım Tesisi Sayısı
	Kullanılmış Kızartmalık Yağ (20 01 26*)	Kullanım Ömrü Dolmuş Yağlar (20 01 25)	
	2.225	2.150	

¹ Bitkisel atık yağlar için 6.6.2015 tarihinden önce verilen Bitkisel Atık Yağ Geçici Depolama İzinleri dahil

² Atık Yönetim Uygulamasında beyan edilen atık miktarı stok hariç olarak değerlendirilmektedir.

C.9. Ömrünü Tamamlamış Lastikler

İlde, “Ömrünü Tamamlamış Lastiklerin Kontrolü Yönetmeliği” kapsamında, Ömrünü Tamamlamış Lastik Geçici Depolama İzni verilmiş olan, 1 adet ÖTL Geçici Depolama Alanı mevcut olup, ÖTL Geri Kazanım Tesisi bulunmamaktadır.

Çizelge C.41 –2019 yılında oluşan ömrünü tamamlamış lastikler ile ilgili veriler

(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

ÖMRÜNÜ TAMAMLAMIŞ LASTİKLER (ÖTL)					
ÖTL Geçici Depolama Alanı Sayısı	Geçici Depolama Alanlarındaki ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Geri Kazanım Tesisi Sayısı	Geri Kazanılan ÖTL Miktarı (ton)	ÖTL Bertaraf Tesisi Sayısı	Bertaraf Edilen ÖTL Miktarı (ton)
1	510.780	0			

Çizelge C.42 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)

(Kaynak, yıl)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Geri Kazanım Tesisi						
AYT Tesisi						

Grafik C.18 – Yıllar itibariyle geri kazanım tesislerine ve Atık Yakma Tesislerine gönderilen toplam ÖTL miktarları (ton/yıl)

(Kaynak, yıl)

C.10. Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar

Avrupa Birliği'nin 2002/96/EC sayılı Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya Direktifi ile elektrikli ve elektronik eşyaların üretiminde kullanılan tehlikeli maddelerin kullanılmasını yasaklayan 2002/95/EC sayılı elektrikli ve elektronik eşyalarda bazı zararlı maddelerin kullanımının sınırlandırılmasına ilişkin direktiflerin ulusal mevzuatımıza uyumlaştırılması çalışmaları kapsamında "Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyaların Kontrolü (AEEE) Yönetmeliği" hazırlanarak 22.05.2012 tarih ve 28300 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yönetmelik büyük ev eşyaları, küçük ev aletleri, bilişim ve telekomünikasyon ekipmanları, tüketici ekipmanları, aydınlatma ekipmanları, elektrikli ve elektronik aletler (büyük ve sabit sanayi aletleri hariç olmak üzere), oyuncaklar, eğlence ve spor aletleri, tıbbi cihazlar (implantasyon ürünleri ve hastalık bulaşıcı temaslarda bulunan ürünler hariç), izleme ve kontrol aletleri ve otomat sınıflarına dâhil olan elektrikli ve elektronik eşyalar ile elektrik ampulleri ve evsel amaçlı kullanılan aydınlatma gereçlerini kapsamaktadır.

İlimizde Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar kapsamında, yapılacak olan çalışmalara henüz başlanılmamıştır.

Grafik C.19 - Yıllar itibariyle atık elektrikli ve elektronik eşya toplama miktarları (ton)
(Kaynak, yıl)

Grafik C.20 - Yıllar itibariyle AEEE işleyen tesis sayısı
(Kaynak, yıl)

Çizelge C.43 –2020 yılı AEEE toplanan ve işlenen miktarlar
(Kaynak, yıl)

Belediyeler Tarafından Oluşturulan AEEE'nin Toplandığı Getirme Merkezleri ¹ Sayısı	AEEE'lerin Toplandığı Aktarma Merkezleri Sayısı	Getirme Merkezlerinde ve Aktarma Merkezlerinde Biriken AEEE Miktarı (ton)	AEEE İşleme Tesisi Sayısı	İşlenen AEEE Miktarı (ton)

C.11. Ömrünü Tamamlamış Araçlar

İlimizde, Ömrünü Tamamlamış Araçların Kontrolü Hakkında Yönetmelik ve Ömrünü Tamamlamış Araçların Depolanması, Arındırılması, Sökümü ve İşlenmesine İlişkin Teknik Usuller Tebliği kapsamında, uygunluk yazısı verilmiş olan 6 adet ÖTA Teslim Yeri bulunmaktadır.

Çizelge C.44 - 2020 yılı teslim alınan ÖTA sayısı
(ÇŞİM, 2021)

ÖTA Teslim Yerleri Sayısı	ÖTA Geçici Depolama Alanı Sayısı	ÖTA İşleme Tesisi Sayısı	Teslim Alınan ÖTA Sayısı	İşlenen ÖTA Miktarı (ton)
6	2	0		0

C.12. Tehlikesiz Atıklar

İlimizde, Bazı Tehlikesiz Atıkların Geri Kazanımı Tebliği kapsamında, Tehlikesiz Atık Toplama Ayırma Belgesi almış 3 adet tesis bulunmaktadır.

İlimizde yapılan faaliyetler ya da imalatlar sonucu ortaya çıkan bazı tehlikesiz atıkların çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi, atık miktarının azaltılması, geçici depolanması, geri kazanımlarının sağlanması amacıyla Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz tarafından çalışmalar yürütülmektedir. Bu çerçevede yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi ve çevre kirliliğinin azaltılmasını temin etmek için İlimizdeki atık toplayıcılarına yönelik bilinçlendirme faaliyetlerimiz ve denetimlerimiz devam etmektedir.

İl Müdürlüğümüzce İlimizde tehlikesiz atık toplama ayırma faaliyeti yapan hurdacılaraya yönelik ilgili yasal mevzuat uyarınca; tehlikesiz atık toplama ayırma faaliyeti yapanların, İl Müdürlüğümüze başvurarak “Tehlikesiz Atıklar Toplama Ayırma Belgesi” almaları gerektiği, belge alabilmeleri için sağlamaları gereken şartlar ve alınması gereken tedbirler, belgesiz, çevre temizliğinde özensiz faaliyet gösterenlere uygulanacak idari yaptırımlar konularını içeren sunumlar yapılmıştır.

Çizelge C.45 – 2019 yılı için sanayi tesislerinde oluşan tehlikesiz atıkların toplanma ve bertaraf edilmesi ile ilgili verileri

(Atık Yönetim Uygulaması, 2021)

Atık Kodu	Atık İşleme Yöntemi Kodu	Toplam (kg)
R1	Tesis Dışı	11.830
R12	Tesis Dışı	37.851
R4	Tesis Dışı	3
R9	Tesis Dışı	2.150

C.12.1 Demir ve Çelik Sektörü ve Cüruf Atıkları

İlde Demir Çelik Endüstrisi bulunmamaktadır.

Çizelge C.46 –2019 yılı için ildeki demir ve çelik üreticileri, cüruf ve bertaraf yöntemi
(Kaynak, yıl)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Hammadde Miktarı (ton/yıl)	Cüruf Miktarı (ton/yıl)	Bertaraf Yöntemi

C.12.2 Kömürle Çalışan Termik Santraller ve Kül

İlde termik santral bulunmamaktadır.

Çizelge C.47 –2019 yılı termik santrallerde kullanılan kömür, oluşan cüruf ve uçucu kül miktarı
(Kaynak, yıl)

Toplam Tesis sayısı	Kullanılan Kömür Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Uçucu Kül Miktarı (ton/yıl)	Oluşan Cüruf (ton/yıl)

Grafik C.21 –2019 yılı kül atıklarının yönetimi
(Kaynak, yıl)

C.12.3 Atıksu Arıtma Tesisi Çamurları

İlimizde, sanayi kuruluşlarına ait 3 adet Atıksu Arıtma Tesisinden kaynaklı oluşan arıtma çamurlarının bertarafı ile ilgili mevzuat çerçevesinde işlemler yapılmaktadır.

C.13. Tıbbi Atıklar

İlimizde, Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi (Eski Ünvanı, İlke Temizlik ve Sterilizasyon Tesisi) 2015 yılında faaliyete girmiştir.

Çizelge C.48 – 2020 yılında il sınırları içinde oluşan yıllık tıbbi atık miktarı
(Doğa Atık Tıbbi Atık Tesisi, 2021)

İl/ilçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı Kg/yıl	Berteraf Yöntemi		Berteraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmannın	Tesisin Bulunduğu İl
İĞDIR DEVLET HASTANESİ		X	X		142.528		X	İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır
ÖZEL İĞDIR BULUT HASTANESİ (BENNA SAĞLIK)		X	X		7.500		X	İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır
İĞDIR AĞIZ DIŞ HASTANESİ		X	X		14.367		X	İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır
İĞDIR TUZLUCA DEVLET HASTANESİ		X	X		3.285		X	İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır
İĞDIR HALK SAĞLIK		X	X		8.400		X	İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır
İĞDIR ÜNİV		X	X		85		X	İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır
İĞDIR TUZLUCA ASM		X	X		338		X	İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır
İĞDIR 1 NOLU ASM		X	X		213		X	İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır
İĞDIR 2 NOLU ASM		X	X		290		X	İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır

İl/İlçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı Kg/yıl	Beraraf Yöntemi		Beraraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma			
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın		Tesisin Bulunduğu İl
IĞDIR ÖZDEMİR ASM		X	X		47		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR KARAKOYUNLU ASM		X	X		168		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR ARALIK ASM		X	X		194		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR EĞİTİM ASM / 15 TEMMUZ		X	X		466		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR YÜZBAŞILAR KÖYÜ ASM		X	X		16		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR HALFELİ ASM		X	X		220		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
DİŞ HEKİMİ AKİF AHMET BEYOĞLU		X	X		70		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
DİŞ HEKİMİ NİHAT TANER		X	X		217		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR 7 KASIM ASM		X	X		302		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır

İl/İlçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı Kg/yıl	Beraraf Yöntemi		Beraraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma			
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl	
IĞDIR KÜLLÜK ASM		X	X		110		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır	
IĞDIR FÜSUN ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır	
IĞDIR BÜYÜK ECZANESİ		X	X		60		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır	
IĞDIR YAVUZ ECZANESİ		X	X		13		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır	
IĞDIR ABAKAY ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır	
IĞDIR ZEHRA ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır	
IĞDIR ATAM ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır	
IĞDIR BAĞCI ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır	
IĞDIR ŞİFA ECZANESİ		X	X		34		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır	

İl/İlçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı Kg/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma			
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın		Tesisin Bulunduğu İl
IĞDIR NAZ ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR KARAAĞAÇ ASM		X	X		308		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR 14 KASIM		X	X		249		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
ALİKAMERLİ ASM		X	X		96		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
ÖZEL IĞDIR MODERN AĞIZ DIŞ		X	X		164		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR HOŞHABER ASM		X	X		72		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR TAŞBURUN		X	X		169		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR MELEKLİ ASMM		X	X		94		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR HASANHAN ASM		X	X		83		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır

İl/İlçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı Kg/yıl	Beraraf Yöntemi		Beraraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma			
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın		Tesisin Bulunduğu İl
YENİ DOLUNAY ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR LEMAN ECZANESİ		X	X		5		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR LALEZAR		X	X		13		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR ARI ECZANESİ		X	X		6		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR SULTAN ECZANESİ		X	X		75		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR ERGİN ECZANES		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR BETÜL ECZANESİ		X	X		20		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR DÖRTYOL ECZANESİ		X	X		72		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR YAŞAM ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır

İl/İlçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı Kg/yıl	Bertaraf Yöntemi		Bertaraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın	Tesisin Bulunduğu İl
IĞDIR NİMET ECZANESİ		X	X		50		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır
IĞDIR KORKMAZ ECZANESİ		X	X		4		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır
İDRİS KESEL DIŞ POLİKLİNİĞİ		X	X		936		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır
DIŞ HEKİMİ ALİ AĞRI		X	X		9		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır
TACİRLİ ASM		X	X		40		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır
IĞDIR ENGİN ECZANESİ		X	X		24		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır
IĞDIR ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır
IĞDIR KÖMÜRCÜ ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır
KARAKOYUNLU İLÇE TARIM MÜDÜRLÜĞÜ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	Iğdır

İl/İlçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı Kg/yıl	Beraraf Yöntemi		Beraraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma			
	Var	Yok	Özel	Kamu		Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın		Tesisin Bulunduğu İl
IĞDIR 3 NOLU ASM		X	X		168		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR OBEN ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR TAN ECZANESİ		X	X		27		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR ÇİĞDEM ECZANESİ		X	X		45		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR HAYAT ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
IĞDIR ÖZLEM ECZANESİ		X	X		0		X	Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
ZÜLALOĞLU ECZANESİ		X	X		0			Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
DR. MAHMUT AKSİN		X	X		50			Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır
DR. ABDÜLHAMİT BOZYİĞİT		X	X		60			Iğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi		Iğdır

İl/İlçe Belediyesinin Adı	Tıbbi Atık Yönetim Planı		Tıbbi Atıkların Taşınması		Toplanan tıbbi atık miktarı	Beraraf Yöntemi		Beraraf Tesisi Sterilizasyon/ Yakma		
	Var	Yok	Özel	Kamu		Kg/yıl	Yakma	Sterilizasyon	Belediyenin	Yetkili Firmanın
TUZLUCA GAZİLER ASM		X	X		36			İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır
MISRA GÖLELİ BAKIM MERKEZİ		X	X		0			İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır
ÇALHAN VETERİNER KLİNİĞİ		X	X		0			İğdır Belediyesi	Doğa Atık Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi	İğdır

Çizelge C.49 -- İğdır İlindeki Yıllara göre tıbbi atık miktarı
(Doğa Atık Tıbbi Atık Tesisi, 2021)

	2016	2017	2018	2019	2020
Tıbbi Atık Miktarı (ton)	96.686	107.376	127.140	126.390	206.670

C.14. Maden Atıkları

İlimizde pomza ve kum-çakıl ocakları bulunmakta olup, maden işleme faaliyeti yapılan tesisler, maden atığı oluşturacak nitelikte tesisler değildir.

Çizelge C.50 – 2020 yılında maden zenginleştirme tesislerinden kaynaklanan atık miktarı
(Kaynak, yıl)

İşlenen Cevherin Adı	Toplam Tesis Sayısı	Zenginleştirme Atığı Miktarı (ton/yıl)	Kategori A Tesis Sayısı	Kategori B Tesis Sayısı

C.15. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde Katı Atık Düzenli Depolama Tesisi işletmeye alındığından vahşi depolamanın önüne geçildiği gibi, Vahşi Depolama Alanlarının rehabilitasyonunun da yapılması için Belediye Başkanlıkları ile görüşmeler ve yazışmalar yapılmaktadır.

Çizelge C.51 – 2020 yılı itibariyle bulunan atık işleme tesisi sayısı
(ÇŞİM, 2021)

Katı Atık Bertaraf Tesisi Sayısı (Belediye)	1
Lisanslı Ambalaj Atığı Toplama Ayırma Tesisi ve Geri Kazanım Tesisi Sayısı	1
Tehlikeli Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Bitkisel Atık Yağ Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Atık Pil ve Akümülatör Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Ömrünü Tamamlamış Lastik Geri Kazanım Tesisi Sayısı	0
Tıbbi Atık Sterilizasyon Tesisi Sayısı	1
Tehlikesiz Atık Geri Kazanım Tesisi Sayısı	1
Atık Elektrikli ve Elektronik Eşya İşleme Tesisi Sayısı	0
Maden Atığı Bertaraf Tesisi Sayısı	0

Kaynaklar

Atık Yönetim Uygulaması
Ambalaj Bilgi Sistemi
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
TUIK

Ç. BÜYÜK ENDÜSTRİYEL KAZALARIN ÖNLENMESİ ÇALIŞMALARI

Ç.1. Büyük Endüstriyel Kazalar

“Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik” kapsamında tehlikeli maddeleri bulunduran ya da bulundurması muhtemel kuruluşlar Yönetmeliğin bildirim maddesi uyarınca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Entegre Çevre Bilgi Sistemi altında çalışan BEKRA Bildirim Sistemine bildirimlerini yapmakla yükümlüdür.

İlimizde Büyük Endüstriyel Kaza riski taşıyan tesis bulunmamaktadır.

Çizelge Ç.52 – 2020 yılında BEKRA kuruluşlarının sayısı
(Kaynak, yıl)

KURULUŞ	SAYISI
Alt Seviye	
Üst Seviye	
TOPLAM	

2020 yılında yapılan çevre denetimlerinde BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları Çizelge Ç.54’de yer almaktadır.

Çizelge Ç.53 – 2020 yılında BEKRA bildirimleri sorgulanan kuruluş sayıları
(Kaynak, yıl)

KURULUŞ	DENETİM SAYISI
Alt Seviye	
Üst Seviye	
Kapsam Dışı	
TOPLAM	

Ç.2. Sonuç ve Değerlendirme

Endüstriyel kaza riski taşıyan tesis olmadığından, herhangi bir çalışma yapılmamaktadır.

Kaynaklar

İğdir Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

D. DOĞA KORUMA VE BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

D.1. Flora

İlimizdeki mevcut flora ve özellikleri ardıç, andıç, gürgen, huş, Kafkas üçgülü, aküçgül, yabancı fiğ, yabancı yonca, kılçıksız brom, tilki kuyruğu, koyun yumağı, yabancı arpa, yabancı buğday, yabancı çavdar şeklinde sıralanabilir. Acem yavşanotu, çoban döndüren, krizantem, acımık, yatık gökbaş, oğulotu, tüylü karanfil, mısır canavar otu, halkalı karanfil, balanse soğanı, it üzerliği, geven, dağ çayı, Ağrı Dağı kazan kulpu, yıllık kır tanesi, yayla çiçeği, gümüş düğme, gelincik, korunga, gorulgan, körülgen, korunga, yapışkan kirpi diken, engerek otu, kuşburnu, it gülü, dolaşkan, gülhatmi, yünlü gelin, konik yapışkan otu, yonca, gelin döndüren, adi yapışkan otu, süpürge otu, dağ lalesi, davis üçgülü, renkli burçak, zarif yapraklı keten, zeyzek, gıcık otu, uyuz otu, Kafkasya kedi nanesi, kurtsoğanı, Pirene akyıldız, pirene kurtsoğanı, tavşan topu, cızdankuş-çirtlanguş, sormuk, gök mavisi sığırdili-güriz, karahindiba-adi aslandışı, ağrı dağı canavar otu, yemşen, papak otu-glayor bulunmaktadır. Tespiti yapılan türlerden 3 tanesi bilim dünyası için yeni türler olup;

- *jurinella moschus* (habl) ssp *pinnatisecta* (Boiss) Danina / Ağrı dağı Kazan Kulpu
- *atsragalus vesicaris* L. Subsp. *Agridagensis* Y.Z./ Ağrı Dağı Geveni
- *linaria genistifolia* L. Subsp *agridagensis*/ Ağrı Dağı Katırtırnağımsı Nevruz otu

D.2. Fauna

İlimizdeki Fauna ve özellikleri Ur Keklik, Kaya Kekliği, Çil Keklik, Yaban Koyunu, Çengel Bornozlu Dağ Keçisi, Tilki, Kurt,Tavşan, Vaşak, Yaban Domuzu, Akbaba, Kartal, Şahin, Doğan, Engerek Yılanı, Alabalık, Sazan şeklinde sıralanmaktadır.

D.3. Ormanlar, Milli Parklar ve Tabiat Parkları

D.3.1. Ormanlar

İğdır yüzölçümünün % 0,6'sını (561 Ha) orman ve fundalık alanlar oluşturmaktadır. Orman varlığı yok denecek kadar azdır. Aras Nehri havzası ve Ağrı Dağı; tilki, tavşan, kirpi, kurt, balıkçıl, ördek, kaz, keklik ve göçmen kuşlar için doğal barınak alanlarıdır.

Orman-fundalık alanların %78'i III. sınıf arazilerde bulunmaktadır. Genç bazalt lavlardan oluşan çıplak kayalıklar ve yerleşim alanlarının büyük bölümünün tarıma elverişli alan üzerinde kurulmasıyla birlikte VIII. sınıf arazilerin kapsamı içine alınmıştır. İlimizde Çalpala Köyünde bulunan Kent Ormanı 87 hektarlık alandan ibarettir.

D.3.2. Milli Parklar

Ağrı ve İğdır il sınırları içerisinde kalan ve toplam alanı 87.380 hektar olan Ağrı Dağı Milli Parkı'nda uzun devreli gelişme planı onaylanmış olup; düşük yoğunlukta turizm faaliyetleri yapılmaktadır. Genelde dağ tırmanışları ve doğa yürüyüşleri, ekoturizm, doğa turizmi, kayak, dağcılık sporu, yamaç paraşütü ve sportif olta balıkçılığı için ideal olmakla birlikte 2020 yılında kaçak avlanan 53 kişiye 296.119,00 TL idari para cezası kesilmiştir.

Çizelge D.54- Milli Parklar Coğrafi Katmanına Ait Öz Nitelik Bilgileri

Öznitelik	Açıklama
ID	Değer Tipi: Identifier Nesne “ID” si ilgili kurum tarafından yayınlanan, objeyi tekil (unique) olarak tanımlayan, mekânsal objeyi tanımlayarak harici uygulamalar tarafından kullanılabilen ID’dir. Nesne ID, gerçek dünya varlığının değil, mekânsal objenin ID’sidir. *Bu kısım doldurulmayacaktır, sistem tarafından oluşturulacaktır.
Yasal Kuruluş Tarihi (İlan Tarihi)	01.11.2004
Yasal Kuruluş Dokümanı (İlan Dosyası)	2873 SAYILI MİLLİ PARKLAR KANUNU
Korunan Alanın Adı	AĞRI DAĞI MİLLİ PARKI
Veri Üretim Ölçeği	1/25.000 (İ52 a1,İ52 b1- İ52 a3,İ52 b4- İ52 d2, İ52 c1, İ52c2- İ52 d3, İ52 c4 İ52 c3- J52 b1, J52 b2)
Alan Açıklaması	01.11.2004 tarih ve 2004/ 8078 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile “Ağrı Dağı Milli Parkı” olarak ilan edilmiştir. Ağrı ve Iğdır il sınırları içerisinde kalan ve toplam alanı 87.380 hektar olan, Ağrı Dağı Milli Parkı Türkiye, Ermenistan, Nahçıvan ve İran Devlet sınırlarının kesişme noktası yakınında, Ağrı ili, Doğubayazıt ilçesi, Iğdır ili, Aralık ve Karakoyunlu ilçelerinin sınırları içerisinde yer almaktadır. Ağrı Dağı Milli Parkı sınırları içerisindeki Büyük Ağrı Dağı, 5.137 m. yüksekliği ile Türkiye ve Avrupa Kıtasının en yüksek ve Dünyanın da ikinci en büyük volkanik dağı unvanına sahip olup açık havalarda Ermenistan, Nahçıvan, Azerbaycan ve İran toprakları ile Erzurum, Van, Kars, Bitlis yörelerinden görülebilen büyüklüktedir.
Alan Kaynak Değeri	En önemli kaynak değeri Ağrı Dağı, eşsiz peyzaj özellikleri ve endemik bitki ve hayvan çeşitleriyle ekoturizm Doğa Turizmi, Kayak, Dağcılık Spor, yamaç paraşütü ve sportif olta balıkçılığı.
Faaliyetler ve Etkileri	-----
Alan Tanımlayıcı	Ulusal ve uluslararası öneme sahip doğal ve kültürel kaynak değerleri olan Ağrı Dağı Milli Parkı sınırları içerisindeki Büyük Ağrı Dağı, 5.137 m. yüksekliği ile Türkiye ve Avrupa Kıtasının en yüksek ve Dünyanın da ikinci en büyük volkanik dağı unvanına sahip olup açık, flora ve fauna zenginliği, ilginç peyzaj özellikleri, jeolojik-jeomorfolojik oluşumları, Arazi yapısı zirveden itibaren buzul, (Türkiye'nin en büyük buzulu olup 12 kmlik bir alanına sahiptir. Buzul kolları ise 0.5 ile 1.8 km arasında değişen uzunluğa sahip olup, buzul kalınlığı 50 m ile 100 m arasında değişmektedir. Aşağılara indikçe lav akıntılarının oluşturduğu kokuksanlıklardan oluşur. Tüm sınırlar içerisinde arazi çok sarp ve engebelidir.)
Mülkiyet	Kamu arazisi ve içerisinde özel mülkiyetli araziler bulunmaktadır.
Belgeleme	Tanım: Korunan alanla ilgili bilimsel verilere ait referanslardır. Açıklama: Not 1: Bu özellik Natura2.000 SDF madde 4.6’ya karşılık gelir. Not 2: Bilimsel referanslar için bilgi girişi, standart kurallara göre yapılmalıdır.
Veri Kaynağı	Ulusal ve uluslararası öneme sahip doğal ve kültürel kaynak değerleri olan Ağrı Dağı Milli Parkı sınırları içerisindeki Büyük Ağrı Dağı, 5.137 m. yüksekliği ile Türkiye ve Avrupa Kıtasının en yüksek ve Dünyanın da ikinci en büyük volkanik dağı unvanına sahip olup açık havalarda Ermenistan, Nahçıvan, Azerbaycan ve İran toprakları ile

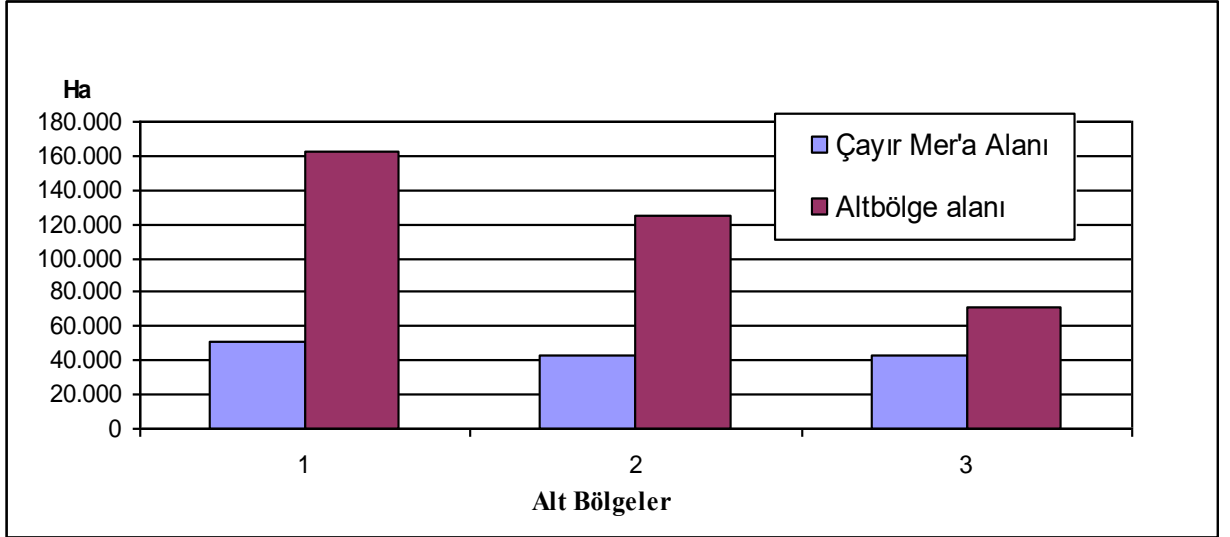
	Erzurum, Van, Kars, Bitlis yörelerinden görülebilen büyüklüktedir. Ağrı Dağı Milli Parkı olarak ilan edilen alan, flora ve fauna zenginliği, ilginç peyzaj özellikleri, jeolojik-jeomorfolojik oluşumları, sulak alanları, rekreasyonel potansiyeli, Türkiye'nin ve Avrupa'nın en yüksek noktası olması gibi ulusal ve uluslararası düzeyde kaynak değerlerine sahiptir
Alan Büyüklüğü	87.380 ha
Finans Kaynağı	-
Alan Yönetim Planı	Uzun Devreli Gelişim Planı onaylanmıştır.
Korunmuş Varlık	Bir çok tarihi eserin, kız kalesi oğlan kalesi korhan kalesi Artaksiyasilardan kalma mezar taşları değirmen kalıntıları,meteor çukuru, zerdüş tapınağı, ve mağaraların bulunması büyük bir avantajdır. Bilindiğı gibi Ağrı Dağı'nın toplam 4 çıkış rotası bulunmaktadır. Bunlardan 3 tanesi (Fikret Ünlü rotası, Korhan rotası, Küpgözü rotası), zengin biyolojik çeşitlilik, epik ve jeomorfolojik oluşumlardır.
Mevcut Habitat Tipleri (EUNIS Habitat Kodları)	----
Zaman Periyodu (Tarihi Dönem)	Kutsal kitaplarda belirtildiğine göre Adem ile Havva'nın yaşadığı irem bahçesi bu dağın kuzeyinde Aras Irmağı Vadisi'nde bir yerdedir. Yine bir rivayete göre, Nuh Tufanı öncesinde Hz. Nuh ve beraberindekilerin bindiğı gemi sular çekilince bu dağda karaya oturmuştur.
Sorumlu Kurum Adı	Milli Parklar Daire Başkanlığı
Bölge Müdürlüğü	13. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
Müdürlük	Iğdır Milli Park Müdürlüğü
Şeflik	Iğdır
Plan Revizyon Tarihi	-
Veri Güncelleme Tarihi	18.03.2013

D.3.3. Tabiat Parkları

Iğdır il sınırları içerisinde, toplam 12 adet arkeolojik sit alanı bulunmaktadır.

D.4. Çayır ve Mera

Iğdır ilinde çayır ve mera alanlarının kapladığı toplam alan 141.025 hektardır. Bu alanın alt bölgelere göre dağılımı aşağıda verilmiştir.

Grafik D.22- Iğdır İli Çayır ve Mera Durumu

Alt bölgelerin yüzölçümleriyle mera alanları karşılaştırıldığında, III. alt bölgenin yüzölçümünün %59,8'ini çayır-mera alanlarının oluşturduğu görülmektedir. II. alt bölgenin yüzölçümünün ise %34,7'si çayır-mera alanıdır. I. alt bölgede ise % 31,2'dir.

İlin çayır mera alanlarının %16'sı derin, % 11'i orta derin, %40'ı sığ, %33'ü çok sığ topraklardan oluşmaktadır. Bu alanların 34.573 hektarı düz, 13.424 hektarı hafif, 39.785 hektarı orta, 161.254 hektarı ise dik araziler üzerinde yer alır.

D.5. Sulak Alanlar

İlimizde sulak alan olarak, bilgilerini Bakanlığımıza göndermiş olduğumuz göl statüsünde olabilecek Bulakbaşı Sazlığı bulunmaktadır. 135 Ha'lık alan üzerinde Ağrı Dağı'ndan çıkan su kaynakları ile beslenen bir göldür. Gölün etrafında bulunan köylerde yapılan tarım ve hayvancılık gölü kirletebilecek etkenlerdir. Ancak göldeki organik kirlilik ile ilgili bir çalışma yapılmamıştır. Ağrı Dağı'ndan çıkan su kaynakları ile beslenen bu göl, 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu kapsamında olan Su Ürünleri İstihsal ve Üreme Sahasıdır. 2013 yılı içerisinde tescil edilen sulak alan bulunmamaktadır. Aras-Karasu sulak alanı 65.130 Ha olup henüz hazırlanmış bir yönetim planı bulunmamaktadır.

Çizelge D.55- Sulak Alanlar Coğrafi Katmanına Ait Öznitelik Bilgileri

Öznitelik	Açıklama
ID	İdentifier
Yasal Kuruluş Tarihi (İlanTarihi)	----
Yasal Kuruluş Dokümanı (İlanDosyası)	Tanım: Korunan Alanı oluşturan (yerin korunan alan olarak kabul edildiğini belirten) yasal dokümanın (yönetmelik, kanun, vb) ismi ya da web adresi (URL).
Korunan Alanın Adı	Aras Karasu Taşkınları
Ramsar	Hayır
Veri Üretim Ölçeği	----
Alan Açıklaması	Iğdır İli Tuzluca İlçesi Kars sınırında bulunan bölge Aras Nehrinin geçiş yolundadır.

Alan Değeri	Kaynak	Oluşturduğu görünüm ve güzellik açısından ayrı bir doğal yaşam alanı sunmakta ve göç eden kuşların uğrak yeridir.
Faaliyetler Etkileri	ve	Doğa yürüyüşü ve - Ornitoloji (Kuş gözlem faaliyetleri) - Foto safari - araştırma ve gezileri gibi sportif faaliyetler yapılabilir.
Alan Tanımlayıcı		
Mülkiyet		Askeri, Kamu arazisi ve içerisinde özel mülkiyetli araziler bulunmaktadır.
Belgeleme		Tanım: Korunan alanla ilgili bilimsel verilere ait referanslardır. Açıklama: Not 1: Bu özellik Natura 2.000 SDF madde 4.6'ya karşılık gelir. Not 2: Bilimsel referanslar için bilgi girişi, standart kurallara göre yapılmalıdır.
Veri Kaynağı		Tanım: Korunan alan hakkında, veri sağlamakla sorumlu olan ajans veya organizasyondur. Bu kısma organizasyon adı veya URL adresi girilebilir.
Alan Büyüklüğü		65 130 Ha.Enlem:39° 52"Boylam: 44° 31"
Finans Kaynağı		---
Alan Yönetim Planı		Yok
Korunmuş Varlık		-----
Mevcut Tipleri (EUNIS Kodları)	Habitat Habitat	Tanım: Korunan alanda bulunan habitatlardır. Açıklama: Bu korunan alan, kendisi için korunmuş olduğundan habitatlardan farklıdır. Bunlar korunmuş varlık niteliğinde temsil edilmektedir.
Sorumlu Adı	Kurum	Hassas Alanlar Dairesi Başkanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Bölge Müdürlüğü		13. BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
Müdürlük		Iğdır Şube Müdürlüğü
Şeflik		Iğdır
Plan Tarihi	Revizyon	-----
Veri Tarihi	Güncelleme	18.03.2013

D.6. Tabiat Varlıklarını Koruma Çalışmaları

İlimizde Ağrı Dağı Milli Parkı başta olmak üzere İl sınırlarında bulunan nesli tükenmekte olan akbabalalar için koruma faaliyeti yapılmaktadır. Kuşların göç yolunda olduğu için çeşitli kuş türlerinin halkalanması faaliyetleri yürütülmektedir.

D.6.1. Tabiat Anıtları

D.6.2. Tabiatı Koruma Alanları

D.6.3. Anıt Ağaçlar

D.6.4. Özel Çevre Koruma Bilgileri

D.6.5. Doğal Sit Alanları

D.7. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde Ağrı Dağı Milli Parkı ve nesli tükenmekte olan türler için ilgili kurumlar, Orman İşletme Őeflięi, Orman ve Su İşleri Şube Müdürlüğü ve İl Tarım ve Orman Müdürlükleri ile koordineli bir Şekilde alışılmaktadır.

Kaynaklar

<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/27/Milli-Parklar>
<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/31/Sulak-Alanlar>
<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/28/Tabiat-Parklari>
<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/29/Tabiat-Anitlari>
<https://www.tarimorman.gov.tr/DKMP/Menu/30/Tabiat-Koruma-Alanlari>
<https://ockb.csb.gov.tr/>

E. ARAZİ KULLANIMI

E.1. Arazi Kullanım Verileri

Iğdır'da I-IV. sınıf araziler 96.949 Ha olup, 53.183 Ha alanda tarım yapılmakta, 25.706 Ha'lık alanı I. sınıf tarım arazisini oluşturmaktadır. 207.132 Ha alanı kaplayan V-VII. sınıf arazilerin 8.842 Ha'lık bölümünde işlemeli tarım yapılmakta olup, büyük bir kısmını oluşturan çayır-mera alanları VI. ve VII. sınıf araziler üzerinde yoğunlaşmıştır.

Kullanma kabiliyet sınıfları sekiz adet olup, toprak zarar ve sınırlandırmaları I. sınıftan VIII. sınıfa doğru giderek artmaktadır.

SINIF - I:

Topoğrafyası düz arazilerdir. I. sınıf arazilerin kapladığı alan 25.706 Ha olup il yüzölçümünün %7'sini teşkil etmektedir. Bu arazilerin 24.433 hektarında sulu tarım yapılmaktadır. 1.273 hektarlık alan bağ-bahçe olup, tamamı düz arazi üzerindedir. Her türlü kültür bitkisinin yetiştirilmesine elverişli derinliği ve eğim derecesi ile tarıma çok uygundur. Toprak özellikleri çeşitli bitkilerin yetiştirilmesine olanak sağlarken, entansif tarım uygulanmasında esas olan sulama, eğim, drenaj şartlarının elverişliliği nedeniyle bu yöntem kolaylıkla tatbik edilebilir. Hemen hemen bütünüyle Batı Iğdır Ovasında yayılış gösterir.

SINIF- II:

Toplam miktarı 5.871 hektardır ve il yüzölçümünün %2'sini kapsar. Düz ve hafif eğimli arazilerdir. Bu arazilerin; 1.280 hektarında kuru tarım, 2.203 hektarında sulu tarım yapılmaktadır. 72 hektarı bağ-bahçe, 1.067 hektarı çayır-mera, ve 1.221 hektarı funda arazisidir.

SINIF- III:

III. sınıf araziler kapladığı 34.752 hektarlık alan ile, ilin %10'unu teşkil eder. Bu alanların kullanım durumları ise şöyledir; 2.945 Ha kuru tarım, 9.293 Ha sulu tarım, 1.110 Ha bağ bahçe, 15.779 Ha çayır-mera, 6.187 Ha orman-funda gibi dağılıma sahiptir. Toprak derinliği fazla değildir, taşlık oranı ise yüksektir.

SINIF- IV:

IV. sınıf araziler ilin 30.620 hektarlık alanına sahip olup, %10'luk bölümünü kaplamaktadır. Bu alanların kullanım durumları ise şöyledir; 7.619 Ha kuru tarım, 2.478 Ha sulu tarım, 477 Ha bağ-bahçe, 33.907 Ha çayır-mera, alanlarıdır.

SINIF- V:

650 hektarlık alanı ile, ilin %0,20'sini kaplamaktadır. Tuzluca İlçesi sınırları içinde önemli yer tutar ve çayır-mera alanları şeklindedir.

SINIF- VI:

99.650 hektarlık alanı ile ilin, %28'ini kaplar. Bu toprakların kullanım durumları ise şöyledir; 5.956 hektarında kuru tarım, 2.884 hektarında sulu tarım yapılmaktadır. Bu toprakların 90.733 hektarında çayır-mera, 233 hektarında funda alanı mevcuttur.

SINIF- VII:

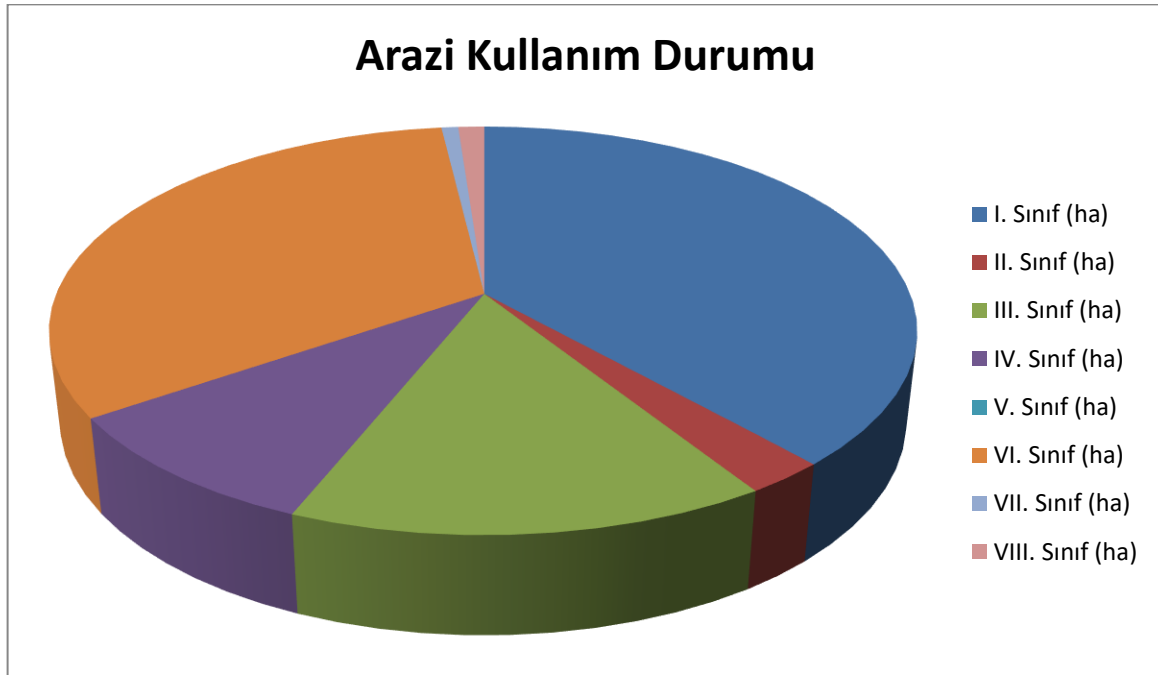
106.652 ha alanı ile ilin % 30'luk kısmını kaplar. VII. sınıf arazilerde tarım yapılmamaktadır. Toprağın sıg oluşu yanında taşlık oranı da yüksektir. Güneydeki dağlık yörede görülen bu sınıf arazilerden otlak olarak yararlanılmaktadır.

SINIF- VIII:

VIII. sınıf araziler kapladığı 40.700 Ha alan ile, il topraklarının %13'ünü oluşturur. Bu sınıf araziler; sazlık-bataklık, ırmak taşkın yatakları, çıplak kaya ve moloz, yerleşim alanları ve su yüzeyleri alanları içine dahil edilmiştir.

Çizelge E.56- Iğdır İli 2020 Yılı Toprak Sınıflarına Göre Arazi Kullanım Durumu
(İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2021)

	I. Sınıf Ha	II. Sınıf Ha	III. Sınıf Ha	IV. Sınıf Ha	V. Sınıf Ha	VI. Sınıf Ha	VII. Sınıf Ha	VIII. Sınıf Ha
IĞDIR	23562,96	1600,38	9267,58	5731,8	Geçiş Sınıfı	20064,54	454,32	705,44

Grafik E.23 – Iğdır İli 2020 Yılı Arazi Kullanım Durumu (İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, TUİK)
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, yıl)

Çizelge E.57- Iğdır İli 2020 Yılı İtibariyle Arazi Kullanımına Göre Arazi Sınıflandırılması
(İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, TUİK)

Arazi SINIFI	Alanı (ha)	(%)
1. Sınıf Araziler	23562,96	
2. Sınıf Araziler	1600,38	
3. Sınıf Araziler	9267,58	
4. Sınıf Araziler	5731,8	
5. Sınıf Araziler	Geçiş Sınıfı	
6. Sınıf Araziler	20064,54	
7. Sınıf Araziler	454,32	
8. Sınıf Araziler	705,44	
TOPLAM	61387,02	

Çizelge E.58 – Arazi kullanım sınıflandırması
(<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr>, 2021)

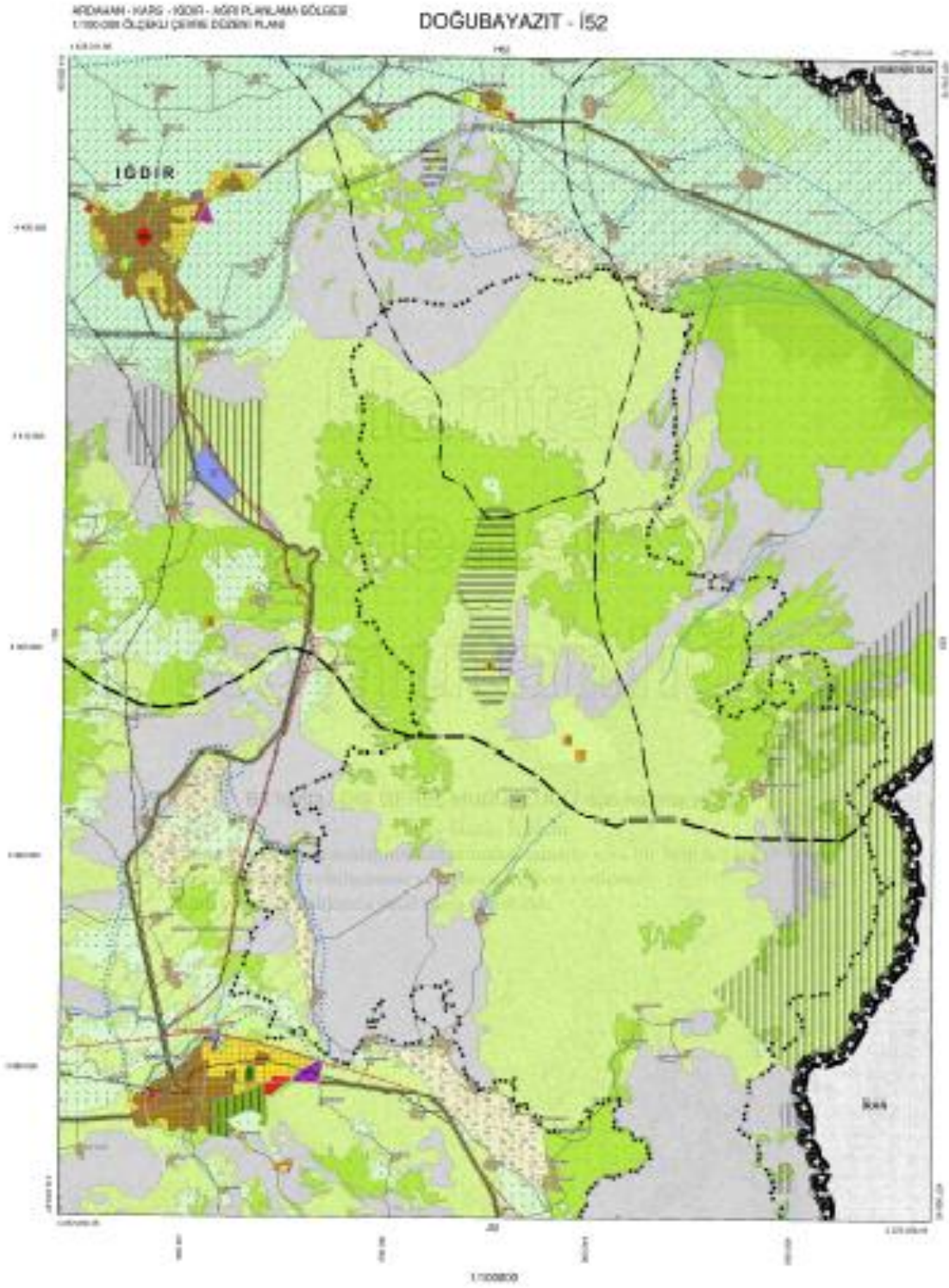
İĞDIR	ALAN BÜYÜKLÜĞÜ									
	1990		2000		2006		2012		2018	
Arazi Sınıfı	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1) Yapay Alanlar	5.398,92	1,48	1894,93	0,52	4283,76	1,17	5130,15	1,4	5398,92	1,48
2) Tarımsal Alanlar	124.693,51	34,13	108007,54	29,57	119287,1	32,65	124680,65	34,13	124693,51	34,13
3) Orman ve Yarı Doğal Alanlar	229.240,25	62,75	248159,2	67,93	235033,18	64,34	229521,89	62,83	229240,25	62,75
4) Sulak Alanlar	3.611,73	0,99	5139,32	1,41	4251,46	1,16	3611,73	0,99	3611,73	0,99
5) Su Yapıları	2.370,08	0,65	2113,56	0,58	2459,01	0,67	2370,08	0,65	2370,08	0,65
TOPLAM	365.314,49	100	365314,55	100	365314,51	100	365314,5	100	365314,49	100

E.2. Mekânsal Planlama

E.2.1. Çevre Düzeni Planı

İlimizin, 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı 2011 yılında Ardahan, Kars, Iğdır ve Ağrı'yı kapsayacak şekilde hazırlanmış ve 02.04.2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Harita E.3 – İğdır, Kars, Ardahan, Ağrı 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planları
(ÇŞİM, 2021)

E.3. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizin Sosyo-Ekonomik yapısı Tarım önemli yer teşkil etmekle birlikte 1. Sınıf tarım toprağının korunması için İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ile koordineli bir şekilde çalışılmaktadır.

Kaynaklar

Tarım ve Orman Bakanlığı (<https://corinecbs.tarimorman.gov.tr/>)
Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

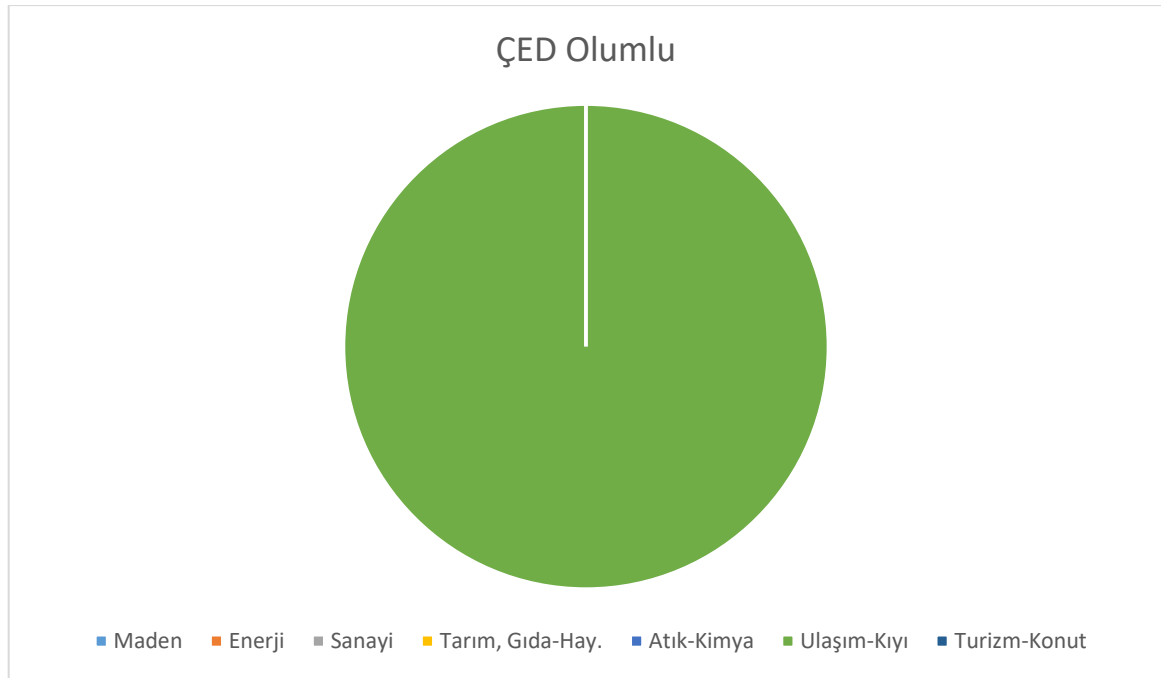
F. ÇED, ÇEVRE İZİN VE LİSANS İŞLEMLERİ

F.1. Çevresel Etki Değerlendirmesi İşlemleri

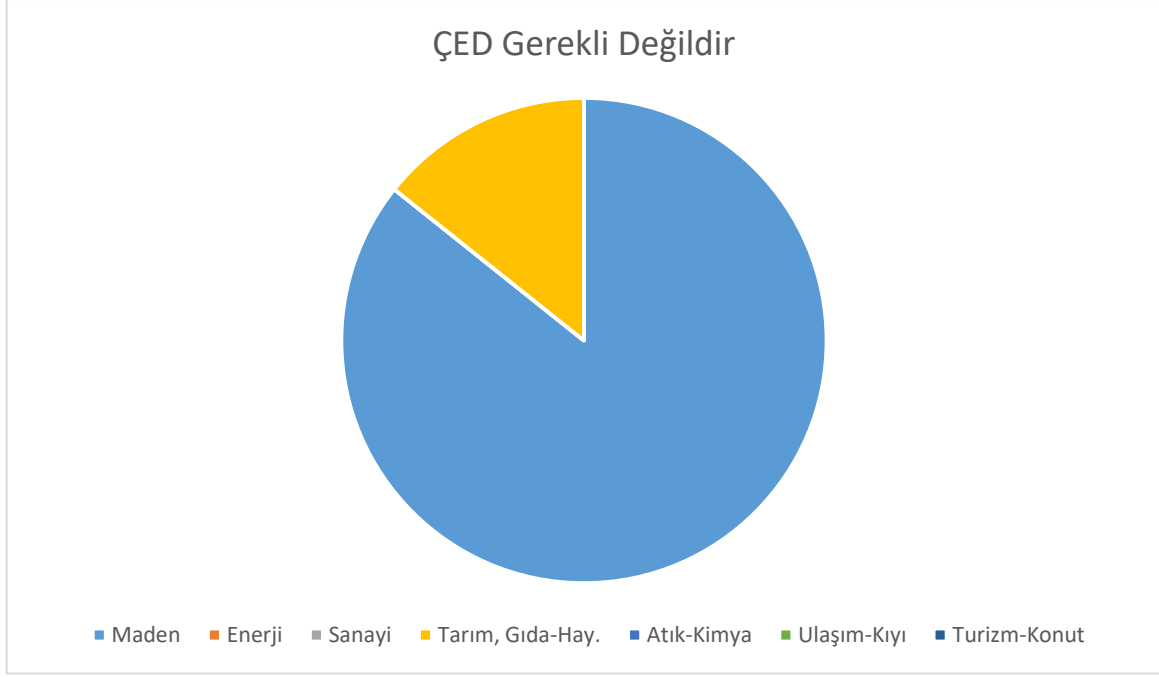
Çizelge F.59 – Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2020 yılı içerisinde alınan ÇED Olumlu ve ÇED Gerekli Değildir Kararlarının sektörel dağılımı

(e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, yıl)

Karar	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
ÇED Gerekli Değildir	6			1				7
ÇED Gereklidir								
ÇED Olumlu Kararı						1		1
ÇED Olumsuz Kararı								

Grafik F.24 – 2020 yılında ÇED Olumlu Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı (Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

Grafik F.25 – 2020 yılında ÇED Gerekli Değildir Kararı alınan projelerin sektörel dağılımı
(e-ÇED Yazılımı, <https://ced.csb.gov.tr/>, yıl)

Çizelge F.60 – Bakanlık merkez ve ÇŞİM tarafından 2014-2020 yılları arasında verilen muafiyet kararlarının sektörel dağılımı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
20	35	52	88	15	47	68	325

Çizelge F.61 – 2014-2020 yılları arasında verilen iade/iptal kararlarının sektörel dağılımı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

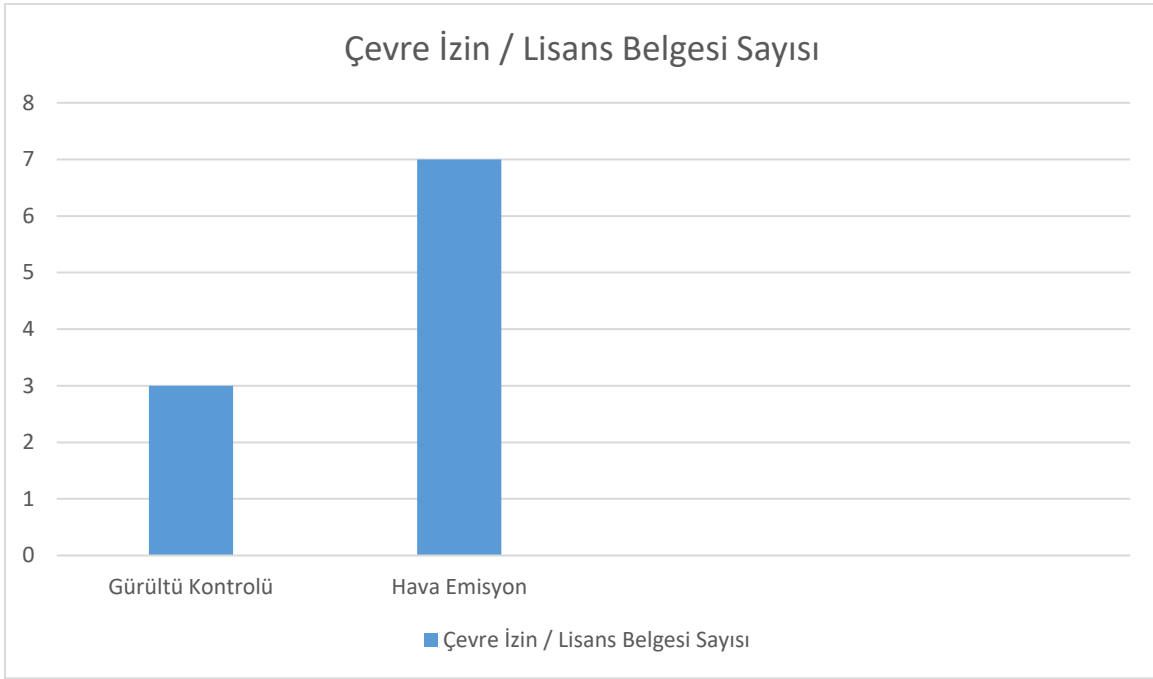
Maden	Enerji	Sanayi	Tarım-Gıda	Atık-Kimya	Ulaşım-Kıyı	Turizm-Konut	TOPLAM
6							6

F.2. Çevre İzin ve Lisans İşlemleri

İlimizde Çevre İzni ve Lisansı kapsamında gerekli envanter çalışması yapılmış olup, il genelinde Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliğin Ek-2 listesinde 47 adet ve Ek-1 listesinde 2 adet tesis olduğu tespit edilmiş ve 2015 yılında Bakanlığımız tarafından Belediyelere Hizmet Götürme Birliğinin faaliyet gösterdiği Katı Atık Düzenli Depolama Tesisine Çevre İzin ve Lisans Belgesi verilmiştir.

Çizelge F.62 – 2020 yılında Bakanlık Merkez teşkilatı ve ÇŞİM tarafından verilen Geçici Faaliyet Belgesi ve Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisansı Belgesi sayıları
(e-İzin Yazılımı, 2021)

	EK-1	EK-2	TOPLAM
Geçici Faaliyet Belgesi	0	4	4
Çevre İzin/Çevre İzin ve Lisans Belgesi	0	6	6
Çevre İzni Muafiyet Sayısı	0		6
TOPLAM	0	10	16

Grafik F.26 – 2020 yılında verilen Çevre İzin/ Çevre İzin ve Lisans Belgelerinin konularına göre dağılımı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

F.3. Sonuç ve Değerlendirme

Çevre İzin ve Lisans Yönetmeliğince gerekli çalışmalar devam etmektedir.

Kaynaklar

İğdır Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
e-ÇED Yazılımı
e-İzin Yazılımı

G. ÇEVRE DENETİMLERİ VE İDARİ YAPTIRIM UYGULAMALARI

G.1. Çevre Denetimleri

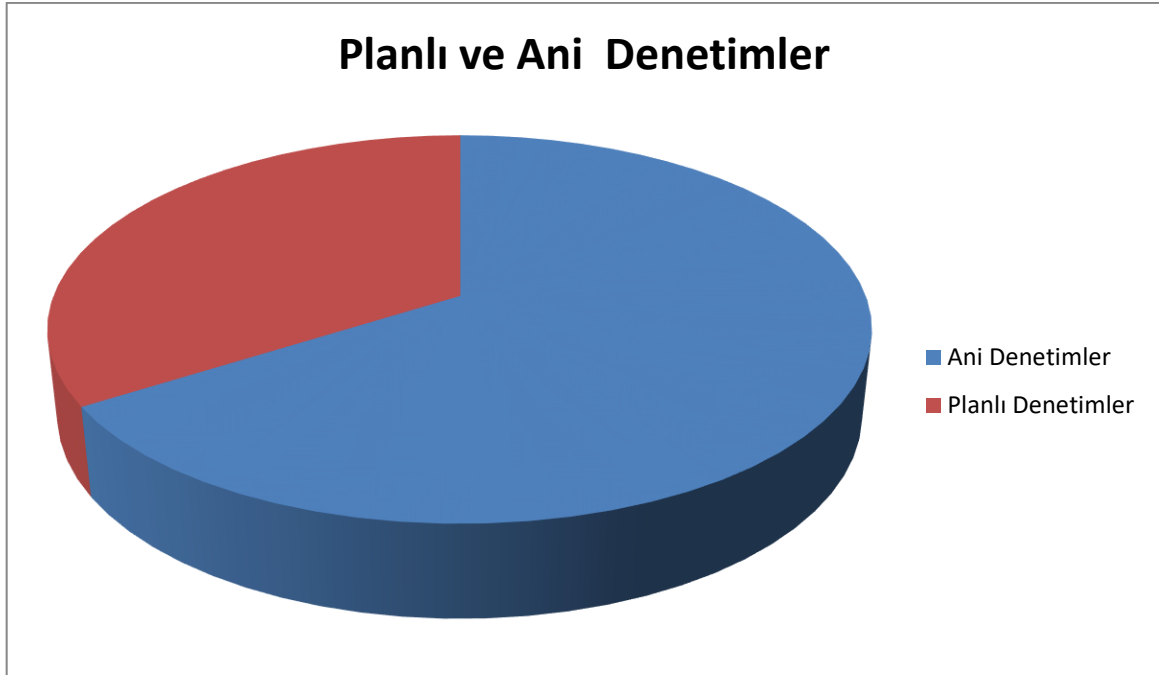
Bu rapor kapsamında denetim faaliyetleri değerlendirilirken, gerçekleştirilen denetimler planlı (rutin) ve ani (plansız-rutin olmayan) denetimler olarak ikiye ayrılmıştır. Planlı denetimler, bir ya da çok yıllık bir program çerçevesinde İl Müdürlüğü tarafından haberli veya habersiz olarak gerçekleştirilen denetimlerdir. Plansız denetimler ise;

- izin yenileme prosedürünün bir parçası olarak,
- yeni izin alma prosedürünün bir parçası olarak,
- kaza ve olaylar sonrasında (yangın ve aniden ortaya çıkan kirlilikler gibi),
- mevzuata uygunsuzluğun fark edildiği durumlarda,
- Bakanlık ya da ÇŞİM tarafından gerek görülen durumlarda,
- ihbar veya şikâyet sonrasında

ani olarak gerçekleşen ve herhangi bir programa bağlı kalınmaksızın ÇŞİM tarafından yapılan denetimlerdir.

Çizelge G.63 - 2020 yılında ÇŞİM tarafından gerçekleştirilen denetimlerin sayısı
(e-denetim yazılımı, 2021)

Denetimler	Toplam
Planlı denetimler	36
Plansız (ani+şikayet) denetimler	69
Genel toplam	105

Grafik G.27 – ÇŞİM tarafından 2020 yılında gerçekleştirilen planlı ve ani çevre denetimlerinin dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2021)

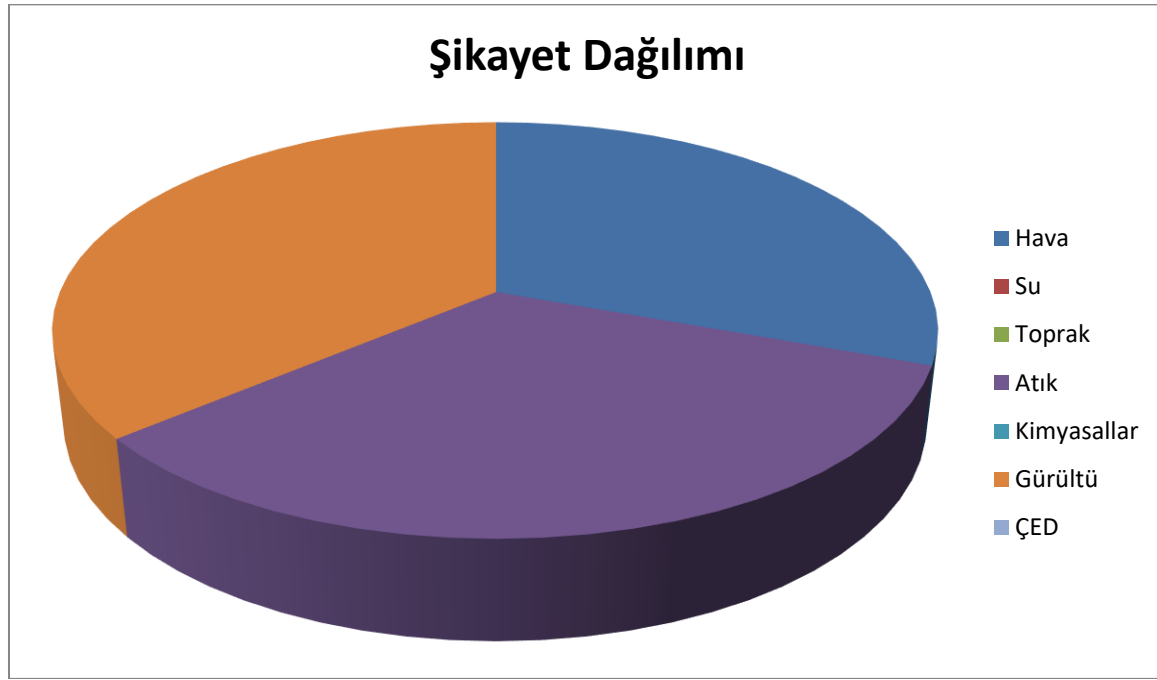
G.2. Şikâyetlerin Değerlendirilmesi

İlimizde Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz teknik personellerince yapılan denetimlere ilişkin veriler aşağıdaki çizelgede verilmiştir.

Çizelge G.64 – 2020 yılında ÇŞİM’e gelen tüm şikâyetler ve bunların değerlendirilme durumları

(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

Şikâyetler	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	TOPLAM
Şikâyet sayısı	10	0	0	17	0		18	0
Denetimle sonuçlanan şikâyet sayısı	10	0	0	17	0		18	0
Şikâyetleri denetimle sonuçlanma (%)	100			100		100		100

Grafik G.28 – 2020 yılında ÇŞİM gelen şikâyetlerin konulara göre dağılımı
(Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü, 2021)

G.3. İdari Yaptırımlar

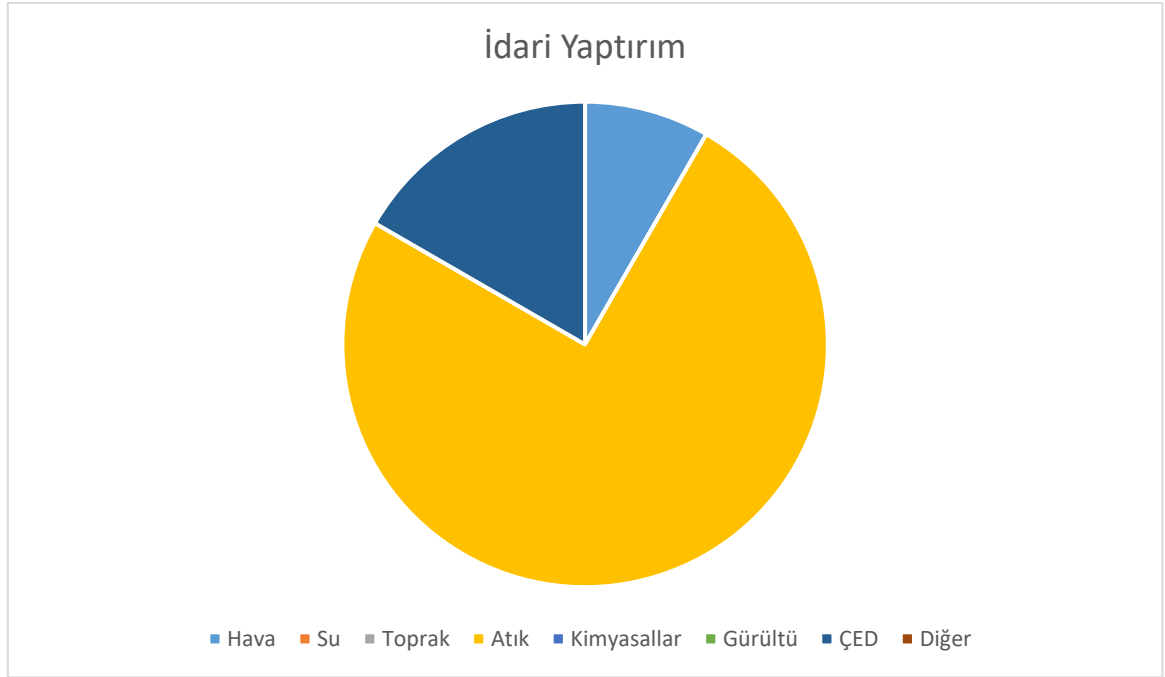
İlimizde, Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğümüz teknik personelleri tarafından çevre denetimleri aralıksız yapılmaktadır.

Çizelge G.65 – 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan ceza miktarları ve sayısı (e-denetim yazılımı, 2021)

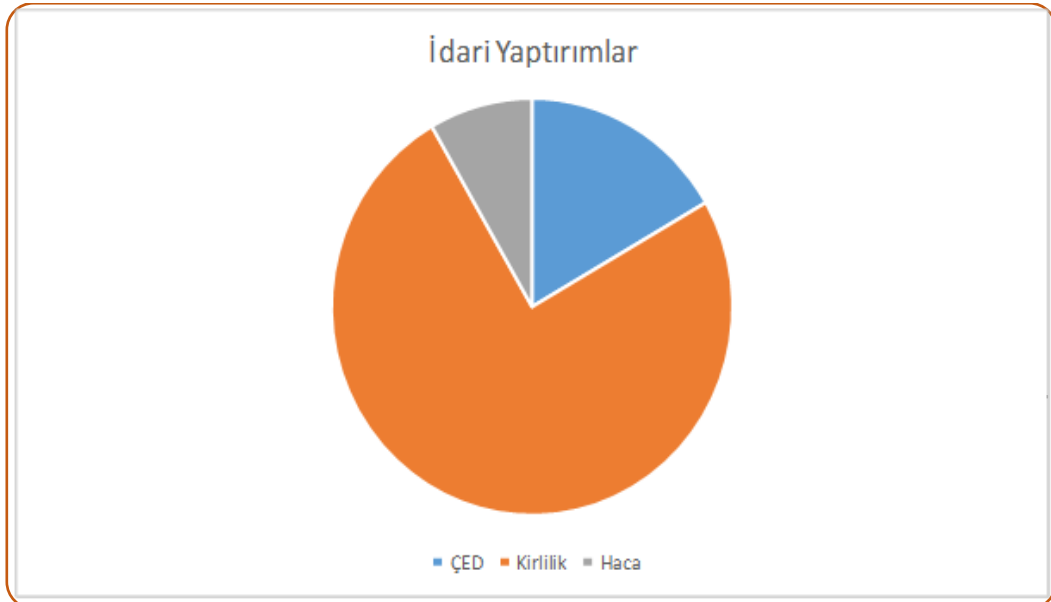
	Hava	Su	Toprak	Atık	Kimyasallar	Gürültü	ÇED	Diğer	TOPLAM
--	------	----	--------	------	-------------	---------	-----	-------	--------

Ceza Miktarı (TL)	361,12	0	0	6.669,00	0	0	21.162,48	0	28.192,60
Uygulanan Ceza Sayısı	1	0	0	9	0	0	2	0	12

Grafik G.29 – 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezaları miktarının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2021)

Grafik G.30 - 2020 yılında ÇŞİM tarafından uygulanan idari para cezaları sayısının konulara göre dağılımı
(e-denetim yazılımı, 2021)

G.4. Çevre Kanunu Uyarınca Durdurma Cezası Uygulamaları

İlimizdeki mevcut tesis ve işletmelerde gerçekleştirilen denetimler sonucunda, İl Müdürlüğümüzce faaliyet durdurma veya kapatma kararı verilmemiştir.

G.5. Sonuç ve Değerlendirme

İlimizde, İl Müdürlüğümüz teknik personelleri tarafından çevre denetimleri aralıksız yapılmaya devam edilecektir.

Kaynaklar

İğdır Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
e-Denetim Yazılımı

H. ÇEVRE EĞİTİMLERİ

İlimizde, evre bilincini geliştirmek ve çevreye olan duyarlılığı artırmak amacıyla 2011-2012 eğitim–oğretim yılında, ilköğretim okullarında 1500 oğrenciye İl M¼d¼rl¼đ¼m¼z personelleri tarafından evre eğitimi verilmiştir. 2013 yılında eğitim verilen oğrenci sayısı 1700, 2014 yılında 1200, 2015 yılında 1300, 2016 yılında 1400, 2017 yılında, 1100, 2018 yılında 1250, 2019 yılında 1200'd¼r. 2020 yılında pandemi nedeni ile eğitim yapılmamıştır.

Sonuç olarak; İlimizde Çevre Eğitimlerine önem verilerek çevreye duyarlı bireyler yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Ancak, İl Müdürlüğümüz tarafından her yıl olduğu gibi, 2020 yılında pandemi sebebi ile eğitimlere ara verilmiştir.

Kaynaklar

Iğdır Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü